

รัฐสภาสาร

เรื่องในเล่ม

- ตุลาการกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน 1

โดย จิรนิติ หะวานนท์

- สิทธิในการร้องทุกข์ 49

โดย อุตตรา อมรฉัตร

- รัฐสภาไทย : เมษายน 2534 85

โดย งานผลิตเอกสารรัฐสภา

39 ฉบับที่ 11 เดือน พฤศจิกายน 2534 ISSN 0125-0957

รัฐสภาสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย และเพื่อเสนอ
ข่าวสารวิชาการ ในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภาสาร ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โทร. 2826181-99 ต่อ 238

สำนักงานหนังสือพิมพ์รัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ถนนอุทองใน คูสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 2826181-99 ต่อ 231 , 229

บอกรับเป็นสมาชิก

ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
โดยส่งเช็คไปรษณีย์หรือธนาณัติ สั่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์คูสิต
กรุงเทพฯ 10300 กำหนดออกเดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละ
หนึ่งร้อยแปดสิบบาท

LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand

รัฐสภาสาร

ปีที่ 39 ฉบับที่ 11 เดือน พฤศจิกายน 2534

ISSN 0125 - 0957

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

เมื่อมนุษย์ได้เข้ามารวบรวมอาศัยอยู่เป็นชุมชน เพื่อดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม ต้องรู้จักการผ่อนปรน และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมาย เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข สามารถประกอบกิจการต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนได้โดยอิสระไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ขณะเดียวกัน ผู้อ่านก็จะห้ามหรือป้องกันมิให้ผู้อื่นก่อเหตุใด ๆ ที่จะทำให้ตนได้รับความเสียหายโดยไม่เป็นกรรม เมื่อสังคมเมืองเจริญเติบโตขึ้น การพัฒนาวิทยาการแขนงต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งก็รวมถึงการพัฒนาการทางด้านกระบวนการนิติบัญญัติ มีการปรุงแต่งหลักกฎหมายให้มีความละเอียดอ่อน ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงหลักความยุติธรรมคือกฎหมายนั้นจะถือเป็นที่ยึด สามารถรักษาผลประโยชน์ของประชาชนได้โดยเสมอภาค

รัฐสภาสารฉบับนี้ จึงขอเสนอความรู้เรื่องตุลาการกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิ หน้าที่และความคุ้มครองที่ตนพึงได้รับ และที่ตนพึงต้องปฏิบัติ หากกรณีมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะฟ้องร้องบังคับคดีที่ศาลใดได้บ้าง และขอเสนอเรื่องสิทธิในการร้องทุกข์ ซึ่งแปลและเรียบเรียงจากรายงานของสมาคมเลขาธิการรัฐสภา เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2522 ณ กรุงปราก สหพันธ์สาธารณรัฐเช็กและสโลวัก เป็นการนำเสนอให้เห็นว่าประชาชนมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้เมื่อตนได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

จึงหวังว่า ท่านผู้อ่านคงได้รับสาระความรู้จากเรื่องดังกล่าวได้บ้างตามสมควร

บรรณาธิการ

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

ตุลาการกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน

ดร. จิรนิติ หะวานนท์

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบศาล

1.1 ประวัติศาสตร์และกระทรวงยุติธรรม

ตามลักษณะการปกครองของประเทศไทยในสมัยโบราณ ซึ่งได้ตั้งขึ้นเป็นระเบียบแบบแผนแล้ว นั้น ปรากฏตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีว่า ได้แบ่งราชการเป็น 4 กรม คือ เมือง วัง คลัง และนา ซึ่งรวมเรียกว่า จตุสดมภ์ มีเสนาบดี 4 ตำแหน่งเป็นหัวหน้ากรมเหล่านี้ ประเพณีของไทยในสมัยโบราณได้ถือคติว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้ประทานความยุติธรรม ทรงวินิจฉัยบรรดาคดีกรณีพิพาทของราษฎรด้วยพระองค์ เมื่อบ้านเมืองขยายตัวขึ้น ราษฎรมีจำนวนมากขึ้น จำเป็นต้องแบ่งเบาพระราชภาระ ในการนี้จึงโปรดให้เสนาบดีกรมวังซึ่งมีหน้าที่ว่าการในราชสำนัก ทำการยุติธรรมต่างพระเนตรพระกรรณ ด้วยพระมหากษัตริย์เป็นแต่เพียงรับอุทธรณ์เมื่อผู้เอาคดีกราบทูลว่าขุนศาลตราการบังคับคดีมิเป็นธรรม

การศาลในสมัยสุโขทัยเป็นทำนองเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ มีเสนาบดีกรมวังเป็นผู้ชำระความแทนพระมหากษัตริย์ หรือพระมหากษัตริย์ทรงมอบพระราชภาระส่วนนี้ให้แก่ปุโรหิต หรือมโนสาร อามาดย์ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์¹

ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ทรงตั้งเสนาบดีเพิ่มขึ้น 2 ตำแหน่ง คือ สมุหพระกลาโหมเป็นหัวหน้ากรมพระกลาโหมบังคับราชการฝ่ายทหาร และสมุหนายกเป็น

¹ นายประมุข สวัสดิ์มงคล, คำบรรยายวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2530, หน้า 4-5

หัวหน้ากรมมหาดไทยบังคับราชการฝ่ายพลเรือน ในเสนาบดีทั้งสองตำแหน่งนี้มีหน้าที่บังคับบัญชาการหัวเมืองด้วย ซึ่งมีทั้งการทัพศึก การรักษาทำนุบำรุงบ้านเมือง การเก็บส่วย เก็บบรรณาการและระงับคดีความต่าง ๆ

ในสมัยต่อมา เกิดความจำเป็นต้องมีกรมแยกออกไป นอกจากกรมพระกลาโหม มหาดไทยและกรมเมือง วัง คลัง นา ได้มีกรมชั้นรองลงมาสำหรับราชการต่าง ๆ อีก ในส่วนนี้เกี่ยวกับคดีความกรมใดมีอำนาจชำระและตัดสิน กรมนั้นก็ได้อีกชื่อว่าเป็นศาล

ระบบศาลไทยที่ปรากฏในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนการปฏิรูปการศาลนั้น เป็นระบบการศาลเดียวกับที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงในบางส่วน เพื่อให้ทันกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคหลัง ๆ กิจกรรมศาลในสมัยนั้นกระจายอยู่ตามหน่วยราชการต่าง ๆ ผู้มีอำนาจพิจารณาคดีความขึ้นอยู่กับกรมในกระทรวงต่าง ๆ เช่น ศาลหัวเมืองฝ่ายใต้ขึ้นอยู่กับกระทรวงกลาโหม ศาลหัวเมืองเหนือขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย ศาลนครบาลในกรุงเทพฯ ขึ้นอยู่กับกรมเมือง เป็นต้น³

เมื่อกิจการของศาลแยกย้ายอยู่ตามกรม กระทรวงต่าง ๆ คำวินิจฉัยจึงลักลั่น เกิดความสับสนล่าช้า ไม่มีมาตรฐานที่ดี⁴ อำนาจหน้าที่ตุลาการมิได้แยกออกจากตุลาการให้ขาดไป และไทยต้องเสียเอกราชทางการศาล โดยประเทศตะวันตกบังคับให้ประเทศไทยต้องยอม "สิทธิสภาพนอกอาณาเขต" คนในบังคับประเทศตะวันตกไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยตุลาการของไทย หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็ไปขึ้นศาลต่างประเทศไม่ต้องขึ้นศาลไทย

สภาพของศาลในสมัยนั้น ทำให้จำเป็นต้องวางรูปแบบใหม่ทั้งในการจัดระบบและในการชำระความ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงจัดให้มีการปฏิรูปเสียใหม่โดยรวบรวมศาลตามหน่วยราชการต่าง ๆ เข้ามาไว้เป็นองค์กรเดียว และสถาปนากระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ร.ศ. 110 (พ.ศ. 2434)

2 สมาคมประวัติศาสตร์ ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, ศาลไทย: ประวัติการต่อสู้เพื่อเอกราช พ.ศ. 2530, หน้า 63

3 พระยานิติศาสตร์ไพศาล, ตำนานศาล (ตัดจากหัวข้อเอกสารธรรมศาสตร์), พ.ศ. 2462

4 กระทรวงยุติธรรม, คำบรรยายพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในโอกาสที่ยุติธรรมมีอายุครบ 8 รอบ วันที่ 25 มีนาคม 2531, หน้า 1

ในประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม ข้อ 1 กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมมีเสนาบดีเป็นประธานเพื่อจะได้บังคับและแก้ไขการขัดข้องในคดี และรับผิดชอบในการพิจารณาพิพากษาให้เป็นไปโดยสะดวกและยุติธรรม ส่วนในการพิจารณาและวินิจฉัยบทกฎหมายเป็นหน้าที่ผู้พิพากษาไม่เกี่ยวข้องกับเสนาบดี

ในข้อ 2 ให้บรรดาคดีทั้งปวงที่พิจารณาอยู่ในศาลตามกระทรวงต่าง ๆ รวมเป็น 16 ศาลกับศาลฝ่ายพระราชวังบวรที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพและที่ขึ้นอยู่กับอธิบดีกรมต่าง ๆ ตลอดจนบรรดาผู้พิจารณาตะลาการในกระทรวงศาลทั้งปวง ให้ยกมารวมอยู่ในศาลสถิตยุติธรรมที่ตั้งขึ้นเป็นกระทรวงใหญ่นี้ได้บังคับบัญชาเป็นแห่งเดียวกัน

1.2 ศาลยุติธรรมในปัจจุบัน

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลยุติธรรมทั้งหลายตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม หมายถึงศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดอื่น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ตามที่พระธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่านั้นที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม(ส่วนศาลทหารไม่สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม แต่สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม) ศาลคดีเด็กและเยาวชน ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร เป็นศาลที่สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมด้วยเช่นกัน

ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แบ่งเป็น 3 ชั้นคือ

1. ศาลชั้นต้น

เป็นศาลที่รับฟ้องในชั้นเริ่มคดี ทั้งในทางแพ่ง อาญาและล้มละลาย เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ

2. ศาลอุทธรณ์

เป็นศาลสูงชั้นกลาง มีอยู่ 4 ศาล ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ ได้แก่

2.1 ศาลอุทธรณ์ มีเขตอำนาจในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ของภาคกลาง อีกจำนวน 24 จังหวัด

2.2 ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีเขตอำนาจในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 17 จังหวัด

LIART

2.3 ศาลอุทธรณ์ภาค 2 มีเขตอำนาจในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคเหนือจำนวน 17

จังหวัด

2.4 ศาลอุทธรณ์ภาค 3 มีเขตอำนาจในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้จำนวน 14

จังหวัด

3. ศาลฎีกา

เป็นศาลสูงสุดของประเทศ มีอยู่ศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยฎีกา

ศาลชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2520 แยกเป็นศาลชั้นต้นสำหรับกรุงเทพมหานคร ศาลชั้นต้น สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร⁵

สำหรับกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันมีศาลชั้นต้นอยู่ดังนี้ คือ ศาลแขวง ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ศาลแรงงานกลาง และศาลภาษีอากรกลาง ศาลแขวงมีอยู่ 6 ศาล คือ ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงธนบุรี ศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน

สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

ศาลชั้นต้นสำหรับจังหวัดอื่น ได้แก่ ศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลคดีเด็กและเยาวชน

จังหวัด

ในปัจจุบันถ้าจะรวมศาลทั่วราชอาณาจักรเข้าด้วยกันแล้วในปัจจุบันมีรวม 134 ศาล เป็นศาลฎีกา 1 ศาล ศาลอุทธรณ์ 4 ศาล ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ศาลชั้นต้น 129 ศาล ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร 14 ศาล อยู่ในต่างจังหวัด 115 ศาล

ผู้พิพากษามีหน้าที่ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้มีบรรดาคดี จึงต้องเป็นอิสระส่วนตัวของตัวเอง สามารถวินิจฉัยคดีได้โดยความคิดเห็นของตนเอง ตามที่เห็นว่าเป็นความยุติธรรม

⁵ นายประมุข สวัสดิ์มงคล, คำบรรยายวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2530, หน้า 24-25

โดยไม่ต้องเกรงกลัวฝ่ายบริหารหรือผู้บังคับบัญชาจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อตำแหน่งหน้าที่ เมื่อได้กระทำโดยบริสุทธิ์ใจอำนาจอิสระของผู้พิพากษามีมาตั้งแต่โบราณกาลปรากฏในพระธรรมศาสตร์ ในสมัยปัจจุบันมีการรองรับความเป็นอิสระของผู้พิพากษาไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้จะได้รับความคุ้มครองความเป็นอิสระในการวินิจฉัยคดี ผู้พิพากษายังได้รับความคุ้มครองการดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ เพื่อให้ตำแหน่งผู้พิพากษาเป็นตำแหน่งที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่ต้องเกรงกลัวหรือหวั่นไหวต่อผลอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การถอดถอนซึ่งการกระทำเหล่านี้ของฝ่ายบริหารหรือผู้บังคับบัญชาต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการก่อน⁶

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรค 3 บัญญัติให้ประธานศาลฎีกามีหน้าที่วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลทั้งหลาย เพื่อให้กิจการของศาลดำเนินไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน ทั้งนี้โดยอนุโมติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อระมัดระวังการใช้ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือโดยประการอื่น ให้เป็นไปโดยถูกต้อง ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจแนะนำหรือดักเตือนผู้พิพากษาศาลทั้งหลาย ในการปฏิบัติตามระเบียบวิธีการนั้น ๆ และในการอื่น ๆ

1.3 กระทรวงยุติธรรม

เนื่องจากศาลเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความมั่นคงและความผาสุกให้แก่ประชาชนชาวไทย โดยมีหน้าที่หลัก คือ พิจารณาพิพากษาบรรดาคดีด้วยความเที่ยงธรรม ซึ่งหน้าที่ดังกล่าว จัดดำเนินไปด้วยดีต่อเมื่อมีการบริหารกิจการที่ดี มีการจัดระบบบริหารงานบุคคลและจัดอัตรากำลังที่เหมาะสม ตลอดจนมีระบบการศาลที่มีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ข้อ 21 บัญญัติให้กระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการศาลยุติธรรมแต่ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาบรรดาคดี ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ข้อ 21 บัญญัติว่าภายใต้บทบัญญัติ ข้อ 9 กระทรวงหนึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการกระทรวง....และ

⁶ นายชุมพล จันทราทิพย์, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ.2527, หน้า 155-157

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ม.1 วรรค 2 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็น
 รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทั้งหลายที่สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย
 แต่การพิจารณาคดีรวมถึงการที่จะมีคำสั่ง หรือ คำพิพากษาบังคับให้เสร็จเด็ดขาดนั้น
 ในดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะ

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวมาในข้างต้น กระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ในค
 ธุรการของศาล จัดหาอัตรากำลัง เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่ก
 พิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของ
 ได้โดยสะดวกรวดเร็วและเที่ยงธรรม⁷ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด
 และรับผิดชอบกิจการทั้งปวง

ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 กระทรวงยุติธรรมมีส่วนราชการดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. กรมบังคับคดี
4. สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ
- (5. กรมคุมประพฤติ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง)

1.4 อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

อำนาจหน้าที่ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

1. อำนาจอนุมัติระเบียบราชการตุลาการของศาลทั้งหลาย ซึ่งประธานศาลผู้
 วางเพื่อให้กิจการของศาลดำเนินไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน
2. รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทั้งหลายที่อยู่ในสังกัดให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย
3. อำนาจแบ่งแผนกในศาล
4. อำนาจตั้งศาลชั่วคราวหรือศาลเคลื่อนที่
5. อำนาจจัดตั้งหรือยุบเลิกศาล
6. อำนาจกำหนดจำนวนผู้พิพากษา

7 กระทรวงยุติธรรม, นโยบายและแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ 1

อำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

สั่ง บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือน โยกย้าย โอน ถอดถอน ข้าราชการตุลาการ/สั่งให้มีการเลือกกรรมการ ก.ต. สั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งซ่อมกรรมการ ก.ต. /ตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการสอบสวนกรณีข้าราชการตุลาการถูกกล่าวหาว่าทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง/สั่งไล่ออกปลดออกหรือให้ออกจากราชการตามที่ ก.ต. เห็นสมควร/สั่งพักราชการ สั่งลงโทษ หรือมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษข้าราชการตุลาการที่ได้พิจารณาตามกฎหมายแล้วว่ามีความผิดและมีโทษ/เป็นประธาน อ.ก.พ.กระทรวง

ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218

เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวง

2. ฝ่ายตุลาการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 169 บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และมาตรา 173 บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย” จึงเห็นได้ว่าในประเทศไทยซึ่งใช้ประมวลกฎหมายเป็นหลัก ผู้พิพากษาและตุลาการเป็นผู้ใช้กฎหมาย ประสิทธิภาพประสิทธิผลความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตามที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรได้บัญญัติไว้อย่างไรก็ดีผู้พิพากษาและตุลาการก็อาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามความยุติธรรมตามธรรมชาติได้ในบางกรณีที่เป็นข้อยกเว้น เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 บัญญัติว่า “.....เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตามคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น...ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ท่านให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นไม่มีด้วยซ้ำ ท่านให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป”

ตัวอย่างเช่นศาลฎีกาได้สร้างหลักกฎหมายแพ่งเรื่อง “สัญญาต่างตอบแทนชนิดพิเศษ” ยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดาขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้เช่าที่ได้ชำระค่าตอบแทนอื่นนอกเหนือจากค่าเช่าให้แก่ผู้ให้เช่า เช่นผู้เช่าได้ก่อสร้างตึกแถวโรงเรือนอาคารลงในที่ดินของผู้ให้เช่าโดยตกลงยกกรรมสิทธิ์สิ่งปลูกสร้างให้แก่เจ้าของที่ดินเมื่อสร้างเสร็จ และทำสัญญาขอเช่าสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น แม้ผู้เช่าตายก่อนสัญญาครบกำหนด สัญญาเช่าไม่ระงับ ทายาทของผู้เช่าคงมีสิทธิเช่าได้ต่อไป

LI RT

บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ตามมาตรา 7 (3) แห่ง พ.ร.บ. สัญชาติฯ แต่บุคคลดังกล่าวหากมีข้อเท็จจริงต้องกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ก็อาจถูกถอนสัญชาติไทยได้

การพิจารณาถอนสัญชาติไทยในกรณีตาม ป.ว. 337 นี้ปรากฏว่า

(1) หากบุตรที่เกิดจากมารดาเป็นคนสัญชาติไทยหรือคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่มีบิดาเป็นคนญวนอพยพที่หลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีได้มีการจดทะเบียนสมรสกัน บุตรนั้นไม่อยู่ในบังคับของ ป.ว.337 ไม่อาจเพิกถอนสัญชาติไทยของบุคคลนี้ได้

ความเห็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา และศาลฎีกามีความเห็นสอดคล้องกัน (ศาลฎีกาโดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1495/2529) ทั้งนี้เนื่องจากตาม ป.ว.337 กฎหมายบัญญัติแต่เพียงให้ถือคำว่า "บิดา" ในที่นี้จึงต้องหมายความว่าบิดาซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องเป็น "บิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย" จึงจะเพิกถอนสัญชาติได้ ฉะนั้น หากบุคคลใดแม้บิดาเป็นคนต่างด้าว แต่บิดานั้นมิใช่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย บุคคลนั้นย่อมไม่อยู่ในบังคับที่จะถูกเพิกถอนสัญชาติไทย

(2) บุตรที่เกิดจากบิดาเป็นคนสัญชาติญวนอพยพที่หลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตามข้อปัญหานี้ ในทางปฏิบัติปรากฏว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาและศาลฎีกามีแนววินิจฉัยแตกต่างกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น่า หากในขณะที่ประกาศใช้ ป.ว.337 นี้ บุตรมีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนไทย บุตรนั้นย่อมไม่อาจถูกถอนสัญชาติ

ศาลฎีกาโดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 19+59/2529 วินิจฉัยว่า การดูว่าบุตรนั้นจะถูกเพิกถอนสัญชาติไทยได้หรือไม่ ต้องดูว่าในขณะที่เกิด เขามีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนไทยหรือไม่ ฉะนั้นในกรณีที่ชายไทยอยู่กินฉันสามีภรรยา (โดยไม่จดทะเบียนสมรส) กับหญิงต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อเกิดบุตรแล้ว ต่อมาชายไทยและหญิงนั้นจึงได้จดทะเบียนกัน หากต่อมามีการประกาศ ป.ว. 337 กรณีเช่นนี้ ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา บุตรนั้นจะไม่ถูกเพิกถอนสัญชาติไทย แต่ตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับดังกล่าว ศาลฎีกาเห็นว่าบุตรนั้นย่อมถูกเพิกถอนสัญชาติไทยได้

(3) ญวนอพยพชั้นหลาน คือบุคคลชั้นหลานของคนญวนอพยพซึ่งมีบิดาและ/หรือ

LI RT

มารดาเกิดในราชอาณาจักรไทยเป็นบุคคลที่ไม่อาจถูกเพิกถอนสัญชาติไทยได้

ความเห็นนี้ เป็นความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่ยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลฎีกาในเรื่องนี้แต่อย่างใด

2.1 การคานอำนาจกับฝ่ายนิติบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 5 บัญญัติว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้ไม่ได้ แต่ศาลหรือฝ่ายตุลาการไม่มีอำนาจวินิจฉัยว่าบทกฎหมายใดของรัฐสภา หรือบทกฎหมายล้าหลัง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะมาตรา 191 บัญญัติว่า “ในกรณีศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 5 และยังไม่มีความวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา 5 ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย...” และมาตรา 192 บัญญัติว่า “คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด...” จึงเห็นได้ว่า ศาลมีอำนาจเพียงรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเท่านั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรอิสระอยู่ในรัฐสภา ประกอบด้วย ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกาและอธิบดีกรมอัยการเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง และบุคคลอื่นอีกสี่คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาด ศาลต้องรับพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปตามนั้น

2.2 การคานอำนาจกับฝ่ายบริหาร

บทบาทของศาลที่เข้าตรวจสอบการกระทำทางปกครอง คือศาลมีบทบาทในการพิจารณาว่าฝ่ายปกครองกระทำการเกินอำนาจที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่ ดีความกฎหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐสภาหรือไม่ คำวินิจฉัยของฝ่ายปกครองตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งเหตุผล มีพยานหลักฐานสนับสนุนหรือไม่ ดำเนินตามกระบวนการวิธีพิจารณาที่เป็นธรรมหรือไม่ ใช้ดุลพินิจโดยสุจริตหรือโดยอำเภอใจหรือไม่ หากการกระทำขององค์กรฝ่ายปกครองในคดีนั้น ๆ ไม่สอดคล้องดังกล่าวได้ทั้งหมด ศาลจะไม่เข้าไปวินิจฉัยปัญหาที่ต้องการความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่งองค์กรฝ่ายปกครองมีดุลพินิจอันเป็นอิสระในประเด็นนี้

ศาลสามารถเข้าตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองได้ 3 ทาง คือ

- 1) มีพระราชบัญญัติให้อำนาจโดยเฉพาะเจาะจง
- 2) อาศัยอำนาจตามหลักทั่วไปแห่งพระราชบัญญัติ
- 3) อาศัยอำนาจตามหลักกฎหมายทั่วไป

1) การตรวจสอบโดยมีพระราชบัญญัติให้อำนาจโดยเฉพาะเจาะจง พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การปกครองหลายฉบับบัญญัติชัดเจนว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจตรวจสอบการกระทำทางปกครองกรณีใดได้บ้าง ข้อพิพาทระหว่างองค์การปกครองกับเอกชน บางกรณีเกิดจากเอกชนไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งองค์การปกครองจำเป็นต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับให้เอกชนปฏิบัติตาม บางกรณีเกิดจากการกระทำของฝ่ายปกครองกระทบกระเทือนสิทธิของเอกชน เอกชนจำเป็นต้องขอคุ้มครองจากศาลให้วินิจฉัยว่าเป็นกรณีที่เอกชนสมควรต้องเสียสละสิทธิเพื่อประโยชน์ของรัฐหรือไม่

ก. ฝ่ายปกครองขอให้ศาลออกคำสั่ง ดังตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอธิบดีกรมโยธาธิการเป็นประธานกรรมการ และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการควบคุมอาคารขึ้นในกรมโยธาธิการ มีเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติการ และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรัฐมนตรี ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ ในกรณีก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับใบอนุญาต และการกระทำนั้นไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามกฎหมาย มาตรา 42 วรรคแรกให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้รื้อถอนอาคารนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่ง มาตรา 42 วรรคสามให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นร้องขอต่อศาลให้บังคับให้มีการรื้อถอน

ข. เอกชนขอความคุ้มครองจากศาล ตามตัวอย่างกฎหมายฉบับเต็มนี้เองพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 52 ผู้ขอรับใบอนุญาต ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ไม่พอใจคำสั่งนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้คำวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นที่สุดของการพิจารณาฝ่ายปกครอง ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับความวินิจฉัยอุทธรณ์

2) ศาลตรวจสอบโดยอาศัยอำนาจตามหลักทั่วไปแห่งพระราชบัญญัติ กล่าวคือ รัฐสภาออกพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งต่างหากจากพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การปกครองให้อำนาจศาลตรวจสอบ หรือพิจารณาคดีปกครองเป็นการทั่วไป ไม่เจาะจงประเภทองค์การปกครอง

และไม่เจาะจงประเภทการกระทำทางปกครองตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีปกครอง (The Administrative Procedure Act) ของประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติในลักษณะดังกล่าวแต่เคยมีความพยายามตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครองหลายครั้ง เสนอโดยกระทรวงยุติธรรมตามนโยบายของรัฐบาล เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบ้าง เมื่อ พ.ศ. 2526 ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ขึ้นตอนการตรากฎหมายมาตลอดจนคณะกรรมการการปกครองของวุฒิสภาพิจารณาเห็นแล้ว แต่ร่างพระราชบัญญัติต้องตกไป เพราะการยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเลือกตั้งทั่วไป อย่างไรก็ดีจะขอยกบทมาตราในร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณา คดีปกครองฉบับที่ผ่านคณะกรรมการการปกครองของวุฒิสภา เฉพาะที่เกี่ยวกับอำนาจศาล ความรู้ความเข้าใจแนวโน้มทางทฤษฎีของประชาชนและรัฐสภาผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ดังนี้

“มาตรา 6 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองดังต่อไปนี้

(1) คดีที่ฟ้องว่า กฎหรือคำสั่งเป็นกฎ หรือคำสั่งที่ได้ออกโดยปราศจากอำนาจ เกินอำนาจที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ หรือไม่ถูกต้องตามแบบหรือขั้นตอนตามแบบหรือขั้น หรือวิธีการอื่นอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้

(2) คดีที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลปกครอง”

“มาตรา 9 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง คือ

(1) คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ศาลทหาร และศาลอื่น

(2) คดีเกี่ยวกับกฎหรือคำสั่งที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยกฏอัยการศึก

(2 ทวิ) คดีที่ข้าราชการทหารหรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

ข้าราชการทหารเป็นผู้ออกกฎหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับราชการทหาร

(3) คดีเกี่ยวกับภาษีอากร”

“มาตรา 11 ให้ศาลปกครองสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และให้นำบทบัญญัติ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่ศาลปกครองโดยอนุโลม”

3) ศาลอาศัยอำนาจตามหลักกฎหมายทั่วไป คือ กรณีไม่มีพระราชบัญญัติให้ ศาลโดยเฉพาะเจาะจงหรือโดยทั่วไปที่จะตรวจสอบการกระทำทางปกครองบางประเภท ศาลจำเป็นต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองโดย หลักกฎหมายทั่วไป ตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อดำรงคุณธรรมและเจตนารมณ์ของกฎ

แห่งรัฐสภา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมย่อมอยู่ร่วมกันในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัวถึงประเทศ แต่ละระดับย่อมมีการปกครองเพื่อประโยชน์สุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสมาชิก ประเทศเป็นระดับการปกครองที่มีสมาชิกมากที่สุดยุ่งยากซับซ้อนที่สุดและกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของสมาชิกรุนแรงที่สุดเพื่อป้องกันมิให้การปกครองต้องผันแปรไปตามอำเภอใจของผู้ใช้อำนาจประเทศจึงต้องปกครองด้วยกฎหมายเพื่อประกันความแน่นอนแห่งกฎเกณฑ์ ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นหลักนิติรัฐ

ประเทศไทยเห็นความสำคัญและประโยชน์ของหลักสากลแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว จึงยอมรับเข้าไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 43 บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำของเจ้าพนักงานย่อมได้รับความคุ้มครอง"

องค์กรฝ่ายปกครองหรือหน่วยราชการ (ในความหมายอย่างไทย ๆ) มิใช่บุคคลธรรมดาการกระทำต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองย่อมแสดงออกได้โดยเจ้าพนักงาน เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยราชการอันเนื่องจากการกระทำนั้น ศาลย่อมมีหน้าที่คุ้มครองและประกันสิทธิของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 43 อาศัยอำนาจตามมาตราดังกล่าวรับฟ้องบรรดาอรรถคดีที่ประชาชนยกขึ้นว่ากล่าวแล้ววินิจฉัยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย มิอาจปฏิเสธสิทธิของประชาชนและปล่อยให้องค์กรฝ่ายปกครองใช้อำนาจไปตามลำพังโดยปราศจากการตรวจสอบ

ก. คดีปกครองที่ศาลรับวินิจฉัย ศาลรับพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอย่างกว้างขวางแม้ช่วงเวลาที่ผ่านมาที่ประเทศถูกปกครองด้วยคณะบุคคลที่มิได้มาจากการเลือกตั้งกฎหมายออกจากรัฐาธิปไตย โดยตรง และไม่เปิดโอกาสให้คดีบางประเภทขึ้นสู่ศาล แต่ศาลยังคงถือเป็นหน้าที่ต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเท่าที่จะพึงมี โดยอาศัยหลักทั่วไปแห่งอำนาจตุลาการตีความกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่

คำพิพากษาฎีกาที่ 2131/2521 (ระหว่างนางคาเอียง ผู้ร้อง ร้อยตำรวจเอก สมจิตร นอมจิตร ผู้คัดค้าน) ผู้ร้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับมาควบคุมฐานเป็นภัยต่อสังคมตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 22 ลงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งให้พนักงาน

สอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวไว้เพื่อทำการอบรมได้ไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันเริ่มควบคุม และให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานอบรม และฝึกอาชีพได้โดยไม่มีกำหนดเวลาชั้นสูง ทั้งนี้โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของศาล และไม่ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจตรวจสอบ แต่ศาลยุติธรรมได้รับคำร้องไว้พิจารณา และใช้อำนาจตีความบทบัญญัติแห่งคำสั่งของคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ 22 ว่า การที่จะควบคุมบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมได้ ต้องมีหลักฐานพอสมควรที่จะฟังว่ามีพฤติการณ์เช่นนั้น มิใช่เพียงหลักฐานเลื่อนลอยคลุมเครือ เมื่อพยานหลักฐานไม่พอรับฟังว่าผู้ร้องมีพฤติการณ์เป็นภัยต่อสังคม ย่อมไม่มีเหตุที่จะควบคุมตัวไว้ ศาลมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกควบคุมได้ คดีนี้ศาลได้ยืนยันบทบาทอันมั่นคงในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชน โดยกล่าวว่า "โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมบุคคลหนึ่งบุคคลใดในฐานะเป็นภัยต่อสังคมนั้น เป็นการให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียเสรีภาพ ฉะนั้นการใช้อำนาจดังกล่าวจึงต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษ"

คำพิพากษาที่ 260/2525 (ระหว่าง นางคิปป กาวมณี กับพวก โจทก์ นายสมท กลิ่นพงษา ในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม จำเลย) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 33 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ที่ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยมีบิดาเป็นคนต่างด้าวตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ นั้นหมายถึงบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เมื่อคนต่างด้าวมิใช่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์จึงไม่อาจถอนสัญชาติของโจทก์ได้

นอกจากอำนาจการตีความ ศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานได้ปฏิบัติถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2437/2520 (ระหว่างห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงแรมกรุงเกษมศิริ โจทก์ กรมตำรวจ จำเลย) อธิบดีกรมตำรวจแสดงเจตนาแทนกรมตำรวจ อาศัยอำนาจประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 ลงวันที่ 15 มกราคม 2502 สั่งปิดโรงแรมของโจทก์ในอ้างว่ามีการกระทำผิดกฎหมายในโรงแรม ทั้งที่ก่อนหน้านั้นศาลได้พิพากษายกฟ้องคดีที่ยังมีการกระทำผิดกฎหมายไปแล้ว คำสั่งของอธิบดีกรมตำรวจไม่มีเหตุผลอ้างเพื่อใช้ดุลพินิจ ซึ่งถูกต้องและไม่ชอบด้วยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 50 ศาลพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 341-350/2507 (ระหว่างนางวันนา แสงชัย โจทก์ จังหวัดนครสวรรค์ จำเลย) ผู้ว่าราชการจังหวัดอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4 คำสั่งให้โจทก์รื้อถอนอาคารบ้านเรือนที่ได้ปลูกรุกกล้าที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินแม่ในปะ

ของคณะปฏิวัติฉบับที่ 44 ลงวันที่ 11 มกราคม 2502 จะมีได้กำหนดวิธีการให้ผู้เสียหาย
อุทธรณ์หรือฟ้องศาล แต่เมื่อโจทก์เห็นว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะสิ่ง
ปลูกสร้างของโจทก์ปลูกอยู่ในที่ดินของโจทก์ มิได้ปลูกรุกล้ำลงในที่สาธารณะแต่อย่างใดโจทก์
ย่อมพึงจำเลยขอให้เพิกถอนคำสั่งได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

บางครั้งแม้ระเบียบข้อบังคับก็ถือว่ามีผลเป็นกฎหมายซึ่งฝ่ายปกครองจะต้องปฏิบัติตาม
แม้ผู้มีอำนาจออกระเบียบข้อบังคับเองก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเช่นเดียวกัน จะใช้
อำนาจโดยอำเภอใจมิได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2106/2525 (ระหว่างนายณรงค์ ฤทธิวาจา โจทก์ การสื่อสาร
แห่งประเทศไทย จำเลย) ผู้ว่าการการสื่อสารแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับวาง
ระเบียบการสื่อสารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 24/2520 ไว้แล้วว่า บัญชีผู้สอบคัดเลือกได้ให้ใช้ได้
จนกว่าจะมีการสอบคัดเลือกอย่างเดียวกันนั้นอีก และได้ประกาศผลการสอบไปตามระเบียบที่
วางไว้ ฉะนั้นการที่ผู้ว่าการได้ประกาศผลการสอบคัดเลือกแล้วกำหนดว่า บัญชีผลการสอบคัด
เลือกครั้งนี้ให้มีกำหนด 2 ปี นับแต่วันประกาศ จึงเป็นการฝ่าฝืนระเบียบและไม่มีอำนาจที่จะ
กำหนดได้ ศาลพิพากษาให้เพิกถอนข้อกำหนดเฉพาะข้อความดังกล่าวนั้น (คดีขึ้นศาลแรงงาน
กลาง แต่ประเด็นข้อนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง)

การกระทำทางปกครองมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการออกคำสั่งหรือการปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น
แต่รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญาด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 114/2525 (ระหว่าง นางสมศรี เรืองโอภาษ โจทก์ กรมชลประทาน
กับพวก จำเลย) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 มาตรา 23 กำหนดอำนาจ
และหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ให้ดูแลห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้าง แกะไขหรือต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูก
ปักสิ่งใดหรือทำการเพาะปลูกรุกล้ำทางน้ำชลประทานชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง
กันแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทานเท่านั้น มิได้รวมถึงให้มีอำนาจและ
หน้าที่นำเขตคันคลองรังสิตประยูรศักดิ์ไปให้เข้าได้โดยมิได้คำนึงถึงสิทธิของบุคคลอื่นที่มีต่อเขต
คันคลองมาแต่เดิม ฉะนั้นการที่จำเลยที่ 1 ได้นำเอาเขตคันคลองที่พิพาทไปประมูลให้จำเลยที่ 2
ทำโดยเฉพาะ และจำเลยที่ 2 ได้ปักเสาคอนกรีตกันที่แนวเขตคันคลองที่ติดต่อกับเขตที่ดินของ
ทักจนโจทก์ไม่สามารถใช้สอยหาประโยชน์จากการที่จะผ่านเขตคันคลองไปสู่คลองได้ โจทก์จึง
ขอให้เพิกถอนสัญญาเช่าระหว่างจำเลยทั้งสองได้ (มาตรา 23 เป็นบทบัญญัติการกระทำที่เป็น

ความผิดอาญา และมีบทกำหนดโทษกับมีบทกำหนดการบังคับคดีทางแพ่งด้วยว่า "โจทก์ร้องขอให้ศาลสั่งให้จำเลยรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้นด้วย" กฎหมายเพียงบัญญัติให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีที่จำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งรวมถึงคำขอบังคับคดีทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา แต่ไม่ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจพิจารณาการกระทำทางปกครอง)

ยิ่งกว่านั้น พระราชบัญญัติบางฉบับนอกจากไม่บัญญัติให้อำนาจศาลพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้อง ยังบัญญัติอย่างชัดเจนว่าให้คำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เป็นที่สุด ซึ่งศาลต้องอาศัยอำนาจตามหลักรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายทั่วไปแห่งการแบ่งแยกและคานอำนาจอิทธิพล ปฏิบัติหน้าที่รักษาความถูกต้องแห่งตัวบทกฎหมาย ดีความคำว่า "เป็นที่สุด" นี้ หมายความว่า เป็นที่สุดที่สุดในชั้นพิจารณาคดีของฝ่ายบริหารจะอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาระดับเหนือหรือต่อคณะกรรมการใด ๆ ไม่ได้อีก แต่มิได้หมายความว่า จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 646-647/2510 (ระหว่าง นายจิว แซ่ฉิม กับพวก โจทก์ เทศบาลนคร กรุงเทพ กับพวก จำเลย) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 มาตรา 12 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ซึ่งต้องจัดการรื้อถอนตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่ที่สุด หมายความว่า คำวินิจฉัยนั้นจะเป็นที่สุดก็ต่อเมื่อเป็นคำวินิจฉัยที่ถูกต้องตามกฎหมายที่ให้อำนาจมีคำสั่งและคำวินิจฉัยเช่นนี้ มิได้หมายความว่า แม้คำสั่งวินิจฉัยนั้นจะไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็จะถึงที่สุดนำมาฟ้องต่อศาลไม่ได้ไปด้วย ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ว่าคำสั่งวินิจฉัยนั้นถูกต้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

อนึ่ง การใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหาร ศาลฎีกาโดยศาสตราจารย์จิติ ดิงศกดิ์วินิจฉัยว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริง การจะฟังข้อเท็จจริงหรือใช้ดุลพินิจไปในทางใดจะถือว่าการมิชอบด้วยกฎหมายมิได้ เว้นแต่การฟังข้อเท็จจริงหรือการใช้ดุลพินิจนั้นไม่มีพยานหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ หรือมิได้เป็นไปโดยสุจริต อันถือได้ว่าการวินิจฉัยเช่นนั้นเป็นไปไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อย่างไรก็ดี หากเจ้าพนักงานปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย เอกชน ย่อมมีอำนาจการกระทำของฝ่ายปกครองได้ ศาลจึงพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 379/2522 (ระหว่างบริษัทขจรยุทธ จำกัด โจทก์ กับ

คำวินิจฉัยกับพวก จำเลย) คำสั่งนายกรัฐมนตรีตาม มาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 ให้คณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการค้ากำไรเกินควรออกคำสั่งควบคุมปริมาณและสถานที่เก็บเหล็กเส้น ถ้าแจ้งไม่ตรงความจริงให้คณะกรรมการรีบและขายแก่ประชาชนได้ ปรากฏว่า โจทย์แจ้งปริมาณเหล็กเส้นขาดจากปริมาณจริงเป็นจำนวนมาก คณะกรรมการมีคำสั่งรีบ ไม่ปรากฏว่า คณะกรรมการทำการโดยไม่สุจริตใจ โจทย์ไม่อาจโต้แย้งได้

ข. คดีที่ศาลยุติธรรมไม่รับวินิจฉัย ในภาวะที่ประเทศถูกคณะบุคคลใช้กำลังยึดอำนาจอธิปไตยตราธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรขึ้นปกครอง เมื่อมีข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐในเรื่องการกระทำทางปกครอง ศาลยุติธรรมจะรับคดีไว้วินิจฉัยเฉพาะปัญหาว่า เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ดังบรรยายแล้วข้างต้น แต่ศาลยุติธรรมจะไม่วินิจฉัยว่า การยึดอำนาจอธิปไตยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรเป็นกฎหมายหรือไม่ และไม่วินิจฉัยคำสั่ง การตีความ หรือการใช้ดุลพินิจของนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ซึ่งอาศัยอำนาจตามธรรมนูญการปกครองนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่คณะบุคคลปกครอง โดยไม่ตราธรรมนูญการปกครองไว้เป็นแม่บท แต่ออกคำสั่งเป็นคราว ๆ ศาลไม่วินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งเช่นเดียวกัน โปรดพิจารณาเหตุผลของศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2376/2526 (ระหว่างนายก็ฎุจน์ นาคามดี โจทก์ นายกรัฐมนตรีกับพวก จำเลย) โจทก์ฟ้องว่า ก่อนออกจากราชการโจทก์เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 11 ตำแหน่งปลัดกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2519 หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้มีคำสั่งที่ 9/2519 ให้โจทก์ ภริยาของโจทก์และบุคคลอื่นนอกจากราชการโดยโจทก์ได้กระทำผิดวินัย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินยึดอำนาจของรัฐได้โดยเด็ดขาดแล้ว หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยย่อมมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการได้ คำสั่งให้โจทก์ออกจากราชการจึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลไม่จำเป็นต้องฟังข้อเท็จจริงเสียก่อนชอบที่จะพิพากษาคดีไปได้ทันที

คำพิพากษาฎีกาที่ 1729/2512 (ระหว่าง กระทรวงการคลัง โจทก์ นายสงวนพรสาขา กับพวก จำเลย) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรเป็นกฎหมายสูงสุด บทกฎหมายใดที่ขัดกับธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรย่อมจะนำมาใช้บังคับไม่ได้ คำสั่งของ

นายกรัฐมนตรีที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ใดจะอ้างว่าคำสั่งดังกล่าวขัดต่อกฎหมายนั้นย่อมฟังไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2573/2519 (ระหว่าง จอมพลถนอม กิตติขจร กับพวก
พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร กับพวก จำเลย) มาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครอง
อาณาจักร พ.ศ. 2515 ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีสั่งการเป็นบทบัญญัติในธรรมนูญการปก
ราชอาณาจักรซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดอยู่แล้ว จึงไม่เป็นการขัดแย้งหรือจะต้องวินิจฉัย
ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยตาม มาตรา 22

คำพิพากษาฎีกาฉบับเดียวกันกล่าวด้วยว่า การวินิจฉัยว่าคำสั่งหรือการกระทำ
ด้วยมาตรา 17 หรือไม่ อยู่ที่ความเห็นของนายกรัฐมนตรี มิใช่ความเห็นของโจทก์หรือผู้อื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1785/2513 (นายกิมหยู แซ่ตั้ง ผู้ร้อง) เมื่อนายกรัฐมนตรี
มติของคณะรัฐมนตรี มีคำสั่งตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
การกระทำของผู้ร้องกับพวกที่ร่วมกันมียาปลอมไวชาและปลอมยาของผู้อื่น เป็นภัยร
ต่อชีวิตและอนามัยของประชาชนนับว่าเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร
จำคุกผู้ร้อง การใช้ดุลพินิจสั่งเช่นนี้ต้องถือว่ายุติเด็ดขาด ผู้ร้องจะมาร้องต่อศาลได้เพียง
กระทำของผู้ร้องเป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้นหาได้ไม่

นอกจากศาลไม่ตรวจสอบการใช้อำนาจของกลุ่มบุคคลที่ยึดอำนาจอธิปไตยสำ
ศาลยังไม่รับวินิจฉัยการกระทำทางปกครองที่เป็นการใช้อำนาจทางราชการฝ่ายบริหาร
เฉพาะได้แก่ อำนาจการบังคับบัญชาในระบบราชการเป็นต้น เนื่องจากหลักการแบ่งแ
คานอำนาจนั้น อำนาจแต่ละฝ่ายต้องอิสระจากกัน ไม่ก้าวก่ายซึ่งกันและกัน จะตรวจสอบ
อำนาจเพียงเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในทางมิชอบเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 355/2516 (ระหว่าง นายประสงค์ หงสนันท์ โจทก์ จอมพล
กิตติขจร กับพวก จำเลย) จำเลยที่ 1 ในฐานะนายกรัฐมนตรี ได้สั่งปลดโจทก์ออกจาก
ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนอันเป็นอำนาจของทางราชการฝ่ายบริหารโดย
ไม่ใช่หน้าที่ของศาลจะเข้าไปชี้ขาดในเรื่องนี้ ฟ้องของโจทก์ที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 1 จึงเป็น
ไม่ควรรับไว้พิจารณา

คำพิพากษาฎีกาที่ 2531/2522 (ระหว่าง นายสุเทพ หัสกร โจทก์ อธิบดี
จำเลย) เรื่องขอให้เพิกถอนคำสั่งที่สั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของราช

บริหารโดยเฉพาะศาลไม่มีอำนาจเข้าไปวินิจฉัยชี้ขาด สิทธิของโจทก์ที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง
จึงไม่ให้ใช้บังคับเพราะยังไม่มีการจัดตั้งศาลปกครอง

หลักอำนาจเฉพาะของทางราชการฝ่ายบริหารนี้ ครอบคลุมไปถึงราชการบริหาร
ส่วนท้องถิ่นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1896/2522 (นายสละ สุขโรจน์ โจทก์ กรุงเทพมหานคร จำเลย)
จำเลยเป็นทบวงการเมืองมีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง การที่จำเลยเห็นว่า
โจทก์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและสั่งไล้โจทก์ออกจากงาน ก็โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบว่า
ด้วยลูกจ้างของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2516 จึงเป็นการใช้ดุลพินิจสั่งการตามอำนาจของจำเลย
ซึ่งเป็นราชการฝ่ายบริหารโดยแท้ โจทก์จะขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดเพิกถอนคำสั่งของจำเลยอัน
เป็นการก้าวก่ายดุลพินิจตามอำนาจของจำเลยไม่ได้

ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร สรุปในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1066/
2513 ว่าตามกฎหมายและแนวคำพิพากษาฎีกาที่เป็นอยู่ จะเห็นได้ว่าเนื่องจากนิติสัมพันธ์
ระหว่างข้าราชการกับหน่วยราชการซึ่งตนสังกัดอยู่นั้นมีลักษณะพิเศษ ถ้าหากข้าราชการผู้ใดถูก
สั่งให้ออกจากราชการโดยมิชอบกิติ มิได้รับความเป็นธรรมเพราะถูกกลั่นแกล้งในทางใด ๆ กิติ
การหาทางเยียวยา หรือการทดแทนความเสียหายย่อมต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนก่อนนำคดีมาฟ้องร้องยังศาลและในกรณีที่ฟ้องศาลก็ฟ้องได้แต่เฉพาะการ
เรียกร้องค่าเสียหายเพื่อละเมิดอย่างมีข้อจำกัดเท่านั้น

2.3 ข้อจำกัดสิทธิฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

มาตรา 55 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า "เมื่อมีข้อโต้แย้ง
เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิ หรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทาง
ศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้"

จากมาตราดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นแม่บทใหญ่ที่สุดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งเพราะกรณีใดจะฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งได้หรือไม่ หรือกรณีใดจะใช้สิทธิในทางศาลได้
หรือไม่ ต้องอาศัยมาตรานี้วินิจฉัยและเมื่อฟ้องร้อง หรือใช้สิทธิในทางศาลได้แล้ว จะดำเนินคดี
อย่างไรเป็นคดีมีข้อพิพาทหรือเป็นคดีที่ไม่มีข้อพิพาท และต้องดำเนินการอย่างไรก็ต้องอาศัย

มาตรานี้เป็นหลักปฏิบัติ ดังนั้นจึงสามารถสรุปหลักตามมาตรา 55 ได้ดังต่อไปนี้⁸

1) “บุคคล” เท่านั้นจึงจะเป็นคู่ความดำเนินคดีในศาลได้

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น บทบัญญัติทั้งหลายเกิดขึ้นเพื่อคุ้มครองแก่บุคคลเท่านั้น ส่วนสัตว์, สิ่งของต่าง ๆ ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองเพราะสภาพบุคคล ดังนั้นสิทธิที่จะดำเนินคดีทางศาลได้นั้น จึงมีได้แต่เฉพาะบุคคล ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้⁹

บุคคลธรรมดา คือ คนทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของมาตรา 15 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ มีสภาพบุคคลตั้งแต่แรกคลอดและยังคงมีชีวิตรอดอยู่จนกระทั่งตายก็ถือว่าสิ้นสภาพบุคคล

นิติบุคคล คือ สิ่งที่มีใช้บุคคลธรรมดาแต่กฎหมายให้สิทธิและมีหน้าที่เสมือนบุคคลอีกนัยหนึ่งคือ เป็นบุคคลที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายนั่นเอง

นอกจากนั้นในส่วนขององค์การบริหารราชการส่วนกลางนั้นเฉพาะ กระทรวง ทบวง กรม และทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง หรือกรมเท่านั้นที่เป็นนิติบุคคล ในส่วนขององค์กรของรัฐต่าง ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

ข้อยกเว้นจากหลักที่ว่าบุคคลเท่านั้นจึงจะเป็นคู่ความในศาลมี 2 กรณีคือ

(1) กองมรดก แม้ปกติจะถูกฟ้องไม่ได้ เพราะไม่มีสภาพบุคคลแต่ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 มาตรา 82 เจ้าหนี้อาจฟ้องกองมรดกเป็นคดีล้มละลายและขังจัดการทรัพย์สินกองมรดกตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้

(2) ตำแหน่งที่มีกฎหมายรับรองให้เป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ โดยตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งราชการ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ตำแหน่งนั้นเป็นนิติบุคคล ตำแหน่งพนักงานอัยการเป็นต้น¹⁰

2) บุคคลจะฟ้องคดีเป็นคดีมีข้อพิพาทต่อศาลได้ต่อเมื่อมีผู้อื่นโต้แย้งสิทธิ หรือหน้าที่ของผู้ฟ้องในทางแพ่ง

8 คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2 นายชานินทร์ กรวิเชียร

9 คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และภาค 2 นายมาโนช จรมาศ

10 นายชานินทร์ กรวิเชียร เรื่อง, เล่มเดิม หน้า 230 - 238

การที่มีสภาพบุคคลตามกฎหมายแล้วใช้ว่าจะสามารถทำการฟ้องใครได้ตามใจชอบไม่ เพราะคดีที่จะมาสู่ศาลได้ตามมาตรา 55 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้จำกัดไว้ แล้วว่าต้องเป็นคดีที่มีข้อพิพาท หรือเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทในกรณีใดกรณีหนึ่งเท่านั้น ซึ่งถ้า หากจะเริ่มคดีโดยเป็นคดีมีข้อพิพาทนั้น จะทำได้ต่อเมื่อมีข้อโต้แย้ง เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิ หรือ หน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งเสียก่อนหรือที่เรียกว่า "มีข้อโต้แย้งสิทธิ" ดังนั้น หากไม่มี ใครโต้แย้งสิทธิ หรือหน้าที่ของตน ก็ย่อมจะฟ้องเป็นคดีมีข้อพิพาทต่อศาลไม่ได้

กรณีที่จะถือเป็นการโต้แย้งสิทธินั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีสิทธิตามกฎหมายเสียก่อน เพราะถ้าไม่มีสิทธิตามกฎหมายแล้วก็ย่อมไม่อาจถูกโต้แย้งหรือรบกวนได้ โดยสิทธินั้น หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองหรือรับรองให้¹¹

โดยปกติการที่จะพิจารณาว่า มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ หรือไม่นั้นศาลจะต้องพิจารณาจากคำฟ้องของโจทก์นั่นเอง หากตามคำฟ้องของโจทก์ปรากฏชัด ว่า จำเลยยังมีได้โต้แย้งสิทธิหน้าที่ของโจทก์ประการใด โจทก์ก็ย่อมได้มีอำนาจฟ้อง คำพิพากษา ฎีกาที่ 60/2520, 2515/2520, 1275/2521, 1300/2521, 18/2522, 1041/2522, 1903/2523

เมื่อมีสิทธิที่กฎหมายรับรองแล้ว และมีกรณีถือได้ว่าการโต้แย้งสิทธินั้นย่อม หมายความว่า มีผู้อื่นมากระทำการหรือละเว้นกระทำการได้ที่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ โดยไม่ได้ หมายถึงกับต้องมีการโต้แย้งในสิทธินั้น ๆ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ แม้ในบางกรณีจะไม่ได้มีการ โต้แย้งกันเลยก็ถือว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิกันแล้ว ส่วนข้อพิจารณาที่ว่า การละเว้นการกระทำ การใด หรือการกระทำใดจะเป็นการโต้แย้งสิทธิหรือไม่นั้นทำได้โดยการดูได้จากกฎหมายฝ่าย สารบัญญัติทั้งหลาย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1820/2427 แต่ทว่าในบางกรณีอาจมี กฎหมายกำหนดให้บุคคลใดต้องรับผิดชอบทางอาญาหรือให้ได้รับค่าเดือนแต่ความรับผิดชอบทางอาญาก็ดี ค่าเดือนก็ดี อาจจะไม่ใช่เป็นมูลกรณีให้มีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ทางแพ่งก็ได้ และในทางตรง กันข้ามในกฎหมายฉบับเดียวกัน คำชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน และคำวินิจฉัยคำร้องเกี่ยวกับ การกระทำอันใดเป็นธรรมนั้น ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาถือว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิ หรือหน้าที่ทาง แพ่งเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 60/2520, 1649/2520, 911/2520, 1903/2523, 93/2524, 2646/2524, 779/2527

11 นายธานีินทร์ กรัยวิเชียร เรื่อง, เล่มเดิม หน้า 238

นอกจากนั้นการที่จะดูว่ามีข้อโต้แย้งสิทธิเมื่อใดนั้น ย่อมต้องดูในขณะที่ฟ้องว่าเมื่อใด โจรก็ยื่นฟ้องนั้นมีการกระทำของจำเลยที่ถือว่าโต้แย้งสิทธิโจทก์แล้วหรือไม่ และถ้าปรากฏว่า ขณะฟ้องยังไม่มี การโต้แย้งสิทธิซึ่งทำให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องได้แล้วนั้น แม้ต่อมาจะเกิดข้อโต้แย้งสิทธิขึ้นในระหว่างพิจารณาคดีเช่นนี้ ก็ไม่ทำให้ฟ้องที่โจทก์ฟ้องโดยไม่มีอำนาจกลับคดีมาได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2942/2526, 843/2527, 1748/2530, 1713/2527, 2736/2527

ส่วนกรณีที่มีการล่องล้าเข้าไปในขอบเขตแห่งสิทธิอันจะถือได้ว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิซึ่งย่อมต้องพิจารณาเป็นกรณีไปว่าในเรื่องนั้น มีกฎหมายรับรองสิทธิอยู่เพียงใด และกฏกระทำเช่นนั้นเป็นการล่องล้าเข้าไปในขอบเขตแห่งสิทธิแล้วหรือยัง เช่น ที่ดินมือเปล่า ครอบครองที่ดินมือเปล่าไม่อาจจะฟ้องขอให้ศาลแสดงว่าตนมีกรรมสิทธิได้ เพราะที่ดินมือเปล่านั้นไม่มีกรรมสิทธิ คงมีแต่สิทธิครอบครองเท่านั้น และจะร้องขออย่างคดีไม่มีข้อพิพาทก็ไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายใดให้ทำได้ ซึ่งต่างกับที่ดินมีโฉนดซึ่งประมวลกฎหมายที่ดินบัญญัติให้ทำ หรือในกรณีที่ผู้ไม่มีสิทธิใด ๆ ในที่ดินไปร้องขอให้ใส่ชื่อตนใน ส.ค. 1 นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้มีสิทธิในที่ดินนั้นไปร้องขอให้ศาลเพิกถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิออกจาก ส.ค.1 ได้ ดังนั้นมาร้องขอให้ศาลเพิกถอนเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทไม่ได้ แต่กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิของผู้มีสิทธิในที่ดินจึงฟ้องผู้มีชื่อใน ส.ค. 1 เป็นคดีมีข้อพิพาทได้ เป็นต้น

ในกรณีของคนสัญชาติไทยแต่ไปอยู่ต่างประเทศเสียตั้งแต่เล็ก ๆ เมื่อโตขึ้นจึงเดินทางเข้ามาในประเทศไทย พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไม่ยินยอมผู้นั้นอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยถือว่าเป็นคนต่างด้าว ดังนี้ ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องกระทรวงมหาดไทยเป็นจำเลยขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองดังกล่าวได้

จากข้างต้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองยังมีคำสั่งให้ผู้นั้นออกนอกราชอาณาจักรหรือไม่ยอมให้อยู่ในประเทศไทยแล้ว ก็ยังไม่ถือว่ามิได้โต้แย้งสิทธิ จึงยังฟ้องไม่ได้ ผู้ที่เดินทางเข้าเมืองไทยนั้นอาจร้องขอเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทต่อศาลว่า ตนเป็นคนไทยได้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 ไม่จำเป็นต้องฟ้องเป็นคดีมีข้อพิพาทแต่ทางเดียว ถ้ามิใช่เป็นผู้เดินทางมาจากต่างประเทศ และยังไม่มิได้โต้แย้งสิทธิเช่นนี้จะมาร้องขอให้แสดงว่า ผู้ร้องมีสัญชาติไทยอย่างคดีไม่มีข้อพิพาทไม่ได้เพราะไม่มีกฎหมายใดสนับสนุนสิทธิทางศาลได้ ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1724/2525, 1223/2530, 1119/2527, 2427, 4316/2528

นอกจากนี้ยังมีกรณีโต้แย้งสิทธิของโจทก์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งจำเลยไม่อาจอ้างสิทธิของบุคคลภายนอกมาหักล้างได้ คือ กรณีที่จำเลยต่อสู้ว่าสิทธิของบุคคลภายนอกในทรัพย์สินที่พิพาทนั้นดีกว่าสิทธิของโจทก์จะนำมาใช้ยันโจทก์มิได้ ถ้าหากจำเลยยินยอมรับตั้งแต่แรกเสียแล้วว่าโจทก์มีสิทธิในทรัพย์สินที่พิพาทนั้น เช่น จำเลยเช่าทรัพย์สินที่พิพาทจากโจทก์ เมื่อโจทก์ฟ้องขับไล่จำเลย จำเลยจะอ้างว่าทรัพย์สินที่พิพาทไม่ใช่ของโจทก์ หากแต่เป็นของบุคคลอื่น โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องไม่ได้เฉพาะในคดีระหว่างโจทก์กับจำเลยนั้น กฎหมายปิดปากจำเลยเพราะถือเอาความสุจริตของจำเลยเป็นที่ตั้ง ในแง่ที่ว่าจำเลยยินยอมรับตั้งแต่แรกแล้วว่าโจทก์มีสิทธิในทรัพย์สินที่พิพาทนั้น มิฉะนั้น จำเลยก็ไม่ควรจะไปเช่าทรัพย์สินที่พิพาทนั้นจากโจทก์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 340/2520¹²

3) บุคคลจะร้องต่อศาลเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทได้ต่อเมื่อมีกฎหมายสารบัญญัติรับรองให้ใช้สิทธิทางศาลได้

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเริ่มคดีสามารถกระทำได้ 2 ทาง คือ ฟ้องเป็นคดีที่มีข้อพิพาทเมื่อมีข้อโต้แย้งสิทธิ และการร้องต่อศาลเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท เมื่อจำต้องใช้สิทธิทางศาลโดยการร้องต่อศาลโดยไม่มีข้อพิพาทดังกล่าวนี้ หมายความว่า จำต้องมียกกฎหมายสารบัญญัติสนับสนุนให้เป็นผู้ยื่นร้องขอต่อศาลเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทได้ มิใช่ว่าผู้ใดก็สามารถร้องต่อศาลได้เสมอไป

เมื่อกรณีได้รับการสนับสนุนจากกฎหมายสารบัญญัติให้บุคคลนั้นใช้สิทธิทางศาลได้ ผู้นั้นก็ย่อมมีอำนาจเสนอคดีต่อศาลเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทได้ โดยทำเป็นคำร้องให้ศาลได้สวนกรณีเช่นนี้มิได้ทำการฟ้องใคร เพราะฉะนั้นจึงไม่มีจำเลย แต่ถ้าคดีดังกล่าวมีผู้ร้องคัดค้านเข้ามาในคดี ก็จะทำให้คดีนั้นกลายเป็นคดีมีข้อพิพาทไปทันทีและผู้ร้องซึ่งมีฐานะเป็นผู้เริ่มคดี คือ โจทก์และผู้ร้องคัดค้าน คือ จำเลย แต่ทว่าผู้ที่ร้องคัดค้านเข้ามาในคดีได้นั้น ต้องเป็นบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีเท่านั้น แม้ว่ามาตรา 188 (4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะไม่ได้บัญญัติไว้ก็ตาม และการเข้าเกี่ยวข้องในคดีโดยตรงหรือ โดยอ้อมตามมาตรานี้ น่าจะถือว่าหมายถึง การที่บุคคลนั้นถูกโต้แย้งสิทธิ หรือหน้าที่ตามกฎหมายแพ่งตามมาตรา 55 นี้เอง ดังนั้นหากบุคคลนั้นไม่ได้ถูกโต้แย้งสิทธิ หรือไม่ได้มีส่วนได้เสียในคดีไม่มีข้อพิพาทดังกล่าว ก็จะไม่มียกสิทธิที่จะร้องต่อศาลตามมาตรา 55 นี้ได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการถูกจำกัดสิทธิของตนเอง

12 นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เรื่อง, เล่มเดิม หน้า 244

4) การโต้แย้งสิทธิทางแพ่งที่ฟ้องคดีต่อศาลไม่ได้¹³

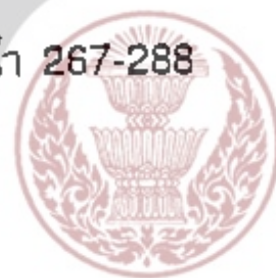
เมื่อบุคคลใดต้องถูกโต้แย้งสิทธิ หรือจะต้องใช้สิทธิทางศาลโดยมีกฎหมายสนับสนุนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น บุคคลนั้นก็ชอบที่จะเสนอคดีต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้ แต่ทว่ามีหลายกรณี แม้จะมีข้อโต้แย้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 แล้วก็ตาม ก็ไม่อาจฟ้องคดีต่อศาลได้ หรือจะฟ้องก็ได้แต่จะต้องมีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อน ที่นำไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายพิเศษเฉพาะเรื่องซึ่งจะแยกเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ก. เมื่อมีกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการฝ่ายบริหารวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ซึ่งไม่ได้ 3 กรณีคือ

(1) กรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการฝ่ายบริหารวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอยู่ในกรณีนี้กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะสั่งการ หรือ ดำเนินการใดที่อาจเป็นก่ลวงละเมิดสิทธิในทางแพ่งของประชาชนได้นั้น กฎหมายนั้นมักจะตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคนหนึ่ง เพื่อคอยวินิจฉัยคำสั่งหรือการดำเนินการของเจ้าพนักงานนั้นอีกชั้นหนึ่งว่าทำถูกต้องหรือไม่และจะบัญญัติไว้ด้วยว่าหากบุคคลใดเห็นว่าคำสั่งหรือการดำเนินการของเจ้าพนักงานนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการโต้แย้งสิทธิของตนก็สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการดังกล่าวเพื่อวินิจฉัยเสียชั้นหนึ่ง ถ้าผลการวินิจฉัยออกมาแล้วบุคคลนั้นไม่พอใจ ก็สามารถนำคดีไปฟ้องศาลได้ แต่ถ้าในกรณีเช่นนี้ บุคคลผู้ถูกโต้แย้งสิทธินั้นขึ้นนำคดีไปฟ้องศาลเสียทีเดียวศาลจะยกฟ้อง เพราะถือว่าไม่มีอำนาจฟ้อง

(2) กรณีที่คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฝ่ายบริหารนั้นขัดต่อหลักอันเป็นเนื้อแท้ของความยุติธรรม (the principles of natural justice) ได้แก่ หลักกฎหมายที่ว่าบุคคลก็ตามที่มีหน้าที่ตามกฎหมายในการตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างบุคคล จะต้องทำหน้าที่ตนอย่างเป็นธรรมโดยสุจริตปราศจากความลำเอียง และให้โอกาสคู่ต่อสู้-คู่พิพาททุกฝ่ายแสดงคดี และพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ หลักดังกล่าวนี้ศาลฎีกายึดถืออย่างเคร่งครัดในการตีบทบัญญัติของกฎหมายให้ถือว่าคำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของฝ่ายบริหารถึงที่สุด หรือไม่มีบทบัญญัติดังกล่าวก็ดี เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลรับพิจารณาวินิจฉัยคำสั่งหรือคำวินิจฉัย

13 นายชานินทร์ กรวิเชียร เรื่อง, เล่มเดิม หน้า 267-288

ที่ล่วงละเมิดหลักอันเป็นเนื้อแท้แห่งความยุติธรรม เพื่อให้ผู้ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ร้องขึ้นมา เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2437/2520

(3) กรณีผู้บังคับบัญชาฝ่ายบริหารสั่งลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการ เมื่อข้าราชการผู้ถูกลงโทษเห็นว่าคำสั่งนั้นไม่ถูกต้อง ก็จะอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ตามกฎหมายของหน่วยงานที่ตนสังกัด ผู้นั้นไม่มีสิทธิที่จะฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งลงโทษตน แต่จะสามารถฟ้องได้เฉพาะเรื่องละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายหรือร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการร้องทุกข์ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2370/2520

ข. กรณีเจ้าหน้าที่ต้องบอกกล่าวเพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้เสียก่อน

เจ้าหน้าที่จะมีสิทธิดำเนินคดีต่อศาลได้ต้องทำการบอกกล่าวต่อลูกหนี้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งเสียก่อน หรือกระทำการตามที่ได้ตกลงไว้กับลูกหนี้เสียก่อน ต่อเมื่อลูกหนี้ไม่กระทำการตามคำบอกกล่าว หรือเจ้าหน้าที่กระทำการที่ได้ตกลงกันไว้แล้วเจ้าหน้าที่จึงจะมีสิทธิฟ้องยังศาลได้

ค. กรณีเป็นคดีอุทลุม

จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1562 บัญญัติว่า “ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็ได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขออัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้” มีข้อควรพิจารณาคือ การที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้สืบสันดานฟ้องบุพการีของตนก็เพื่อคุ้มครองศีลธรรมอันดีของประชาชนไว้ ดังนั้นแม้บุพการีที่ได้กระทำการโต้แย้งสิทธิของผู้สืบสันดานก็ตามก็ไม่สามารถดำเนินการฟ้องเองได้ไม่ จำต้องให้อัยการยกขึ้นว่ากล่าวแทน

ง. กรณีเกินกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ฟ้องแล้ว

เมื่อมีการเกิดการโต้แย้งสิทธิ หรือมีเหตุต้องใช้สิทธิทางศาลแล้วกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนว่า จำต้องทำการใช้สิทธิภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ถ้าไม่กระทำก็หมดสิทธิฟ้องร้อง เท่ากับไม่มีอำนาจฟ้องร้อง ซึ่งกำหนดระยะเวลานี้ไม่ใช่อายุความ แต่เป็นกำหนดระยะเวลาที่อยู่นอกเหนืออายุความ นั่นคือ ถ้าอายุความนั้น จำเลยไม่ยกขึ้นต่อสู้ ศาลจะถือเป็นเหตุยกฟ้องใจทักไม่ได้แต่ถ้าเป็นกำหนดระยะเวลาในกรณีนี้ แม้จำเลยจะมีได้ยกขึ้นศาลก็ยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ เพราะถือว่าผู้เสียหายหมดอำนาจฟ้องแล้ว

จ. กรณีใช้สิทธิไม่สุจริต

ตามมาตรา 5 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิ

แห่งตนก็ดีในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำการโดยสุจริต" จากมาตราดังกล่าวจะได้ทางพิจารณาคือ ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีสิทธิอยู่แล้วก็ตาม เพื่อจะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ก็ต้องใช้ด้วยความสุจริต การฟ้องร้องก็ถือว่าเป็นการใช้สิทธิอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงต้องอยู่ในหลักบังคับแห่งกฎหมายข้างต้นด้วย ถ้าหากว่าบุคคลดังกล่าวทำการฟ้องโดยไม่สุจริต (ความสุจริตของผู้ฟ้องตั้งแต่ต้น) ดังนี้ก็ถือว่าไม่มีอำนาจฟ้อง

ฉ. กรณีคำขอท้ายฟ้องฝ่าฝืนกฎหมาย

จากหลักกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดถูกโต้แย้งสิทธิ ผู้นั้นย่อมฟ้องขอให้ศาลพิพากษา หรือ สั่งบังคับได้เพียงเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น จากหลักดังกล่าว ถ้าผู้ถูกโต้แย้งสิทธิฟ้องร้อง และมีคำขอท้ายฟ้องให้ศาลสั่งหรือพิพากษาอย่างใดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ศาลย่อมสั่งไม่ได้ เมื่อคำฟ้องนั้น ศาลมีอำนาจบังคับให้ได้ตามคำขอท้ายฟ้องแล้ว ก็ไม่มีประโยชน์ที่ศาลจะรับคดีไว้พิจารณา ดังนั้น ศาลจึงต้องยกฟ้อง แม้โจทก์จะถูกโต้แย้งสิทธิก็ตาม

ช. กรณีเป็นฟ้องซ้ำหรือฟ้องซ้อน

จากหลักที่ว่าผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธินั้นย่อมมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้เพียงคดีเดียวเท่านั้น เพราะกฎหมายไม่ต้องการให้มีการพิจารณาซ้ำหลายหนต่อผู้กระทำการอย่างเดียวกันดังที่
 ดังนั้น เมื่อผู้ถูกโต้แย้งสิทธิได้ฟ้องผู้ใดไว้แล้ว และระหว่างคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา โจทก์จะฟ้องจำเลยคนเดียวในเรื่องเดียวและศาลเดียวอีกไม่ได้ ต้องห้ามตามมาตรา 173 (1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นฟ้องต้องห้าม และแม้คดีจะถึงที่สุดไปแล้ว โจทก์ก็จะมารื้อฟ้องจำเลยเดียวกันในประเด็นวินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้ำ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148

2.4 คำแนะนำของประธานศาลฎีกา

ดังกล่าวข้างต้นแล้วว่า รัฐธรรมนูญให้ผู้พิพากษาและตุลาการมีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ต้องผูกพันปฏิบัติตามความเห็นหรือคำสั่งแนะของบุคคลอื่นแม้แต่ผู้พิพากษาหรือตุลาการด้วยกันเองอย่างไรก็ดีพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2477 มาตรา 1 วรรคสาม บัญญัติว่า "...อนึ่ง เพื่อระมัดระวังการที่จะใช้ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หรือโดยประการอื่นให้เป็นไปโดยถูกต้อง ให้ประธานฎีกามีอำนาจแนะนำ หรือตักเตือนผู้พิพากษาทั้งหลายในการปฏิบัติตามระเบียบวิธีการนั้น และในการอื่น ๆ" ซึ่งผู้พิพากษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจได้นับเป็นวิธี

หนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองจากศาลและผู้พิพากษาเพิ่มมากขึ้น

ประธานศาลฎีกาได้เคยออกคำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคำร้อง ขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาและจำเลย กล่าวคือ ปรากฏว่าผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของศาลมักจะถูกร้องเรียนกล่าวโทษเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเสมอ เช่น กล่าวหาว่าผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจหนักไปในทางที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เรียกประกันสูงเกินควร หรือการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เจ้าหน้าที่ของศาลไม่ให้ความสะดวกเท่าที่ควร ถือโอกาสเรียกผลประโยชน์ตอบแทนโดยมิชอบในการเขียนคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้ และเสนอคำร้องนั้นให้เป็นพิเศษหรือกระทำการเป็นนายประกันอาชีพเสียเองสิ่งเหล่านี้แม้ส่วนมากจะเกิดจากความเข้าใจผิดของผู้ร้องเรียน แต่ก็จำเป็นต้องมีการป้องกันและปรับปรุงแก้ไขโดยด่วนเพื่อธำรงไว้ ซึ่งความเชื่อถือศรัทธาในสถาบันศาลยุติธรรมและเพื่ออำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมรวมทั้งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในเรื่องการพิจารณาและการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว รวมทั้งการเรียกและการกำหนดหลักประกันนั้นเป็นอำนาจอิสระของผู้พิพากษาที่จะดำเนินการและใช้ดุลพินิจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรภายใต้หลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้การปล่อยชั่วคราวได้เป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกันยิ่งขึ้นท่านประธานศาลฎีกาในฐานะประมุขฝ่ายตุลาการพิจารณาได้ออกคำแนะนำไว้เป็นการทั่วไปสำหรับผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ดังนี้

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

พ.ศ. 2522

เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 เป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน อาศัยบทบัญญัติ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรมพุทธศักราช 2482 มาตรา 3 ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำสำหรับผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ ดังต่อไปนี้

1. ควรถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้
2. ควรอำนวยความสะดวกในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด เมื่อได้รับคำร้องแล้วควรรีบพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว
3. ควรพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วยความรอบคอบและระมัดระวังให้ คำสั่งเป็นไปในแนวเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่ควรกระทำเมื่อมีเหตุผลใหม่ที่เป็นพิเศษ จริง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาได้
4. คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวควรแสดงเหตุผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยชัดแจ้ง
5. การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณา หากปรากฏว่า จำเลย เคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและมิได้ปฏิบัติผิดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว นำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย
6. หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน หรือเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ว่าจะไม่ หลบหนีและจะมาศาลตามกำหนด เช่น มีตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือ ก็ควรนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย
7. ในการปล่อยชั่วคราวควรเรียกหลักประกันแต่พอควรแก่กรณี โดยคำนึงถึง ตำแหน่งหน้าที่อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้เป็นหลักประกัน

ความหนักเบาแห่งข้อหาความร้ายแรงแห่งการกระทำ แลผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง

8. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ด้วย

9. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงหนึ่งปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ให้มาก เพราะคดีดังกล่าวนั้นเมื่อจำเลยมีทนาย จำเลยอาจขออนุญาตศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ

10. การรับหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน ไม่ควรจำกัดเฉพาะแต่ที่ดิน หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่น เช่น อาคารสิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ก็ควรพิจารณาอนุญาตให้ใช้เป็นหลักประกันได้ด้วย

11. หลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 ให้มีบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ได้ด้วย ฉะนั้น จึงควรพิจารณาหลักประกันประเภทนี้ในเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีหลักฐาน ตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียง เป็นที่เชื่อถือได้

12. กรณีที่ศาลชั้นต้นต้องส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106(4) หรือ (5) ควรจะได้กำชับและควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่รับส่งคำร้องขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยเร็ว

ให้ไว้ ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2523

(ลงชื่อ) ประพจน์ ธีระวัฒน์

(นายประพจน์ ธีระวัฒน์)

ประธานศาลฎีกา

LI RT

ต่อมาปรากฏว่า นับตั้งแต่มีคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการปล่อย
ชั่วคราว พ.ศ. 2523 ผู้ต้องหาและจำเลยได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม
ก็ดีในการพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในบางเรื่องยังมีข้อขัดข้องบางประการ
ประกอบกับในการสัมมนาผู้พิพากษาและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหลายครั้งได้มีผู้เสนอปัญหาและ
ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านประธานศาลฎีกาในฐานะประมุขฝ่ายตุลาการจึงพิจารณ
แก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2523 อีกบางประการ เพื่อให้ผู้พิพากษา
ทั้งหลายใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในเรื่องการปล่อยชั่วคราวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และ
เป็นธรรม เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น ดังนี้

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

พ.ศ. 2531

ตามที่ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำสำหรับผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2523 เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 เป็นไปโดยเรียบร้อยเป็นระเบียบเดียวกัน โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 1 วรรคสามนั้น

เพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องปล่อยชั่วคราวตามคำแนะนำที่ได้ให้ไว้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพรวดเร็ว และเป็นธรรม เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น สมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2523 อีกบางประการ อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม ประธานศาลฎีกาจึงให้ยกเลิกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2523 และออกคำแนะนำฉบับใหม่สำหรับผู้พิพากษาทั้งหลายให้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ดังต่อไปนี้

1. ควรถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้
2. ควรอำนวยความสะดวกในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเมื่อได้รับคำร้องแล้วควรรีบพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว
3. ควรพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วยความรอบคอบและระมัดระวังให้คำสั่งเป็นไปในแนวเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่ควรกระทำเมื่อมีเหตุผลใหม่ที่เป็นพิเศษจริง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาได้
4. คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวควรแสดงเหตุผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง
5. การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณาหากปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและมิได้ปฏิบัติผิดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวควร

นำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย

6. หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน หรือเป็นผู้ที่เชื่อถือว่าจะไม่หลบหนีและจะมาศาลตามกำหนด เช่น มีตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือ ก็ควรนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย

7. ในการปล่อยชั่วคราวควรเรียกหลักประกันแต่พอควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาจำเลยหรือผู้เป็นหลักประกัน ตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหาความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง

8. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้อย่างจริงจังด้วย

9. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ให้มาก เพราะคดีดังกล่าวนั้น เมื่อจำเลยมีทนาย จำเลยอาจขออนุญาตศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณา และการสืบพยานได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ

10. การรับหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน ไม่ควรจำกัดเฉพาะแต่ที่ดิน หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่น เช่น อาคารสิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย หรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ก็ควรพิจารณาอนุญาตให้ใช้เป็นหลักประกันได้ด้วย

11. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 วรรคสอง บัญญัติให้มีบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ได้ด้วย ฉะนั้น จึงควรพิจารณาหลักประกันประเภทนี้ในเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีหลักฐาน ตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือได้

12. กรณีที่ศาลชั้นต้นต้องรับส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไปให้ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (4) หรือ (5) ควรจะ

LI RT

างระบบงานให้สามารถปรับปรุงได้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการยื่นอุทธรณ์ฎีกา คำแก้อุทธรณ์หรือ คำแก้ฎีกา เสียก่อน และควรจะได้กำกับและควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่รับส่งคำร้องพร้อมสำนวน หรือสำเนา สำนวนความ ไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยเร็ว

13. กรณีที่ส่วนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา พ.ศ. 2528 เป็นผู้รับรอง หากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองเพียงพอแล้ว สมควรถือว่าหนังสือรับรองนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (4)

14. กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยระยะสั้นและเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว แม้ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลควรใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ทั้งนี้ โดยมีประกันและหลักประกัน

กรณีที่พยานบุคคลถูกนำตัวมาศาลตามกฎหมายจับเพื่อเบิกความ หากพยานนั้นรับรองต่อศาลว่าจะมาเป็นพยานตามกำหนด ศาลควรใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หรือโดยมีประกันและหลักประกันในราคาต่ำ

การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนข้อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึง มาตรา 110

15. ศาลควรชี้แจงให้ผู้ที่มาติดต่อกับศาลได้ทราบและเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของศาล และควรสอดส่องดูแลพฤติการณ์ของผู้ที่มีอาชีพในทางติดต่อขอประกันด้วย หากปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวคนใดมีพฤติการณ์ในทางมิชอบหรือเอารัดเอาเปรียบราษฎร ศาลควรว่ากล่าวตักเตือนหรือดำเนินการอื่นตามควรแก่กรณี และถ้าเห็นเป็นการสมควร ก็ให้แจ้งพฤติการณ์ของบุคคลนั้นให้กระทรวงยุติธรรมทราบ

ให้ไว้ ณ วันที่ 7 มกราคม 2531

(ลงชื่อ) จำรัส เขมะจารุ

(นายจำรัส เขมะจารุ)

ประธานศาลฎีกา

LI RT

3. กระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนและบริกรู
กิจการของศาล เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จึงเป็น
ผู้ปฏิบัติให้การพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้และนำคำพิพากษาหรือคำสั่งต่าง ๆ ของศาลมา
บังคับปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลต้องคอยแก้ไขปัญหาคอขวดของต่าง ๆ และดูแลให้การอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมพัฒนาขึ้นอย่างเหมาะสม นับว่ามีบทบาทเกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนด้านงาน
ตุลาการโดยตรง

ในฐานะที่กระทรวงยุติธรรมเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร การดำเนินการให้สิทธิ
หน้าที่ของประชาชนได้รับการคุ้มครองปฏิบัติเพิ่มเติมขึ้น จำเป็นต้องยกร่างเป็นกฎหมายของ
รัฐบาลเพื่อนำเสนอต่อรัฐสภา ส่วนสิทธิหน้าที่ซึ่งประชาชนได้รับการคุ้มครองอยู่แล้วตาม
กฎหมาย กระทรวงยุติธรรมจะดำเนินการเผยแพร่ให้ประชาชนสนใจใช้สิทธิหน้าที่ดังกล่าว และ
ให้หน่วยงานสังกัดรับผิดชอบคุ้มครองกลุ่มกว้างขวางยิ่งขึ้น

3.1 การร่างกฎหมาย

ทศวรรษที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมได้ริเริ่มยกร่างกฎหมายสำคัญหลายฉบับ
ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนด้านตุลาการ ทั้งที่เป็นเนื้อหาของสิทธิหน้าที่ของ
ประชาชน และที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่ของตน เช่น การจัดตั้งศาลใหม่
ซึ่งทำให้ประชาชนมีโอกาสใช้สิทธิหน้าที่ของตนมากขึ้น

3.1.1 กฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว

ก. กฎหมายที่เป็นเนื้อหาของสิทธิหน้าที่

1) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับ
ที่ 7) พ.ศ. 2522 ให้ผู้พิพากษานายเดี่ยวยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเพิ่มขึ้นจากคดี
ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ทั้งนี้จะลงโทษจำคุกเกินกว่าหกเดือนหรือปรับเกินกว่าสองพันบาทหรือทั้ง
จำทั้งปรับซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้ว
ได้ แก้ไขเพิ่มเติมให้มีอำนาจพิจารณาคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำ
คุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ทั้งนี้จะลงโทษจำคุกเกินกว่า
เดือน หรือปรับเกินกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่ง

่างใดหรือสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้

2) พระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้
บังคับในศาลจังหวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การพิจารณาคดีอาญาที่มี
อัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับในศาลแขวง และในศาลจังหวัดมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกัน เพราะศาลแขวงใช้วิธี
พิจารณาดมกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง แต่
ศาลจังหวัดใช้วิธีพิจารณาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ประชาชนซึ่ง
อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงและศาลจังหวัดได้รับผลปฏิบัติในทางคดีแตกต่างกันพอสมควร
แก้ไขให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด สำหรับคดีอาญาที่อยู่
ในอำนาจศาลแขวงในท้องที่ซึ่งยังมีศาลแขวงเปิดทำการ เพื่อให้ประชาชนได้รับผลปฏิบัติ
ในทางคดีเท่าเทียมกัน และให้การสอบสวน และการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลได้เป็นไปโดย
สะดวกรวดเร็วขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นในครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2520 ต่อมาได้
มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว โดยแก้ไขมาตรา 3 เกี่ยวกับโทษปรับเพื่อให้
สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522

3) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2523

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรม
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 7)
พ.ศ. 2522 ได้แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลแขวง โดยเพิ่ม
จำนวนค่าปรับให้สูงขึ้นจากหกพันบาทเป็นหกหมื่นบาท สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติให้
นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 ให้สอดคล้อง
กับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522 เพื่อให้คดี
อาญาของศาลจังหวัดและศาลแขวงที่ห้ามอุทธรณ์คำพิพากษาในปัญหาข้อเท็จจริงมีอัตราโทษ
เท่าเทียมกันและให้คดีอาญาของศาลจังหวัด ซึ่งจะนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้
บังคับเป็นคดีที่มีอัตราโทษเช่นเดียวกับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง อันจะเป็นผลทำให้
ประชาชนที่อยู่ในเขต อำนาจศาลแขวงและในเขตอำนาจศาลจังหวัดมีสิทธิในการอุทธรณ์โดยเท่า
เทียมกัน และได้รับผลปฏิบัติทางคดีเช่นเดียวกัน

4) การขยายเขตการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา

ในศาลแขวง

เนื่องจากคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดไม่รุนแรงซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท ต้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัดที่ไม่มีศาลแขวง เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว แต่เขตอำนาจศาลแขวงดังกล่าวไม่สามารถครอบคลุมอำเภอและทุกจังหวัด จึงเป็นผลให้เกิดความลักลั่นและไม่เป็นธรรมขึ้น

ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไป กระทรวงยุติธรรมจึงได้เสนอว่า พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงขอนแก่น ศาลแขวงอุดรธานี พ.ศ. 2527 และร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 บังคับสำหรับคดีที่เกิดขึ้นในบางท้องที่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2527 เพื่อขยายท้องที่ที่จะนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยได้ขยายเขตการใช้วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงออกไปได้อีกถึง 46 อำเภอ ใน 24 จังหวัด และต่อมาพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2527 แล้ว และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

5) พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2523

เหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุดมีสิทธิขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลัง หากปรากฏหลักฐานขึ้นใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และกำหนดให้มีสิทธิรับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสติที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน หากปรากฏคำพิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลผู้นั้นมีได้กระทำความผิด กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปยังคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2523 ขณะนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 100 ตอนที่ 55 ลงวันที่ 7 เมษายน 2526

6) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527 เกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกจับและผู้ต้องหา ฯลฯ

พระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและความรวดเร็วในการดำเนินคดี ตลอดจนให้จำเลยที่ยากจนได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายในการดำเนินคดีมากขึ้น ทั้งได้บัญญัติเพิ่มเติมหลายประการเกี่ยวกับสิทธิแก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่จะพบและปรึกษาทนายสองต่อสองสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยม และการรักษาพยาบาลโดยเร็ว สิทธิที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี หรือปรับเกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะทำให้ศาลสามารถเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวให้แล้วเสร็จไปโดยรวดเร็วได้

นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ศาลตั้งทนายให้แก่จำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปี แต่ไม่ถึง 10 ปี ทำให้จำเลยที่ยากจนในคดีดังกล่าวมีทนายช่วยเหลือในการต่อสู้คดี ทั้งยังได้ให้อำนาจศาลสืบพยานบุคคล ซึ่งจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรอันยากแก่การนำพยานมาสืบในภายหน้าได้ทันที ก่อนฟ้องคดีต่อศาลทำให้สามารถพิจารณาพิพากษาคดีที่มีนักท่องเที่ยวยุโรปต่างประเทศเป็นผู้เสียหาย หรือพยานให้ล่องไปได้โดยไม่ติดขัด

7) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2527 เกี่ยวกับการเร่งรัดกระบวนการพิจารณาและการบังคับคดี

พระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาคดีและเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีการบังคับคดีให้รวดเร็วรัดกุมและเป็นธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะมีการแก้ไขเรื่องการขอเลื่อนคดี การถอนทนายความ การส่งหมาย การตั้งฟ้อง การให้คู่ความมาศาลในวันขึ้นสองสถาน การให้ศาลตั้งแพทย์ไปตรวจคู่ความที่อ้างว่าเจ็บป่วยมาศาลไม่ได้ตลอดจนให้คู่ความ ที่ขอเลื่อนคดีต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เสียไปเนื่องจากการเลื่อนคดีให้แก่ฝ่ายที่เสียเวลามาศาลเหล่านี้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีการบังคับคดี โดยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการขอเฉลี่ยหนี้ การขับไล่ลูกหนี้ที่หลีกเลี่ยง หรือประวิงไม่ยอมออกจากทรัพย์ที่ครอบครองให้รัดกุมยิ่งขึ้น ทั้งยังได้แก้ไขเพิ่มเติมให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีมากขึ้น เพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว และเป็นธรรม

8) พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2530

โดยที่ในปัจจุบันนี้ความนิยมของประชาชนในการระงับข้อพิพาททางแพ่งโดยทาง

อนุญาโตตุลาการนอกศาลมีมากขึ้น เพราะเป็นวิธีที่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้โดยสะดวกรวดเร็วไม่สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายทั้งยังเป็น การแก้ปัญหาในลักษณะประนีประนอม อันจะช่วยลดจำนวนคดีความที่จะขึ้นสู่ศาลอีกด้วย แต่เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการนอกศาลที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีเพียง มาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตราเดียวเท่านั้น ซึ่งยังไม่ชัดเจน และรัดกุมพอโดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ อันเป็นผลให้ประชาชนผู้ประสงค์จะใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางแพ่ง โดยทางอนุญาโตตุลาการนอกศาลต้องประสบกับปัญหาข้อขัดข้องอยู่เสมอ ประกอบกับประเทศไทยได้เป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการต่างประเทศอยู่หลายฉบับ แต่ยังมีได้มีการบัญญัติกฎหมายภายในรองรับไว้อย่างเป็นระบบสมควรที่จะมีการบัญญัติกฎหมายเรื่องนี้ให้ละเอียดชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันยิ่งขึ้น

9) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2532 และร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ 4)

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังมีบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดช่องว่างทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ได้รับการฟ้องคดีอย่างรวดเร็ว ยังมีบทบัญญัติที่รองรับสิทธิการมีทนายจำเลยช่วยต่อสู้คดีไม่กว้างขวางเท่าที่ควร และบทบัญญัติเรื่องการพิพากษาเกิดคำขอยังมีข้อยุ่งยากเกี่ยวกับการตีความประกอบกับในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ได้มีคดีความพิพาทกันขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากทั้งในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ฎีกา ในขณะที่การขยายอัตรากำลังผู้พิพากษาและบุคลากรในศาลไม่สามารถกระทำไปเหมาะสมกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นได้ ทำให้ศาลต้องประสบกับปัญหาคดีความคั่งค้างและกีดกันพิจารณาคดีติดขัดล่าช้าอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน กระทรวงยุติธรรมได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทุก ๆ ด้านทั้งในด้านการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของบุคลากร และการปรับปรุงก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลให้เหมาะสมขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้มากนักจำเป็นต้องมีการปรับปรุงด้วยบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบที่ทันสมัยยิ่งขึ้น อีกทางหนึ่งด้วย

สาระสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติม คือ

(1) จำกัดระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัย

ให้เกินกว่าสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อการสอบสวน ให้ยืดเวลาไปได้อีก แต่รวมแล้วมิให้เกินหกเดือนหลังจากนั้นถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้นำมาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคเก้ามาใช้บังคับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 113)

(2) เพิ่มเติมความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่จำเลยในคดีอาญาให้ศาลตั้งทนายให้แก่บุคคลทุกคนในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ให้ศาลตั้งทนายให้แก่จำเลยที่ไม่มีและต้องการทนายในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป แต่ไม่ถึงประหารชีวิต และในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปี และให้ศาลตั้งทนายให้แก่จำเลยที่ยากจนไม่มีทนายและต่อสู้คดีในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ สามปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงสิบปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 173)

(3) เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่าด้วยการพิพากษาเกินคำขอ คือ เพิ่มประเภทความผิดที่มีให้ถือว่าแตกต่างในข้อสาระสำคัญอีก 3 ประการ คือความผิดฐานริดเอาทรัพย์ โกงเจ้าหนี้ และทำให้เสียหายและเพิ่มหลักที่มีให้ถือว่าข้อแตกต่างในรายละเอียดระหว่างข้อที่กล่าวในฟ้องกับข้อที่พิจารณาเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ แต่ถ้าศาลจะลงโทษห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยเกินกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้อง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 192 วรรคสาม)

(4) เพิ่มเติมข้อจำกัดการอุทธรณ์ฎีกา ดังนี้

(ก) ห้ามผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการฎีกาคำสั่งศาลบังคับตามสัญญาประกันให้คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 119)

(ข) ห้ามโจทก์อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิ่มจำนวนเงินค่าปรับที่ศาลลงโทษจากห้าร้อยบาทเป็นหนึ่งพันบาท สำหรับกรณีข้อยกเว้นห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงของจำเลยในคดีประเภทเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 193 ทวิ)

(ค) ห้ามโจทก์ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี (เพิ่มเติมมาตรา 218 วรรคสอง)

(ง) แก้ไขกำหนดโทษในคดีที่ห้ามคู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงจากจำคุกไม่เกินหนึ่งปีปรับปรับไม่เกินหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับแต่ข้อห้ามนี้มิให้ใช้แก่จำเลยในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากและเพิ่มเติม

โทษจำเลย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 219)

(จ) ห้ามคู่ความฎีกาทิ้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายในคดีที่ศาลชั้นต้น

และศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 220)

(5) ปรับปรุงระยะเวลายื่นอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้

(ก) ขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์จากสิบห้าวันเป็นหนึ่งเดือน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 198 วรรคหนึ่ง)

(ข) ขยายระยะเวลายื่นคำแก้อุทธรณ์จากเจ็ดวันเป็นสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาอุทธรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 200)

(ค) จำกัดระยะเวลายื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาจากสิบห้าวันเป็นสิบวัน นับแต่

ฟังคำสั่ง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 224)

สำหรับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ 4)พ.ศ. 2532 จำเป็นต้องแก้ไขตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 193 เพื่อให้สอดคล้องกัน

10) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่

พ.ศ. 2532

โดยที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคสอง ที่ใช้ในปัจจุบัน บัญญัติให้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่ศาลรอกำหนดโทษหรือลงโทษไว้ได้ เพียงสามประการเท่านั้นทำให้ไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไปรับการรักษาโรคหรือบำบัดการติดยาเสพติดหรือความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจอย่างอื่นไม่ได้ด้วย นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญายังมิได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติที่จะขอให้ศาลบวกโทษที่รอไว้เข้ากับโทษจำคุกในคดีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไปกระทำผิดภายหลังได้แก้ไขเพิ่มเติมให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติดังกล่าว และให้คุ้มครองความประพฤติสามารถรายงานต่อศาลเพื่อบวกโทษที่รอไว้ได้

(11) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ

(ฉบับที่ 10)พ.ศ. 2533 (บรรพ 5 ครอบครั้ว)

โดยที่บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความ

LI RT

ของการหมั้นและผลของการหมั้น การคุ้มครองคู่สมรสที่วิกลจริต การจัดการสินสมรส การแยก
 สินสมรสและรวมสินสมรสการสมรสที่เป็นโมฆะ เหตุหย่า ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรในกรณีมีการ
 หย่า บทสันนิษฐานความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร การฟ้อง
 ปฏิเสธความเป็นบุตร การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร การฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตร อำนาจปกครอง
 การเป็นผู้อนุบาลและผู้พิทักษ์ การจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา
 และบุตร ผู้ปกครองและบุตรบุญธรรม นั้น ยังไม่สอดคล้องและไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพความเป็น
 อยู่ในสังคมปัจจุบัน สมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่ง

ข. กฎหมายที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่

โดยที่ปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนในปัจจุบันปัญหาหนึ่งได้แก่ ปัญหาอัน
 สืบเนื่องมาจากสถิติคดีที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ศาลที่มีอยู่แต่เดิมไม่อาจพิจารณา
 พิพากษาคดีให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิทางศาลได้อย่างเต็มที่จำเป็น
 อย่างยิ่งที่ต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยรีบด่วน กระทรวงยุติธรรมจึงได้ดำเนินการจัดตั้งศาลเพิ่ม
 ขึ้นหลายศาล และได้เปิดทำการแล้วเรียงตามลำดับนี้

1) ศาลแรงงานกลาง

โดยที่คดีแรงงานเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งและคดีอาญา
 โดยทั่วไปเพราะเป็นข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ตามสัญญาจ้างแรงงานหรือเกี่ยวกับ
 สิทธิของนายจ้างและลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองแรงงานและกฎหมายว่าด้วย
 แรงงานสัมพันธ์ ซึ่งข้อขัดแย้งดังกล่าวควรได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้
 และความเข้าใจในปัญหาแรงงานร่วมกับผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง ทั้งการ
 ดำเนินคดีควรเป็นไปโดยสะดวก ประหยัด รวดเร็ว เลมอภาคและเป็นธรรมเพื่อให้คู่ความมี
 โอกาสประนีประนอมยอมความและสามารถกลับไปทำงานร่วมกันโดยไม่เกิดความรู้สึกเป็น
 อริต่อกันจำเป็นต้องยกเว้นขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความแพ่งหลายกรณีด้วยกันเพื่อให้เกิดการคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องจัดตั้งศาลแรงงานขึ้น
 เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีประเภทนี้โดยเฉพาะ

ศาลแรงงานกลางได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณา
 คดีแรงงาน พ.ศ. 2522 ในปี พ.ศ. 2523 กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการเปิดทำการศาล
 แรงงานกลางขึ้นก่อนเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2523 ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการ

ศาลแรงงานกลาง พ.ศ. 2523 ศาลแรงงานกลางมีเขตอำนาจตลอดท้องที่กรุงเทพมหานคร
จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี
ต่อมาเนื่องจากมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแรงงานกลางเป็นอันมากจำเป็นต้องมีการ
ขยายขยายอาคารที่ทำการเพื่อรับคดีที่เพิ่มขึ้น ศาลแรงงานกลางก็ได้ก่อสร้างอาคารที่ทำการ
ขึ้น หลังจากที่เมื่ออาคารใหม่เสร็จแล้ว ศาลแรงงานกลางจึงมีห้องพิจารณาคดีเพิ่มขึ้นอีก 15
ห้อง ได้ช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลแรงงานกลางดำเนินไปด้วยความสะดวก
รวดเร็วยิ่งขึ้น

2) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2528

โดยที่คดีภาษีอากรเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งโดยทั่วไป
เพราะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐอันเนื่องมาจากการประเมินหรือการจัดเก็บภาษีอากร
ซึ่งหากได้รับการพิจารณา โดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาทางด้านภาษีอากร
โดยเฉพาะก็จะทำให้การพิจารณาคดีภาษีอากรเป็นไปได้โดยรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงสมควรจัดตั้งศาล
ภาษีอากรขึ้นเพื่อพิจารณาคดีภาษีอากร โดยมีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษ ยกเว้นชั้นตอนและวิธีที่
ต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบางอย่างเพื่อให้เกิดการคล่องตัว
ยิ่งขึ้น

ศาลภาษีอากรกลางเปิดทำการวันที่ 7 สิงหาคม 2529

3) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลยุติธรรมเพิ่มขึ้นในส่วนภูมิภาค เพื่อกระจายความยุติธรรม
ออกไปและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้สิทธิทางศาลอย่างทั่วถึง ได้แก่

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม พ.ศ. 2524

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2524

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2523

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2525

2525

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง พ.ศ. 2526

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2530

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2530

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2533

4) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาค พ.ศ. 2532

โดยปัจจุบันศาลอุทธรณ์มีเพียงศาลเดียวตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครมีเขตอำนาจครอบคลุมทั่วราชอาณาจักร มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมากและ จะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จึงสมควรที่จะกระจายศาลอุทธรณ์ไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีชั้นอุทธรณ์เป็นไปโดยรวดเร็ว และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

5) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. 2532

โดยที่ในปัจจุบันประชากรในกรุงเทพมหานครมีจำนวนมากขึ้น และมีคดีความมาสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งและศาลอาญาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แม้จะได้มีการตั้งศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรีขึ้น เพื่อแบ่งเบาจำนวนคดีจากศาลแพ่งและศาลอาญาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นทั้งการคมนาคมในกรุงเทพมหานครก็ไม่มีความสะดวก ทำให้ประชาชนผู้มีอรรถคดี และผู้เกี่ยวข้องไม่ได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทางไปติดต่อศาลสมควรจัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลอาญากรุงเทพใต้เพิ่มขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดขึ้นในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตยานนาวา และเขตพระโขนง

3.1.2 ร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณา

ก. ร่างกฎหมายที่เป็นเนื้อหาของสาระของสิทธิหน้าที่

1) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง(ฉบับที่..)พ.ศ.และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม(ฉบับที่..)พ.ศ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยเขตอำนาจศาล โดยกำหนดให้โจทก์สามารถฟ้องคดีจำเลย ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม และกำหนดให้การฟ้องคดีและการร้องขอต่อศาลโดยทั่วไปเป็นไปได้อย่างสะดวกหรือเป็นธรรมยิ่งขึ้น พร้อมทั้งปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการส่งสารความให้สอดคล้องกัน.

(2) ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดอัตราสูงขึ้นไปกว่าที่โจทก์มีสิทธิได้รับ

ในกรณีที่จำเป็นจะต้องชำระดอกเบี้ยในหนี้เงินจำนวนใดแก่โจทก์

(3) ปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีโมเสราให้เป็นคดีเพียงสองประเภทกล่าวคือ ประเภทแรก เป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกินสี่หมื่นบาท และประเภทที่สอง เป็นคดีฟ้องขับไล่ผู้เช่าผู้อาศัย หรือผู้บุกรุกกระทำละเมิดออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าในขณะยื่นคำฟ้องได้ไม่เกินเดือนละสี่พันบาท

(4) ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการฟ้องร้องคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ทำให้โจทก์อาจฟ้องคดีประเภทนี้ได้โดยไม่ต้องมีการสาบานต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ และศาลอาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งพิจารณาคดีประเภทนี้ได้เองโดยไม่ต้องให้โจทก์ร้องขอเสียก่อนอย่างเช่นในปัจจุบัน

(5) ปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์ ดังนี้

(ก) เพิ่มเติมวิธีการอุทธรณ์ก้าวกระโดดไปยังศาลฎีกา โดยไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์

(ข) เพิ่มจำนวนทุนทรัพย์ในคดีแพ่งที่คู่ความถูกจำกัดไม่ให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงจากสองหมื่นบาทมาเป็นสี่หมื่นบาท โดยให้คิดคำนวณทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์มิใช่ทุนทรัพย์ที่วางกล่าวกันมาตั้งแต่ศาลชั้นต้น เพิ่มจำนวนทุนทรัพย์ในคดีฟ้องขับไล่ที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงจากคดีฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าในขณะยื่นฟ้องได้ไม่เกินเดือนละสองพันบาทมาเป็นไม่เกินเดือนละสี่พันบาท

(ค) กำหนดให้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะอุทธรณ์ได้นั้นจะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้ง ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น เป็นสาระแก่คดี และควรได้รับการวินิจฉัยด้วยไม่จำกัดเฉพาะข้อกฎหมายว่าจะต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยอย่างเต็ม

(ง) กำหนดให้ถือว่าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลตั้งแต่มีการยื่นคำฟ้องต่อศาลไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้แล้วหรือไม่

(6) ปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฎีกา ดังนี้

(ก) เพิ่มทุนทรัพย์ในคดีแพ่งที่คู่ความถูกจำกัดไม่ให้ฎีกาในข้อเท็จจริงจากห้าหมื่นบาทมาเป็นหนึ่งแสนบาท โดยให้คิดคำนวณทุนทรัพย์ในชั้นฎีกา มิใช่ทุนทรัพย์ที่วางกล่าวกันมาตั้งแต่ศาลชั้นต้นเพิ่มจำนวนทุนทรัพย์ในคดีฟ้องขับไล่ที่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริงจากฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าในขณะยื่นฟ้องได้ไม่เกินเดือนห้าพันบาทมาเป็นไม่เกินเดือนละหนึ่งหมื่นบาท

LI RT

(ข) กำหนดให้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะฎีกาได้นั้นจะต้องว่ากล่าวโดยชัดแจ้งยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ เป็นสาระแก่คดี และควรได้รับการวินิจฉัยด้วยไม่จำกัดแต่เฉพาะข้อกฎหมายที่จะต้องเป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยอย่างเต็ม ส่วนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดมิใช่ข้อที่ควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกานั้น ให้กระทำโดยมติที่ประชุมของรองประธานศาลฎีกาทุกคนที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่

สำหรับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. จำเป็นต้องแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติที่มีอยู่ไม่เหมาะสมหลายประการสมควรปรับปรุงให้มีบัญญัติอย่างชัดแจ้งว่าความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มีเฉพาะการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีมูลหนี้ตามกฎหมายเท่านั้น โดยให้มีระวางโทษปรับเพียงไม่เกินหกหมื่นบาท เพื่อให้คดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงและให้การควบคุม หรือขังผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างเช็คที่สั่งจ่ายเงินไม่เกินห้าหมื่นบาทกับเช็คที่สั่งจ่ายเงินเกินห้าหมื่นบาทอีกต่อไป ทั้งให้การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถกระทำโดยไม่มีหลักประกันก็ได้ หรือถ้ามีหลักประกัน หลักประกันนั้นจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของเงินตามเช็ค นอกจากนี้ ยังควรให้การฟ้องคดีแพ่งตามเช็คที่มีจำนวนเงินไม่เกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของพิพากษาคณะเดียวสามารถฟ้องรวมไปกับคดีส่วนอาญาได้

ข. ร่างกฎหมายที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่

1) ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.

โดยที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมหลายประการ อาทิเช่น มิได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการเปรียบเทียบปรับคดีอาญาที่เด็ก หรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ศาลไม่ต้องควบคุมการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวของ

ผู้อำนวยการสถานพินิจได้อย่างเต็มที่ ไม่มีบทบัญญัติที่เร่งรัดให้พนักงานสอบสวนรีบส่งสำนวนการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล และศาลไม่อาจแต่งตั้งบุคคลภายนอกมาเป็นผู้ช่วยพนักงานคุมความประพฤติได้ นอกจากนี้การพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับครอบครัวเป็นอำนาจของศาลธรรมดาโดยไม่มีวิธีการเป็นพิเศษที่จะช่วยเหลือและคุ้มครองสถานภาพของการสมรส สามี ภริยา และบุตรได้อย่างเต็มที่ สมควรปรับปรุงแก้ไขวิธีพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนให้เหมาะสม เพื่อคุ้มครองเด็กให้การช่วยเหลือส่งเคราะห์เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของประเทศเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้าสืบไป ทั้งให้คดีเกี่ยวกับครอบครัวซึ่งเป็นคดีที่มีปัญหาละเอียดอ่อนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับคดีเด็กและเยาวชนได้รับการพิจารณาในศาลที่มีวิธีพิจารณาเป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาโดยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นแทนศาลคดีเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อผลในการปรับปรุงคุณภาพ และเสริมสร้างค่านิยมทางจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมของเด็กและเยาวชน ลดปัญหาความแตกแยกของครอบครัว และปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดจากครอบครัวไม่ปกติสุข

3.2 การประชาสัมพันธ์

เนื่องจากประชาชนส่วนมากยังด้อยการศึกษา ไม่เข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมาติดต่อขอใช้สิทธิทางศาลย่อมมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ความไม่รู้กฎหมายมีผลทำให้ไม่สามารถใช้สิทธิ และไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่บริหารการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงช่วยเสริมข้อบกพร่องดังกล่าวด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และจัดเจ้าหน้าที่ไว้สำหรับช่วยเหลือผู้มาติดต่อโดยเฉพาะ

3.2.1 รองเจ้าศาลฝ่ายประชาสัมพันธ์

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาเห็นว่า การปฏิบัติงานของศาลและเจ้าพนักงานจะต้องเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณา และระเบียบราชการศาล ซึ่งประชาชนทั่วไปมักจะไม่ทราบการติดต่อกับศาลบางครั้งต้องยื่นคำร้องหรือคำแถลง ซึ่งจะต้องเขียนและยื่นให้ถูกต้องตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย การยื่นคำร้องบางกรณีก็เสียค่าธรรมเนียม บางกรณีก็ไม่ต้องเสีย หากปฏิบัติไม่ถูกต้องศาลอาจไม่รับพิจารณาให้พิจารณาก็อาจให้แก้ไขเสียก่อนทำให้เสียเวลาการติดต่อกับศาลมีข้อยุ่งยากดังกล่าว ในทางปฏิบัติผู้

คิดต่อกับศาลจึงมักจะว่าจ้างให้ทนายความเป็นผู้ดำเนินการให้ แต่ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ถึงขั้นฟ้องร้องหรือดำเนินคดีนั้น โดยปกติทนายความย่อมไม่รับดำเนินการให้ประชาชนผู้มาศาลจึงต้องว่าจ้างบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งคอยรับจ้างอยู่ตามศาลทั่วไปเป็นผู้ดำเนินการให้ เดิมการว่าจ้างดังกล่าวนี้มีการเรียกร้อยค่าจ้างกันไม่มากนักประชาชนก็ยินดีจ่ายค่าจ้างให้เพื่อความสะดวกการรับจ้างของบุคคลดังกล่าวมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการศาลแต่อย่างใดแต่ต่อมา กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้เรียกร้อยค่าจ้างแพงมากเช่น ในการเขียนคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลในคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งมีโทษปรับ กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้เรียกร้อยค่าจ้างสูงกว่าจำนวนเงินค่าปรับที่กฎหมายกำหนดไว้หลายเท่าตัวประชาชนผู้ไม่มีความรู้ต้องตกเป็นเหยื่อของบุคคลเหล่านี้อยู่เสมอบางคนทั้งที่ยากจนอยู่แล้ว ต้องขายทรัพย์สินไร่นามาจ่ายเป็นค่าจ้างดังกล่าวนอกจากนี้บุคคลเหล่านี้บางคนได้แอบอ้างชื่อของพนักงานศาลและผู้พิพากษา เพื่อประโยชน์ในการเรียกร้อยเงินทองจากคู่ความและประชาชนผู้มาศาลด้วย อันเป็นการก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และทำความเสื่อมเสียให้แก่ราชการ กระทรวงยุติธรรมได้เสนอปัญหาดังกล่าวต่อที่ประชุมผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ในการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศอาณาจักรครั้งที่ 2 พ.ศ. 2520 และได้ขอคำแนะนำจากกรมการหน่วยวิทยาการซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณาปรับปรุงงานศาลและราชการกระทรวงยุติธรรมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ ที่ประชุมผู้พิพากษาหัวหน้าศาลและกรมการหน่วยวิทยาการเห็นพ้องต้องกันว่า กระทรวงยุติธรรมควรจะได้จัดพิมพ์เอกสารแนะนำการติดต่อราชการแจกจ่ายให้ประชาชนผู้มาศาลและจัดหาเจ้าหน้าที่ศาลไว้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ได้ผลอย่างจริงจังตลอดจนมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำช่วยเหลือผู้มาศาลให้ได้รับบริการจากศาลโดยสะดวกรวดเร็วโดยไม่คิดค่าธรรมเนียมใด ๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้การแนะนำช่วยเหลือนี้จะรวมตลอดไปถึงการช่วยเขียนและยื่นคำร้อง คำแถลงง่าย ๆ ให้แก่ผู้ที่ไม่มีความรู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติของศาล และช่วยสอบถามติดตามเรื่องราวให้ด้วย แต่อย่างไรก็ดีเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะไม่ให้คำแนะนำในปัญหาข้อกฎหมายหรือช่วยเหลือในการเขียนคำคู่ความหรือคำร้องในเรื่องสำคัญ ซึ่งควรจะเป็นหน้าที่ของทนายความ

เนื่องจากตำแหน่งที่จะต้องกำหนดให้มีขึ้นในศาลชั้นต้นทุกศาลทั่วประเทศศาลละ 1 ตำแหน่งและสำหรับศาลใหญ่อาจมี 2-3 ตำแหน่ง ตามปริมาณของงาน ซึ่งจะกำหนดไว้รวมทั้งสิ้น 120 ตำแหน่งสำหรับในปีงบประมาณ 2523 ขอกำหนด 72 ตำแหน่ง (ปรากฏตามบัญชี) ส่วนที่เหลืออีก 48 ตำแหน่ง ขอกำหนดในปีงบประมาณ 2524

บัดนี้รองศาสตราจารย์ประชาสัมพันธ์ประจำศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการศาลได้มีโอกาสใช้สิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ที่ไม่ถูกรีดรอนไปเพราะความด้อยการศึกษาของตน นอกจากนั้นยังช่วยเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย

3.2.2 การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมาย

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบศาล และการทำงานของศาลและกระทรวงยุติธรรมอย่างเพียงพอเพราะการทำงานของศาลและกระทรวงยุติธรรมมีลักษณะพิเศษ มีกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ มากมาย ยากที่ประชาชนทั่วไปจะทำความเข้าใจได้โดยง่าย ผู้มีบรรดาศักดิ์หรือจำเป็นต้องมาติดต่อกับศาลจึงมักปฏิบัติตัวไม่ถูกต้องหรือเข้าใจระบบการทำงานของศาลผิดพลาดเป็นเหตุให้มีผู้ฉวยโอกาสหลอกลวงเอาทรัพย์สินเงินทองเพื่อรับเป็นนายหน้าติดต่อให้แทนมีผลทางอ้อมทำให้การพิจารณาคดีของศาลล่าช้าตามไปด้วย การแก้ไขปัญหานั้นสามารถทำได้โดยการให้บริการด้านการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้นเริ่มจากการเพิ่มเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้เพียงพอ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำศาลต่าง ๆ ขึ้นทุกศาล เพื่อให้ประชาชนที่มาติดต่อกับศาลสามารถสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ได้จัดเอกสารและอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เผยแพร่ทั้งทางด้านให้ความรู้และตัวอย่างแบบพิมพ์ที่ใช้กับรวบรวมตลอดถึงการประสานงานกับสื่อมวลชนเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง กระทรวงยุติธรรมจึงจัดตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงมีหัวหน้าฝ่ายเจ้าหน้าที่เป็นผู้บริหารงานด้านการบริหารงานบุคคล งานธุรการ งานการเงินและอื่น ๆ และเจ้าหน้าที่ระดับรองลงมาทำหน้าที่ไปตามลำดับชั้น ซึ่งสามารถทำได้โดยกว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีกทางหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิหน้าที่ของตนทางศาลได้อย่างสมบูรณ์

สิทธิในการร้องทุกข์*

(The Right of Petition)

โดย อุดรา อมรฉัตร

บทนำ

สิทธิในการร้องทุกข์ (The Right of Petition) เป็นสิทธิที่เก่าแก่ที่สุดสิทธิหนึ่งของบุคคลในการที่จะนำเอาปัญหาความทุกข์เดือดร้อนต่าง ๆ ที่ได้รับจากการปฏิบัติหรือการใช้ดุลยพินิจที่ไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือของฝ่ายปกครองขึ้นร้องทุกข์ต่อรัฐสภา หรือต่อองค์กร หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันได้มีการจัดตั้งระบบผู้ตรวจการรัฐสภา (ออมบุดแมน) การพัฒนากฎหมายปกครองและการใช้กระทู้ถามรัฐสภา (Parliamentary Questions) ขึ้นในบางประเทศ ดังนั้นการร้องทุกข์ต่อรัฐสภาในบางประเทศไม่ได้หมดความสำคัญลง

ในประเทศออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส อังกฤษ อินเดีย อิสราเอล ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี แอร์แลนด์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐสภา หรือต่อองค์กรหรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ได้

สิทธิในการร้องทุกข์ในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่จะได้รับการบัญญัติลงไว้ในรัฐธรรมนูญมาตราใดมาตราหนึ่งหรือหลายมาตรา ในบางประเทศซึ่งการร้องทุกข์ของประชาชน

แปลและเรียบเรียงจากรายงานของนาย จี.เจ.ทูลส์ แวน แอมสเทล ผู้ช่วยเลขาธิการสภาที่หนึ่งของรัฐสภาแอร์แลนด์ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาคมเลขาธิการรัฐสภา เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2522 กรุงเทพฯ สหพันธ์สาธารณรัฐเช็กและสโลวัก

LIART

มีน้อย สิทธิในการร้องทุกข์จะถูกบัญญัติไว้เป็นกฎหมายพิเศษ และในบางประเทศก็อาจไม่มีกฏ
บัญญัติเอาไว้เป็นกฎหมายพิเศษเนื่องจากถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ประชาชนกระทำกันอยู่แล้ว

ตามระบบกฎหมายของฟินแลนด์และสวีเดน รัฐสภาจะไม่มีส่วนสำคัญในเรื่องการ
ร้องทุกข์ ทั้งนี้เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศมีระบบ "ผู้ตรวจการรัฐสภา" (Parliamentary Ombuds-
man) ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของกลุ่มประเทศนอร์ดิกนอกจากนั้นแล้วฟินแลนด์ยังมีประธานศาลฎีกา
(Chancellor of Justice) ซึ่งมีหน้าที่คอยดูแลตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้
เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายอีกด้วยหลักเกณฑ์สำคัญของสิทธิในการร้องทุกข์ของฟินแลนด์
จะมีการบัญญัติไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญและในกฎหมาย อนึ่ง รัฐสภาฟินแลนด์ยังได้มีการออกกฎข้อ
บังคับพิเศษเกี่ยวกับผู้ตรวจการรัฐสภาขึ้นใช้บังคับด้วย

ในทุกประเทศที่ประชาชนมีสิทธิในการร้องทุกข์ รัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา
เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เจ้าหน้าที่ของตนกระทำต่อประชาชน รัฐสภาสามารถที่จะเรียกรัฐมนตรี
ผู้รับผิดชอบมาชี้แจงต่อรัฐสภาได้ และหากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการกระทำที่
ปราศจากความระมัดระวังซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนต้องได้รับความเสียหาย ในกรณีเช่นนี้ รัฐมนตรี
จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ และหากจำเป็นก็จะต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ประชาชนผู้เสียหายด้วย

บทบาทสำคัญของสิทธิในการร้องทุกข์

โดยทั่วไป บทบาทของสิทธิในการร้องทุกข์ในประเทศต่าง ๆ จะมีแตกต่างกันไป
หลายลักษณะแต่ในข้อเขียนนี้จะมุ่งเน้นถึงความแตกต่างของบทบาทที่สำคัญของสิทธิดังกล่าวไว้
2 ลักษณะ ได้แก่

(1) บทบาทของสิทธิในการร้องเรียนทั่วไป (General Right of Complaint) ซึ่ง
ทำให้ประชาชนสามารถที่จะนำเอาปัญหาความทุกข์เดือดร้อนของตนมาเสนอต่อองค์กร
องค์กรทางด้านตุลาการได้

(2) บทบาทของเครื่องมือทางการเมือง (Political Instrument) ซึ่ง
สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นผ่านได้โดยอิสระในทุกระดับของการกำหนดนโยบาย (อาทิ
ยืนยันให้ผ่าน คัดค้าน หรือแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ ญัตติ และการพิจารณาเรื่องอื่น ๆ)
รัฐบาลหรือองค์กรที่มีอำนาจอื่น ๆ)

LIART

สิทธิในการเสนอเรื่องร้องทุกข์ต่อรัฐสภาตามบทบาทในลักษณะ (1) นั้น เป็นกรณี ซึ่งเกือบจะไม่มีข้อจำกัดใด ๆ เลย เว้นไว้แต่ในบางประเทศที่มีศาลปกครองหรือมีออมบุดสแมน การเสนอเรื่องราวร้องทุกข์จึงจะต้องเสนอต่อศาลปกครองหรือต่อออมบุดสแมน กรณีดังกล่าวจะใช้กับบทบาทในลักษณะ (2) ด้วย อย่างไรก็ตาม บทบาทสำคัญของสิทธิในการร้องทุกข์ในทั้ง 2 ลักษณะ ก็ยังมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อยในประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องผู้ใช้สิทธิในการร้องทุกข์ว่า จะต้องเป็นตัวบุคคลหรือตัวองค์กรหรือหน่วยงานที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้ ในทางปฏิบัติ โดยทั่วไปแล้ว ตัวบุคคลจะเป็นผู้ใช้สิทธิในการร้องทุกข์มากกว่าองค์กรหรือหน่วยงาน แต่ก็มีบางครั้งที่ องค์กรหรือหน่วยงานเป็นผู้ใช้สิทธิ อาทิ ในเบลเยียมและเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีการอนุญาตให้องค์กร หรือหน่วยงานยื่นร้องทุกข์ได้เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงงานของตนเท่านั้น

ในฟินแลนด์ การตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะกระทำกันในทุกระดับของการบริหารของรัฐ โดยทั่วไป สิทธิในการร้องเรียน นั้นมักจะมีข้อจำกัด และข้อจำกัดนั้นก็ต้องมีการระบุไว้ด้วย การร้องเรียนอาจจะกระทำได้ทั้งต่อ ศาลธรรมดาหรือศาลปกครอง ในสวีเดนจะไม่มีการใช้สิทธิในการร้องทุกข์ในลักษณะที่เป็นเครื่อง มือทางการเมือง ในประเทศส่วนใหญ่ ประชาชนมักจะใช้สิทธิในการร้องทุกข์ในบทบาทลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเทศที่ใช้สิทธิในการร้องทุกข์ใน บทบาทอื่น ๆ อีก อาทิ อังกฤษ และยูโกสลาเวีย เป็นต้น

บทบาทของสิทธิในการร้องทุกข์ในประเทศอังกฤษ จะมีการใช้กันอยู่ใน 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

(1) บุคคลผู้มีสิทธิพูดในสภาได้โดยไม่ต้องเป็นสมาชิกรัฐสภา (Person with "Locus standi") อาจจะยื่นคำร้องทุกข์เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเอกชน (Private bills) และ กฎหมายลำดับรองบางฉบับต่อสภาสามัญหรือสภาขุนนาง โดยคณะกรรมการพิเศษกึ่งตุลาการ (quasi-judicial Select Committee) จะเป็นผู้พิจารณาคำร้องทุกข์ดังกล่าว คำร้องทุกข์ใน กรณีนี้จะแตกต่างจากคำร้องทุกข์ในเรื่องธรรมดาทั่วไปในแง่ที่ว่า บุคคลหรือองค์กรผู้ใช้สิทธิใน การร้องทุกข์ สามารถที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ของตนโดยตรงต่อสภาใด สภาหนึ่งได้โดยไม่ต้อง ผ่านสมาชิกของสภานั้น ๆ

(2) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้รายงานการประชุมหรือบันทึกการประชุมอื่นใด ของสภาสามัญเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในศาล บุคคลจะยื่นคำร้องทุกข์ต่อสภาเพื่อขอให้

สภาอนุญาต เมื่อสภาได้รับคำร้องทุกข์แล้ว สภาก็จะอนุญาตให้เป็นไปตามคำร้องนั้น

รูปแบบของการใช้สิทธิในการร้องทุกข์ของอังกฤษดังกล่าวข้างต้น เป็นการกระทำที่มุ่งรักษาไว้ซึ่งเอกสิทธิ์ของรายงานและบันทึกการประชุมของสภา

สำหรับในยูโกสลาเวีย นั้น ในระบบการเมืองของยูโกสลาเวีย บทบาทของสิทธิในการร้องทุกข์จะมีในหลายลักษณะ นอกจากบทบาทในลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีบทบาทในลักษณะอื่นอีก 2 ลักษณะดังนี้คือ

(1) เป็นสิทธิของประชาชน องค์การ หรือชุมชนที่จะเตือนฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหารให้ ๑ ความสนใจต่อกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อาทิ กรณีที่เกี่ยวกับการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมายของรัฐสภายูโกสลาเวีย เพื่อเป็นการประกันหรือรับรองมาตรการที่จำเป็นให้แก่ประชาชน องค์การ หรือชุมชนของยูโกสลาเวีย

(2) เป็นสิทธิของประชาชน องค์การ หรือชุมชนที่จะหยิบยกเรื่องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากรัฐสภาขึ้นร้องเรียนต่อรัฐสภา อาทิ ในกรณีที่มีการริเริ่มมาตรการที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทสำคัญของสิทธิในการร้องทุกข์

ถึงแม้ว่าโดยหลักการนั้นประเทศต่าง ๆ จะให้ความสำคัญต่อสิทธิในการร้องทุกข์ของประชาชนเป็นอย่างมากก็ตาม แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว แต่ละประเทศก็ยังคงมีการให้ความสำคัญต่อสิทธิดังกล่าวของประชาชน ในระดับที่แตกต่างกันออกไป ในหลายประเทศถึงแม้สิทธิในการร้องทุกข์จะหมดความสำคัญลงไปก็ตาม แต่สิทธิดังกล่าวก็ยังคงได้รับการถือว่าอยู่ในลักษณะพิเศษขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญของประเทศอยู่

ในกรณีเช่นว่านี้ สิทธิดังกล่าวจะยังคงมีผลในทางป้องกันการประพฤติปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในบางประเทศซึ่งสิทธิในการร้องทุกข์มีความสำคัญยิ่งต่อประชาชน สำคัญของสิทธิดังกล่าวก็จะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า รัฐสภาของประเทศนั้น ๆ สามารถที่จะความทุกข์เดือดร้อนและความคิดเห็นของประชาชน และจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการควฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสิทธิ

LI RT

ร้องทุกข์ในลักษณะที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองนี้รัฐสภาอาจจะต้องเผชิญกับผลลัพธ์บางประการ ซึ่งอาจจะเป็นผลจากร่างพระราชบัญญัติที่กำลังจะผ่านสภา

สำหรับในฟินแลนด์นั้น เนื่องจากกฎหมายของฟินแลนด์ไม่อนุญาตให้มีการร้องทุกข์โดยตรงต่อรัฐสภาในฐานะที่เป็นสถาบันทางกฎหมาย ประชาชนจึงต้องส่งเรื่องราวร้องทุกข์ของตนเป็นจดหมายส่วนตัวต่อสมาชิกรัฐสภาของเขตเลือกตั้งของตน ความสำคัญของจดหมายร้องทุกข์ในแง่การเมืองดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ในสวิตเซอร์แลนด์ การร้องทุกข์จะมีผลกระทบต่อการเมืองของประเทศน้อย ในระดับสหพันธ์การร้องทุกข์ซึ่งมีอยู่อย่างน้อยมากนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อประชาชน ทั้งนี้เพราะทำให้ประชาชนได้มีการติดต่อโดยตรงกับรัฐบาลมลรัฐได้มากขึ้น การร้องทุกข์ทางการเมืองของสวิสมีอยู่น้อยเนื่องมาจากผลของรูปแบบการปกครองของสวิส กล่าวคือ การมีวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ทางการเมืองได้มากกว่าการร้องทุกข์ อาทิ การมีสิทธิริเริ่มเสนอเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการลงคะแนนแสดงประชามติของประชาชน เป็นต้น

ในหลายประเทศ สิทธิในการร้องทุกข์เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ แม้ว่าสิทธิดังกล่าวจะมีได้มีการบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนก็ตาม โดยที่การร้องทุกข์ถูกมองว่าเป็นผลของสิทธิในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่เป็นอิสระของประชาชน ดังนั้น ในบางประเทศซึ่งสิทธิในการร้องทุกข์ได้ถูกบัญญัติไว้ในรูปของกฎข้อบังคับพิเศษ ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าทำไมจะต้องทำเช่นนั้นด้วย นอกจากนั้นก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นอีกว่า การอ้างถึงสิทธิดังกล่าวในลักษณะเช่นนี้จะหมายถึงว่าผู้ร้องทุกข์จะได้รับการยกเว้นจากการถูกดำเนินคดีทางแพ่งหรือคดีทางอาญาสำหรับสิ่งที่เขาได้กล่าวไว้ในคำร้องทุกข์ของเขาหรือไม่ด้วย

การให้ความคุ้มครองผู้ร้องทุกข์จากการถูกดำเนินคดีทางแพ่งหรือทางอาญานั้น แต่ละประเทศจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ในประเทศส่วนใหญ่การคุ้มครองผู้ร้องทุกข์จะไม่มีการบัญญัติไว้โดยถูกต้องตามกฎหมาย และในทางปฏิบัติก็มีประเทศเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองผู้ร้องทุกข์เลย อนึ่ง ในบางประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส อังกฤษ อินเดีย และสาธารณรัฐเกาหลี ความคุ้มครองนี้อาจมีการบัญญัติไว้โดยชัดเจนหรือเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ ตามกฎหมายที่มีได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ร้องทุกข์จะได้รับความคุ้มครองจากการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

สำหรับเบลเยียม และสวิตเซอร์แลนด์ เนื่องจากการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ร้องทุกข์มิได้มีกฎหมายบัญญัติไว้แก่ผู้ร้องทุกข์มิได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น กฎข้อบังคับเกี่ยวกับการร้องทุกข์จึงไม่มีการจัดพิมพ์ไว้เช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าในประเทศดังกล่าวข้างต้นผู้ร้องทุกข์จะได้รับความคุ้มครองจากการถูกดำเนินคดีทางแพ่งหรือทางอาญา แต่การคุ้มครองเช่นนี้จะไม่ครอบคลุมไปถึงการร้องทุกข์ที่ผู้ร้องทุกข์มุ่งที่จะเผยแพร่คำร้องทุกข์ของตนและเป็น การกระทำผิดทางอาญา หรือทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับความเสียหายจากการพิมพ์คำร้องทุกข์นั้น

สำหรับเรื่องการใช้สิทธิในการร้องทุกข์นั้น โดยปกติ บุคคลย่อมมีสิทธิในการที่จะใช้สิทธิในการร้องทุกข์ของตนเอง เว้นแต่ในกรณีที่การร้องทุกข์นั้น เป็นการร้องทุกข์ของบริษัท เอกชนหรือของรัฐวิสาหกิจ คำร้องทุกข์นั้นก็ต้องมีลายมือชื่อของผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อขององค์กรหรือของรัฐวิสาหกิจ เช่นว่านั้นลงไว้ด้วยจึงจะมีผลใช้ได้

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ถึงแม้ว่าสิทธิในการร้องทุกข์ในกรณีส่วนมากจะไม่ใช้กับรัฐวิสาหกิจ แต่ก็มีได้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้สิทธิในการร้องทุกข์ของบริษัทเอกชนไว้แต่อย่างใด

ส่วนในประเทศอื่น ๆ อาทิ อียิปต์ การใช้สิทธิในการร้องทุกข์ของบริษัทเอกชนและของรัฐวิสาหกิจจะไม่แตกต่างกัน ในประเทศส่วนใหญ่ การใช้สิทธิในการร้องทุกข์ของบริษัทเอกชน รัฐวิสาหกิจ และบุคคลธรรมดาจะมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดที่เหมือนกัน ในญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และเนเธอร์แลนด์ บริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจจะเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ แต่เฉพาะในเรื่องที่อยู่ขอบเขตของการปฏิบัติตามกฎหมายของคนเท่านั้น

สำหรับเรื่องการเสนอคำร้องทุกข์ต่อสภา ประเทศต่าง ๆ อาทิ ออสเตรเลีย ออสเตรเลีย แคนาดา เดนมาร์ก อินเดีย และญี่ปุ่น ได้กำหนดให้สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เสนอ ในอังกฤษ กำหนดเช่นนี้จะไม่ถูกนำมาใช้กับการร้องทุกข์ใน 2 กรณี คือ การร้องทุกข์เกี่ยวกับพระราชบัญญัติเอกชนที่เสนอต่อสภาใดสภาหนึ่ง และการร้องทุกข์ของ the Corporation of City of London ต่อสภาสามัญ การร้องทุกข์ ในกรณีหลังนี้มีอยู่น้อยมากและหลังจากปีแล้วก็ไม่เคยมีอีกเลย

ในประเทศซึ่งการร้องทุกข์จะต้องกระทำโดยผ่านทางสมาชิกรัฐสภานั้น เรือ ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ทั้งนี้เพราะการดำเนินการทางสภานั้น จะเริ่มได้ก็แต่โดยสมาชิก

LI RT

สภาเท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว ก็ยังไม่มีข้อผูกพันใด ๆ ที่จะทำให้สมาชิกต้องเสนอเรื่องร้องทุกข์ของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนต่อสภาอีกด้วย

ในแคนาดาและอังกฤษ ประธานสภาจะไม่ได้รับอนุญาตให้เสนอคำร้องทุกข์ต่อสภาด้วยตัวเอง และแม้แต่ตัวสมาชิกสภาเองก็ไม่สามารถที่จะเสนอคำร้องทุกข์ที่เป็นเรื่องของตนเองต่อสภาได้ กรณีจะเสนอได้ก็แต่ โดยผ่านทางเพื่อนสมาชิกด้วยกันเองเท่านั้น

อนึ่ง ในทุกประเทศที่มีการร้องทุกข์ผ่านทางสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาทุกคนก็สามารถที่จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนทั้งที่อยู่ในเขตเลือกตั้งของตนและที่ไม่ได้อยู่ในเขตเลือกตั้งของตนต่อรัฐสภาได้

หลังจากที่ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว สมาชิกรัฐสภาในแต่ละประเทศก็อาจจะมีวิธีการในการปฏิบัติที่เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ที่ตนได้รับแตกต่างกันออกไป ในประเทศเนเธอร์แลนด์และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน โดยปกติสมาชิกจะส่งคำร้องทุกข์ที่ตนได้รับอย่างไม่เป็นทางการไปให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบพิจารณา

สำหรับในอียิปต์นั้น สมาชิกสภาประชาชนของอียิปต์ไม่จำเป็นที่จะต้องเสนอคำร้องทุกข์ที่ประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนส่งมาให้ ทั้งนี้เพราะประชาชนสามารถใช้สิทธิในการเสนอเรื่องร้องทุกข์ของตนผ่านทางสภาประชาชน (the People's Assembly) อัยการของรัฐ และสื่อมวลชนได้โดยตรงอยู่แล้วนอกจากนั้นสมาชิกสภายังมีสิทธิที่จะส่งคำร้องทุกข์ที่ตนได้รับผ่านไปให้ "กรมรับเรื่องร้องเรียน" ("Grievances Department") ซึ่งขึ้นตรงประธานาธิบดีได้อีกด้วย

ในฝรั่งเศส สมาชิกรัฐสภาผู้ซึ่งจะเสนอคำร้องทุกข์ของประชาชนที่เสนอผ่านตนต่อรัฐสภา จะต้องทำบันทึกความเห็นของตนลงไว้ในคำร้องทุกข์นั้นพร้อมทั้งต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย

ในอิสราเอล ปัจจุบันไม่มีวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างเป็นทางการ นอกเสียจากว่าเมื่อมีการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ (Public Complaints Commissioner) ให้กับบุคคลที่สามสมาชิกรัฐสภาจะต้องลงนามในคำร้องทุกข์นั้นก่อนที่จะเสนอคำร้องทุกข์ เช่นว่านั้นต่อคณะกรรมการ

ในยูโกสลาเวีย สมาชิกรัฐสภาสามารถที่จะขอเอกสารข้อมูลหรือคำอธิบายใด ๆ ด้วยตัวเอง หรือขอจากองค์การและรัฐวิสาหกิจและตัวแทนขององค์การและรัฐวิสาหกิจได้

ประเทศซึ่งต้องเสนอการร้องทุกข์ผ่านทางสมาชิกรัฐสภา อาทิ ออสเตรเลีย แคนาดา อินเดีย อังกฤษ และสาธารณรัฐเกาหลีนั้น สมาชิกรัฐสภาจะต้องตรวจสอบดูว่าการร้องทุกข์นั้น

เป็นไปอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและข้อบังคับของสภาหรือไม่ด้วย ในประเทศอังกฤษ การตรวจสอบเช่นว่านี้ จะมีก็แต่เฉพาะในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาต้องการที่จะเสนอการร้องทุกข์ ด้วยวาจาเท่านั้น การเสนอเรื่องร้องทุกข์ด้วยวาจาที่มีได้ผ่านการตรวจสอบ จะไม่ได้รับการพิจารณา จากสภา ในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ สมาชิกรัฐสภาจะเสนอเรื่องร้องทุกข์ด้วยการลงลายมือชื่อ ในคำร้องทุกข์และแถลงถึงลักษณะของเรื่องร้องทุกข์ด้วยลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาดต่อรัฐสภา

ในประเทศญี่ปุ่น การร้องทุกข์ต้องเสนอผ่านสมาชิกรัฐสภา ซึ่งสมาชิกรัฐสภาก็จะ ต้องเสนอการร้องทุกข์นั้นผ่านพรรคการเมืองของตนตามลำดับ

สำหรับประเทศต่าง ๆ ซึ่งการร้องทุกข์ไม่ต้องเสนอผ่านทางสมาชิกรัฐสภา อาทิ เบลเยียม รัฐสภา ยุโรป อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย จะไม่มีกฎหมายข้อบังคับที่ตายตัวเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในประเทศ เหล่านี้ส่วนมาก ผู้ร้องทุกข์อาจจะยื่น คำร้องทุกข์ของตนต่อประธาน เลขาธิการ หรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐสภา คนใดคนหนึ่งก็ได้

ในประเทศเบลเยียมและฝรั่งเศส มีการห้ามมิให้ผู้ร้องทุกข์เสนอคำร้องทุกข์ด้วยตัว เองหรือโดยผ่านตัวแทน ในประเทศเหล่านี้การร้องทุกข์จะต้องยื่นเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อ ประธานสภาผู้แทนหรือประธานวุฒิสภาเท่านั้น สาเหตุสำคัญของข้อห้ามดังกล่าวก็คือ ความกลัวว่าการร้องทุกข์อาจจะก่อให้เกิดการเดินขบวนประท้วง และความกดดันอย่างรุนแรง ต่อรัฐสภาได้ ในประเทศซึ่งการร้องทุกข์ไม่จำเป็นต้องผ่านตัวกลางนั้น โดยทั่วไป ผู้ร้องทุกข์ที่ ได้รับใบตอบรับคำร้องทุกข์ของตน ในรัฐสภายุโรป หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบคำร้องทุกข์แล้ว เลขาธิการรัฐสภาก็จะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ สำหรับในประเทศซึ่งการร้องทุกข์ ต้องผ่านสมาชิกรัฐสภา โดยปกติ จะไม่มีการส่งใบตอบรับไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ

สำหรับในเรื่องสำเนาคำร้องทุกข์ ประเทศต่าง ๆ ก็จะมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่าง ออกไป ในเนเธอร์แลนด์ สำเนาคำร้องทุกข์อาจจะถูกแจกจ่ายให้แก่สมาชิกรัฐสภาคนอื่น ๆ หากผู้ร้องทุกข์ได้ทำสำเนาคำร้องทุกข์ของตนไว้หลายฉบับ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เสนอรายงาน (rapporteur) ๒ คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับ การร้องทุกข์ อาจแจกจ่ายสำเนาคำร้องทุกข์ให้แก่สมาชิกในคณะกรรมการคนอื่น ๆ อย่างไม่ก็ดี การปฏิบัติเช่นว่านี้มีใช้อยู่บ่อยมาก

ในอังกฤษคำร้องทุกข์ทั้งหมดซึ่งได้มีการนำมาแถลงต่อสภาสามัญแล้วจะถูกจัดพิมพ์ และจะมีการบันทึกสาระสำคัญของคำร้องทุกข์โดยสรุปเอาไว้ในบันทึกการประชุมของสภา

หลังจากนั้นสภาก็จะส่งสำเนาคำร้องทุกขนั้นให้แก่สมาชิกทุกคนรวมทั้งรัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้วย ในสภาขุนนางจะมีการจัดพิมพ์คำร้องทุกขเฉพาะที่ได้มีการเสนอเป็นญัตติเพื่ออภิปรายในสภาเท่านั้น

ในออสเตรเลียจะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสำเนาคำร้องทุกขเหมือนกับอังกฤษ ส่วนในประเทศอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะไม่มีการแจกจ่ายสำเนาคำร้องทุกขให้แก่สมาชิกรัฐสภาคนหนึ่งคนใดเลย ถึงแม้ว่าในบางประเทศ เช่น อินเดีย และฝรั่งเศส โดยหลักแล้วจะกระทำเช่นนั้นได้ก็ตาม

สำหรับเรื่องการรับคำร้องทุกขนั้น ในออสเตรีย อิสราเอล และสวีเดน จะไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ในทุกประเทศ ยกเว้นแคนาดา คำร้องทุกขจะต้องมีการลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกขไว้ด้วย ในแคนาดาและอังกฤษ คำร้องทุกขจะต้องมีคำขึ้นต้นและคำลงท้ายตามรูปแบบของคำขึ้นต้นและคำลงท้ายตามที่กำหนดให้ถูกต้องด้วย คำร้องทุกขที่มีได้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดจะไม่ได้รับการพิจารณา ในแคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย และอินเดียนั้น ถ้าหากไม่มีข้อความที่แสดงว่าเป็น “คำอ้อนวอน” (“prayer”) เขียนลงไว้ในคำร้องทุกข อาทิ ไม่มีคำขออย่างเป็นทางการที่จะให้มีการกระทำใด ๆ อันจะเป็นแก้ไขหรือขจัดปัดเป่าความทุกข์เดือดร้อนตามที่ได้เขียนไว้ในคำร้องทุกขของผู้ร้องทุกขแล้ว คำร้องทุกขนั้นก็จะไม่ได้รับการพิจารณา ส่วนในประเทศอื่น ๆ นั้น การรับคำร้องทุกขไม่จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์เช่นว่านี้ สำหรับในประเทศเบลเยียมและฝรั่งเศส คำร้องทุกขจะต้องมีการระบุถึงภูมิสำเนาของผู้ร้องทุกขเอาไว้ด้วย

สำหรับเรื่องการยื่นคำร้องทุกข ในประเทศส่วนมากซึ่งการร้องทุกขต้องยื่นหรือเสนอผ่านทางสมาชิกรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาจะเสนอเรื่องร้องทุกขที่ตนได้รับโดยวิธีทำเป็นบัญชีคำร้องทุกข ซึ่งจะทำให้สามารถเสนอคำร้องทุกขทั้งหมดที่ได้รับได้ภายในระยะเวลาที่แน่นอน โดยปกติ สภาจะส่งบัญชีดังกล่าวให้กับสมาชิกรัฐสภาทุกคน สำหรับในแคนาดาและอินเดีย สมาชิกรัฐสภาผู้ซึ่งยื่นคำร้องทุกขให้กับบุคคลที่สาม จะต้องแถลงต่อสภาเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเขียนคำร้องทุกขนั้นลงไว้ในบัญชีรายชื่อด้วย ในเดนมาร์ก และอังกฤษ จะไม่มีการจัดพิมพ์บัญชีเช่นว่านี้ แต่สมาชิกรัฐสภาก็สามารถที่จะตรวจสอบคำร้องทุกขได้

ในเรื่องระเบียบหรือหลักเกณฑ์การตรวจสอบคำร้องทุกขแต่ละประเทศจะมีแตกต่างกันไป ในอังกฤษและออสเตรเลีย รัฐสภาและคณะกรรมการของรัฐสภาจะไม่สามารถตรวจสอบคำร้องทุกขที่มีการนำเสนอต่อรัฐสภาได้โดยอัตโนมัติ ส่วนรัฐมนตรีนั้น ก็สามารถที่จะให้ข้อคิดเห็นใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องการร้องทุกขได้หากต้องการ

ในเนเธอร์แลนด์ คำร้องทุกข์บางฉบับอาจจะถูกระงับหรือเก็บเรื่องเข้าลิ้นชักทันทีได้ การพิจารณาว่าคำร้องทุกข์เรื่องใดควรจะถูกระงับไปหรือไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจของประธานรัฐสภา โดยการปรึกษาร่วมกับเลขาธิการรัฐสภา ส่วนในประเทศอื่น ๆ คำร้องทุกข์ซึ่งได้ผ่านการยอมรับจากรัฐสภาแล้ว จะถูกส่งไปให้คณะกรรมการที่เกี่ยวของนำการพิจารณา หลังจากพิจารณาแล้ว คณะกรรมการก็จะรายงานเสนอต่อสภาเพื่อให้วินิจฉัยและพิจารณาสั่งดำเนินการต่อไป

ในอินเดีย คำร้องทุกข์ที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสภา จะได้แก่ คำร้องทุกข์ซึ่งได้ถูกเก็บหรือแก้ไขหรือคำร้องทุกข์ซึ่งถูกส่งไปให้เจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลหรือเพื่อให้ฝ่ายบริหารปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด

ในประเทศส่วนใหญ่ คำร้องทุกข์ซึ่งเขียนโดยบุคคลที่มีจิตไม่ปกติ หรือคำร้องทุกข์ซึ่งไม่สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยปกติแล้วจะไม่ได้รับการพิจารณา ในประเทศสวีเดน เซอร์แลนด์ จะต้องมีการแจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบถึงสาเหตุดังกล่าวที่ทำให้คำร้องทุกข์ของตนไม่ได้รับการพิจารณา สำหรับในประเทศซึ่งคำร้องทุกข์ต้องเสนอผ่านทางสมาชิกรัฐสภา อาทิ ออสเตรเลีย ออสเตรีย แคนาดา อังกฤษ อินเดีย และสาธารณรัฐเกาหลี จะไม่มีปัญหาเช่นว่านี้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะโดยปกติ คำร้องทุกข์ที่มีข้อบกพร่องเช่นว่าจะยังคงอยู่กับสมาชิกและจะไม่ถูกส่งไปให้รัฐสภาอยู่แล้ว ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาคำร้องทุกข์จะต้องออกไปเยี่ยมผู้ร้องทุกข์ซึ่งมีจิตไม่ปกติ ภายหลังจากที่บุคคลเช่นว่าได้ถอนคำร้องทุกข์ของตนออกไป และในกรณีเช่นนี้ก็ไม่ต้องแจ้งให้สภาทราบด้วย

สำหรับเรื่องคณะกรรมการการร้องทุกข์ (Committee for Petitions) ของสภานั้น ในแต่ละสภามีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ในเบลเยียม* อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อินเดีย* อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ * สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย จะมีคณะกรรมการถาวรพิเศษว่าด้วยเรื่องการร้องทุกข์ สำหรับในฝรั่งเศสนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีคณะกรรมการพิเศษเช่นว่านี้ แต่ในวุฒิสภาของฝรั่งเศสก็มี "คณะกรรมการกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายการเลือกตั้งทั่วไป ระเบียบข้อบังคับและการบริหารทั่วไป" (Commission des Lois Constitutionnelles de Le'gislation du suffrage Universal, du Re'glement et d'Administration G'ene'rale)

*ในประเทศนี้ แต่ละสภามีคณะกรรมการการร้องทุกข์ของตัวเอง

เป็นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่รับคำร้องทุกข์ทั้งหมดของผู้ร้องทุกข์ที่ยื่นต่อวุฒิสภา แต่คณะกรรมการคณะนี้จะไม่ใช่เป็นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่เฉพาะแต่เพียงในเรื่องการตรวจสอบคำร้องทุกข์เท่านั้น

ในรัฐสภาของเบลเยียม อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และในวุฒิสภาของเนเธอร์แลนด์ คณะกรรมการการร้องทุกข์จะได้รับการแต่งตั้งโดยสภา ส่วนในรัฐสภาอินเดีย และในสภาผู้แทนราษฎรของเนเธอร์แลนด์ ประธานสภาจะเป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกในคณะกรรมการ และในอิสราเอล คณะกรรมการฯ จะได้รับการแต่งตั้งโดย คณะกรรมการการแต่งตั้งสมาชิกรัฐสภา (Committee for the Nomination of Members of Parliament) หนึ่ง ในรัฐสภาของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการฯ จะมีเจ้าหน้าที่สำหรับดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างอิสระด้วย

โดยปกติ รัฐสภาของประเทศส่วนมากซึ่งมีคณะกรรมการการร้องทุกข์ คณะกรรมการฯ จะมีหน้าที่พิจารณาคำร้องทุกข์ทั้งที่เป็นสิทธิในการร้องเรียนทั่วไป และที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองของประชาชน แต่ในรัฐสภาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน คณะกรรมการการร้องทุกข์จะไม่พิจารณาคำร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากมีคณะกรรมการที่มีอำนาจเฉพาะเรื่องพิจารณาอยู่แล้ว

ในเนเธอร์แลนด์ คณะกรรมการการร้องทุกข์ จะพิจารณาแต่เฉพาะคำร้องทุกข์ที่เป็นสิทธิในการร้องเรียนทั่วไปของประชาชนเท่านั้น ส่วนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อินเดีย สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ คณะกรรมการฯ จะมีอำนาจในการพิจารณาเนื้อหาของคำร้องทุกข์และตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องทุกข์นั้น ๆ ด้วย

ในประเทศเบลเยียม คณะกรรมการฯ จะไม่มีอำนาจเช่นว่านี้ ส่วนในฝรั่งเศสนั้น ถึงแม้ว่าคณะกรรมการฯ หรือบุคคลที่คณะกรรมการมอบหมายให้ทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการฯ จะมีสิทธิขอข้อมูลใด ๆ จากรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาได้ แต่ก็ไม่มีอำนาจพิเศษโดยเฉพาะเจาะจงในเรื่องนี้

ตามข้อบังคับการประชุมคณะกรรมการการร้องทุกข์ของรัฐสภาเบลเยียม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และยูโกสลาเวีย คณะกรรมการฯ จะเลือกตั้งสมาชิกของคณะกรรมการฯ คนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการฯ ในประเทศอินเดีย ประธานคณะกรรมการฯ จะได้รับการแต่งตั้งโดยประธานสภาและในสาธารณรัฐเกาหลี ประธานคณะกรรมการฯ จะต้องได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสภา

การพิจารณาคำร้องทุกข์ของคณะกรรมการการชก ของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยปกติจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากจากจำนวนสมาชิกที่อยู่ในที่ประชุมจึงจะมีผลสมบูรณ์ คณะกรรมการการชก จะต้องรายงานผลการพิจารณาของตนให้สภาทราบและวินิจฉัยชี้ขาดในขั้นสุดท้ายซึ่งการวินิจฉัยชี้ขาดของสภาก็มักจะเป็นไปตามข้อเสนอในรายงานของคณะกรรมการชก นั้นเอง

ในสวีเดนและนอร์เวย์ จะใช้ข้อบังคับทั่วไปของคณะกรรมการการชกของสภา สมาชิกของคณะกรรมการการชก จะมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน ๖ ปี สำหรับประธานจะมีวาระในการดำรงตำแหน่งไม่เกินคราวละ ๒ ปี ในการประชุมของคณะกรรมการการชก ไม่จำเป็นต้องมีองค์ประชุม ส่วนระเบียบวาระการประชุมนั้น ประธานคณะกรรมการการชก จะเป็นผู้กำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการชก

สำหรับประเทศที่ไม่มีคณะกรรมการการชกโดยตรง โดยทั่วไป คำร้องทุกข์ในเรื่องใดก็จะถูกส่งไปให้คณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านที่เกี่ยวกับเรื่องที่ร้องทุกข์นั้น ๆ เป็นผู้พิจารณาในเบื้องต้น ในประเทศเนเธอร์แลนด์ จะมีกรณีเช่นว่าก็แต่เฉพาะคำร้องทุกข์ที่เป็นเรื่องมือทางการเมืองเท่านั้น ในประเทศส่วนใหญ่ คำร้องทุกข์จะถูกส่งไปให้คณะกรรมการสามัญประจำสภาพิจารณา สำหรับในประเทศอังกฤษ แม้ว่าในทางปฏิบัติการส่งคำร้องทุกข์ไปให้คณะกรรมการสามัญประจำสภาพิจารณาจะเป็นเรื่องที่กระทำได้ก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นน้อยมาก

ในออสเตรเลีย แคนาดา และอังกฤษ สภาเท่านั้นที่มีอำนาจที่จะพิจารณาว่า จะส่งคำร้องทุกข์ต่อไปให้คณะกรรมการพิจารณาหรือไม่ ถ้าส่ง จะส่งให้แก่คณะกรรมการคณะใด ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน คำร้องทุกข์ทุก ๆ ฉบับ จะถูกส่งไปให้คณะกรรมการการชก และคณะกรรมการการชก ก็มีอำนาจที่จะส่งคำร้องทุกข์ไปให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องเป็นผู้พิจารณาได้ โดยเฉพาะคำร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับกฎหมายปัจจุบัน

ในอียิปต์ คำร้องทุกข์จะต้องส่งผ่านประธานคณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะและร้องเรียน (the Suggestions and Complaints Committee) ก่อนที่จะส่งต่อไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา ในกรณีที่จำเป็นประธานสภาก็มีอำนาจในการที่จะเปลี่ยนคณะกรรมการที่พิจารณาเรื่องร้องทุกข์จากคณะเดิมไปให้คณะอื่นพิจารณาได้ ในกรณีที่คำร้องทุกข์ถูกเสนอไปยังสมาชิกสภา สมาชิกสภาสามารถที่จะเสนอคำร้องทุกข์นั้นโดยตรงไปยังรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ

หรือรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใด หรือคณะกรรมการให้การให้ข้อเสนอแนะและร้องเรียน เพื่อขอให้พิจารณาได้

ในออสเตรีย ฝรั่งเศส อิสราเอล ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และเนเธอร์แลนด์ ประธานสภาจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะส่งคำร้องทุกข์ที่ได้รับไปให้คณะกรรมการคณะใดพิจารณา ในเบลเยียม อำนาจในการพิจารณา เรื่องนี้จะเป็นของเลขาธิการรัฐสภา ในรัฐสภายุโรปและ สวิตเซอร์แลนด์ The Bureau จะทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณา คณะกรรมการสามารถที่จะขอให้ The Bureau ส่งคำร้องทุกข์เรื่องใดไปให้คณะกรรมการคณะอื่นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องพิจารณาได้

สำหรับเรื่องภาษาที่ใช้ในคำร้องทุกข์ ในเบลเยียม รัฐสภายุโรป สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส อิสราเอล สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย ไม่มีข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ว่าคำร้องทุกข์จะต้องเขียนเป็นภาษาที่ใช้เป็นทางการหรือภาษาอื่นใด ในประเทศอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น คำร้องทุกข์จะต้องเขียนเป็นภาษาที่ใช้เป็นทางการ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ซึ่งมาจากชาวต่างชาติ ในแคนาดา ถึงแม้ว่า สิทธิของคนต่างชาติในเรื่องนี้จะไม่มีอยู่อย่างเป็นทางการ แต่ตามข้อเท็จจริงแล้วก็มีการยอมรับกันว่า คำร้องทุกข์ของชาวต่างชาติสามารถที่จะได้รับการยอมรับได้ ในอังกฤษ โดยทั่วไปแล้ว ชาวต่างชาติจะไม่มีสิทธิในการร้องทุกข์เลย ในเบลเยียม ประชาชนชาวเบลเยียมเท่านั้นที่มีสิทธิร้องทุกข์ได้ โดยหลักแล้วคำร้องทุกข์ของชาวต่างชาติจะไม่ได้รับการยอมรับ แต่ในประเทศอื่น ๆ นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ชาวต่างชาติมีสิทธิที่จะร้องทุกข์ได้ ในสาธารณรัฐเกาหลีและ ญี่ปุ่น คำร้องทุกข์ของชาวต่างชาติจะได้รับการยอมรับถ้าหากประชาชนของประเทศนั้น ๆ จะเป็นผู้เสนอคำร้องทุกข์นั่นเอง

สิทธิในการร้องเรียนทั่วไป

โดยทั่วไป แม้ว่าสิทธิในการร้องทุกข์ต่อรัฐสภาในฐานะที่เป็นสิทธิในการร้องเรียนทั่วไป (General right of Complaint) ของประเทศที่ประชาชนมีสิทธิในการร้องทุกข์เกือบทุกประเทศ จะถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ รัฐสภาหรือคณะกรรมการของรัฐสภาใช้ว่าจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้เสมอไป ทั้งนี้เพราะในประเทศที่มีระบบออบบิสแมน

LIART

ออมบุดสแมนจะทำหน้าที่เป็นผู้รับคำร้องทุกข์ของประชาชนที่ได้รับความทุกข์เดือดร้อนจากการกระทำในทางปกครอง (administrative acts) ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (illegations) หรือไม่เป็นธรรม (injustice) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง แล้วทำการสอบสวนพิจารณา เมื่อผลการสอบสวนเป็นประการใด ก็อาจให้คำแนะนำต่อหน่วยราชการนั้น ๆ ให้แก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง หรือเสนอรายงานต่อรัฐสภา

ในอังกฤษ ออมบุดสแมนจะใช้ชื่อว่า "Parliamentary Commissioner for Administration" หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า P.C.A. ออมบุดสแมนของอังกฤษจะมีอำนาจจำกัดอยู่เพียงการสอบสวนเรื่องราว (investigation) ที่มีการร้องเรียนขึ้นมาว่า มีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นจากการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของฝ่ายปกครองหรือไม่ และหากมี ก็จะต้องเสนอความเห็นว่าจะดำเนินการแก้ไขอย่างไร จะไม่มีอำนาจบังคับให้ฝ่ายปกครองปฏิบัติหรือแก้ไขสิ่งที่ปฏิบัติไปแล้ว ดังนั้น ออมบุดสแมน ถึงแม้ในกรณีที่ได้พบจะมีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบจริง แต่ออมบุดสแมนก็ไม่มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาหรือสั่งการให้มีสภาพบังคับเป็นการแก้ไขอย่างใดได้ จะทำได้ก็แต่เพียงรายงานผลการสอบสวนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้น และเสนอความเห็นต่อรัฐสภาและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งส่งไปพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนเท่านั้น

อนึ่ง ในการเสนอเรื่องต่อ Parliamentary Commissioner for Administration นั้น กฎหมายบังคับว่า ผู้ที่ร้องทุกข์จะเป็นผู้เสนอคำร้องทุกข์โดยตรงไม่ได้ จะต้องกระทำผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งให้เป็นผู้เสนอให้ แม้แต่ตัว Commissioner เองก็ไม่มีอำนาจที่จะหยิบยกเรื่องใดขึ้นพิจารณาเองได้ จนกว่าจะได้รับการร้องขอจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งก่อน

ในประเทศฟินแลนด์และสวีเดน องค์กรอมบุดสแมน จะตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศ ส่วนในประเทศเดนมาร์ก ออมบุดสแมนจะได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐสภา ที่มีชื่อเรียกว่า "Folketing" ออมบุดสแมนจะต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาทางด้านกฎหมาย และในนามของรัฐสภา (Folketing) ออมบุดสแมนจะมีอำนาจในการควบคุมฝ่ายปกครองของรัฐ ทั้งในกิจกรรมด้านพลเมือง ด้านการทหาร ด้านตุลาการ และด้านท้องถิ่น บุคคลสามารถที่ยื่นคำร้องทุกข์โดยตรงต่ออมบุดสแมนได้เฉพาะในเรื่องซึ่งอยู่ในอำนาจของอมบุดสแมน ส่วนตัวอมบุดสแมนเองก็สามารถที่จะหยิบยกเรื่องใดขึ้นพิจารณาเองได้ อนึ่ง ออมบุดสแมนยังมีอำนาจที่จะดำเนินและเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสนใจคำร้องทุกข์ในเรื่องต่าง ๆ ของประชาชนที่ยื่นต่อ

ออมบุดสแมนด้วย ในทางปฏิบัติ ออมบุดสแมนสามารถที่จะดำเนินการได้ส่วนหรือตรวจสอบความประพฤติของเจ้าหน้าที่ของรัฐคนหนึ่งคนใด หรือหากจำเป็นก็อาจที่จะให้มีการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้

การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนของอมบุดสแมนในประเทศเดนมาร์ก จะเหมือนกับในประเทศฟินแลนด์และสวีเดน เว้นไว้แต่ในประเทศเดนมาร์กนั้น ออมบุดสแมนจะไม่มีอำนาจเกี่ยวกับการศาล

โดยทั่วไป ในประเทศซึ่งมีอมบุดสแมนอยู่นั้น การร้องทุกข์ต่อรัฐสภาจะมีความสำคัญลดน้อยลง ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้ความสำคัญของรัฐสภาในการพิจารณาคำร้องทุกข์ต่าง ๆ ลดน้อยลงก็คือ การมีองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาคดีปกครองหรือศาลปกครองอยู่ในประเทศ บางประเทศ อำนาจในการพิจารณาคดีปกครองขององค์กรฯ จะมียุ่ น้อยมากและไม่มีควมสำคัญอะไร แต่ในบางประเทศ อำนาจขององค์กรฯ ดังกล่าวจะมียุ่ อย่างกว้างขวาง และต้องเป็นไปตามหรืออยู่ภายใต้กฎข้อบังคับต่าง ๆ ด้วย

ในประเทศออสเตรเลีย รัฐสภาไม่มีบทบาทสำคัญในเรื่องการรับและพิจารณาคำร้องทุกข์ต่าง ๆ ของประชาชน และองค์กรปกครองที่เกี่ยวกับการร้องทุกข์และรัฐสภาก็มิได้มีความเกี่ยวพันกันแต่อย่างใดในประเทศญี่ปุ่น รัฐสภาจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการรับเรื่องราวร้องทุกข์

ในประเทศฝรั่งเศส สิทธิในการร้องทุกข์ในรัฐสภา ถือเป็นเรื่องธรรมดาไม่มีความสำคัญอะไร ถึงแม้ว่ารัฐสภาจะเป็นองค์กรเดียวที่ใช้สิทธิในการร้องทุกข์มาเป็นเวลานานก็ตาม นับตั้งแต่ฝรั่งเศสได้ประกาศใช้ Act of January 1973 ซึ่งได้มีบทบัญญัติให้นำเอา “ผู้ปรองดอง” (“mediator”) มาใช้ในเรื่องการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียน ประชาชนชาวฝรั่งเศสก็ได้มีบุคคลใหม่ที่มีอำนาจอิสระในการที่จะรับคำร้องเรียนต่าง ๆ และแจ้งให้พวกเขาทราบถึงคำร้องของบุคคลดังกล่าวที่จะให้ฝ่ายปกครองกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการใด ๆ เพื่อที่จะให้เป็นไปตามคำร้องเรียนที่ได้รับ ปัจจุบันความสำคัญของ “ผู้ปรองดอง” มีมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ พวกเขาสามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบเอกสารของทางราชการและมีวิธีการดำเนินการใด ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมได้ The Act of December 24, 1976 ซึ่งได้เพิ่มอำนาจของผู้ปรองดองให้ มีมากขึ้นนั้น ก็ได้ทำให้เรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ปรองดองในอันที่จะทำการสืบสวนเรื่องร้องเรียนส่วนตัวของประชาชนทวีความสำคัญยิ่งขึ้น

ในประเทศฟินแลนด์ สิทธิอุทธรณ์ในคดีปกครองถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากใน

ทุกระดับของการบริหารหรือการปกครอง และลักษณะของคำร้องทุกข์ที่แถลงต่อออมบุดแมนก็จะมีแตกต่างกันออกไปด้วย

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในระดับสหพันธ์ สิทธิในการร้องทุกข์ในชั้นที่เป็นสิทธิร้องเรียนทั่วไปนั้น นับได้ว่ามีบทบาทที่เด่นชัดมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการเสนอผ่านทางสภาผู้แทนราษฎร (Bundestag) และผู้ตรวจการรัฐสภาด้านกองทัพ (Parliamentary Commissioner for the Federal Armed Forces) สภาผู้แทนราษฎรของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะมีคณะกรรมการการร้องทุกข์ (Committee for Petitions) เฉพาะของสภา และสภา โดยที่ประชุมใหญ่จะเป็นฝ่ายพิจารณาว่า คำร้องทุกข์ใดเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการร้องทุกข์ของสภาหรือไม่ มาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ให้อำนาจแก่สภาผู้แทนราษฎรที่จะจัดส่งคำร้องทุกข์ที่ได้รับไปให้รัฐบาลพิจารณา โดยคำร้องทุกข์ เช่นว่าจะต้องมีคำแนะนำหรือข้อสนับสนุนที่ว่าคำร้องทุกข์นั้น ๆ เกี่ยวข้องอย่างไรกับฝ่ายรัฐบาลแนบติดไปด้วย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากผลของหลักการแยกอำนาจ ตามมาตรา 20 แห่งรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สภาผู้แทนราษฎรจึงไม่สามารถที่จะเข้าไปให้คำแนะนำใด ๆ แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง รวมทั้งไม่สามารถเข้าไปยกเลิกหรือพิจารณาคัดสินเรื่อง ๆ ที่เกี่ยวกับด้านการปกครองด้วย อาทิ ผู้ตรวจการรัฐสภาด้านกองทัพ จะดำเนินการใด ๆ ก็ต่อเมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของทหารหรือต่อหลักการบริหารภายใน ผู้ตรวจการรัฐสภา จะรับข้อมูลเช่นว่าผ่านทางถ้อยแถลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผ่านทางคำร้องทุกข์จากทหารหรือโดยวิธีการอื่นใด

ผู้ตรวจการรัฐสภาด้านกองทัพได้รับการเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 45 บี (45 B) แห่งรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ผู้ตรวจการรัฐสภา มีหน้าที่ต้องช่วยสภาผู้แทนราษฎรในการควบคุมดูแลด้านรัฐสภา ดังนั้น จึงมีอำนาจทั้งในเรื่องคำร้องทุกข์ต่าง ๆ รวมทั้งการเป็นองค์กรสนับสนุนหรือช่วยเหลืองานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการการปกครองของสภา ด้วย

ในอินเดีย สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย รัฐสภา และคณะกรรมการการร้องทุกข์ของรัฐสภา จะมีบทบาทสำคัญต่อการใช้สิทธิร้องเรียนทั่วไปโดยประชาชน โดยปกติ อำนาจของคณะกรรมการการร้องทุกข์จะมีเท่ากับอำนาจของรัฐสภา

คณะกรรมการการร้องทุกข์สามารถที่จะเข้าไปทำการสืบสวนเรื่องราวใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีได้
 ถูกรัฐสภาเรียกมาชี้แจงได้ ในเนเธอร์แลนด์ รัฐสภายังมีหน้าที่ควบคุมรัฐบาลด้วย และด้วยเหตุนี้
 สิทธิของประชาชนในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อรัฐสภาจึงมีพื้นฐานมาจากหน้าที่ดังกล่าว ใน
 กรณีที่มีการใช้สิทธิร้องเรียนเช่นว่านี้ รัฐสภาต้องตั้งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบขึ้นพิจารณาแก้ไขให้ถูกต้อง

ในอิสราเอล ฝรั่งเศส อินเดีย และยูโกสลาเวีย ผู้ร้องทุกข์ทุกคนจะได้รับคำตอบ
 เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ของตน ในอียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและอิสราเอล องค์กรที่รับคำ
 ร้องทุกข์จะต้องส่งคำตอบไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ ในออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา
 ทราชอาณาจักร สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ ไม่มีการบังคับว่าจะ
 ต้องส่งคำตอบคำร้องทุกข์ให้แก่ผู้ร้องทุกข์ อย่างไรก็ตาม บุคคลซึ่งได้เสนอคำร้องทุกข์ในสหพันธ์
 สาธารณรัฐเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐเกาหลี จะได้รับคำตอบพร้อมด้วยเหตุผลใน
 การพิจารณาคำร้องทุกข์ ทั้งนี้เพราะในประเทศเหล่านี้ต่างถือว่า การกระทำดังกล่าวเป็น
 ร้องปกติธรรมดาของการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ข้อยกเว้นของหลักปฏิบัติดังกล่าวก็คือ การที่ผู้
 ร้องทุกข์นำเรื่องร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับเรื่องเดียวกันนั้นมาเสนอซ้ำอีก

ในประเทศต่าง ๆ จำนวนคำร้องทุกข์ที่รัฐสภาได้รับจะแตกต่างกันออกไป ซึ่ง
 เรื่องนี้อาจจะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า ในบางประเทศนั้นมีการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐสภา
 เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ในประเทศอื่น ๆ ไม่มี ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ร้องทุกข์ได้เสนอคำร้องทุกข์
 เองตนโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ หรือต่อคณะกรรมการพิเศษเกี่ยวกับการร้องทุกข์

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สมาชิกผู้แทนราษฎรจะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ
 12,000-13,000 เรื่อง และผู้ตรวจการรัฐสภาจะได้รับประมาณปีละ 6,500-7,000 เรื่อง ในอียิปต์
 รัฐสภาได้รับคำร้องทุกข์ต่าง ๆ ประมาณปีละ 4,000 เรื่อง ในยูโกสลาเวีย the Federal organs
 ทั้งหมดทั้งรัฐสภา จะได้รับคำร้องทุกข์โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 35,000-40,000 เรื่อง โดย 80%
 ของคำร้องทุกข์ทั้งหมด จะถูกเสนอโดยตรงไปยังประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ และอีก 9% จะ
 นำมาเสนอต่อรัฐสภา

สำหรับในฝรั่งเศส รัฐสภาจะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ 80 เรื่อง ทั้งนี้เนื่อง
 จากคำร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะถูกส่งให้ผู้ประองคอง (Mediator) พิจารณา วุฒิสภาของฝรั่งเศส จะ
 ด้รับคำร้องทุกข์เรื่องต่าง ๆ ประมาณปีละ 20 เรื่อง ภายหลังจากที่ได้มีการคัดแยกคำร้องทุกข์
 ไม่เข้าหลักเกณฑ์ออกไปแล้ว ผู้ประองคองในฝรั่งเศสจะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ 1,000 เรื่อง
 ส่งมาในนามของวุฒิสภา

ในเบลเยียม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (the Chamber of Representatives) จะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ 30 เรื่อง และวุฒิสภา จะได้รับประมาณ 20 เรื่อง คำร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะเสนอผ่านทางรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

ในรัฐสภาออสเตรเลีย จะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ 1,500 เรื่อง และวุฒิสภา จะได้รับประมาณ 300 เรื่อง

ในเดนมาร์ก ออมบุดสแมนจะได้รับคำร้องทุกข์ทั้งหมดประมาณ 1,856 เรื่อง ในจำนวนนี้มีคำร้องทุกข์จำนวน 1,070 เรื่องที่อมบุดสแมนไม่อาจรับได้พิจารณา เนื่องจากอยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจหน้าที่ของอมบุดสแมน ในระหว่างปี 1976 ออมบุดสแมนได้พิจารณาคำร้องทุกข์เรื่องต่าง ๆ ทั้งหมด 742 เรื่อง โดย 260 เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของกระทรวงยุติธรรม และอีก 66 เรื่องเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อ the Social Appellate Tribunal ส่วนคำร้องทุกข์เรื่องอื่น ๆ ที่เหลือ จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหรือการปกครองส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ในสวีเดน ออมบุดสแมนจะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ 3,000 เรื่อง

ในอิสราเอล the Public Complaints Commissioner จะได้รับคำร้องทุกข์เรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการสืบสวนโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 6,000 เรื่อง และคำร้องทุกข์ซึ่งเกี่ยวข้องกับเชิงรบบรัดและไม่ได้มีการลงทะเบียนอย่างเป็นทางการอีกประมาณ 3,000 เรื่อง ส่วนรัฐสภาอิสราเอลจะได้รับคำร้องทุกข์ประมาณปีละ 300-400 เรื่อง

ในเนเธอร์แลนด์ สมาชิกทั้ง 2 สภาของเนเธอร์แลนด์ จะได้รับคำร้องทุกข์โดยเฉลี่ยทั้งหมดประมาณ 400 เรื่อง โดยคำร้องทุกข์ประมาณ 1 ใน 10 ของทั้งหมด จะถูกเสนอต่อ the First Chamber of the States-General

ในสหราชอาณาจักร จำนวนคำร้องทุกข์ต่อรัฐสภา จะมีโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 19 เรื่อง และผู้ตรวจการรัฐสภา (the Parliamentary Commissioner) จะได้รับประมาณปีละ 1,000 เรื่อง ในอินเดียแต่ละสภา จะได้รับโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 50-60 เรื่อง

ในสวีตเซอร์แลนด์ รัฐสภาจะได้รับคำร้องทุกข์ปีละ 60-90 เรื่องต่อปี

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและอังกฤษ คำร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงทางสังคม สำหรับคำร้องทุกข์ในสาธารณรัฐเกาหลีและเนเธอร์แลนด์ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ภาษี

ในอียิปต์ คำร้องทุกข์ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปลูกสร้างบ้านเรือน การขนส่งและการคมนาคมและสาธารณูปโภคต่าง ๆ

LI RT

ในฝรั่งเศส คำร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับบ้านญาติ ในเบลเยียมส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับทัณฑสถาน (penitentiary institutions) และในยูโกสลาเวียจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาของเทศบาลต่าง ๆ เกี่ยวกับเงื่อนไขการปฏิบัติงานและการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ

สำหรับในเรื่องรูปแบบของคำร้องทุกข์นั้น โดยทั่วไป ประเทศส่วนมากมักจะไม่มีความขบขันว่าคำร้องทุกข์จะต้องเขียนออกมาในรูปแบบใดที่ตายตัวลงไป อย่างไรก็ตาม คำร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะต้องมีชื่อ ที่อยู่และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ นอกจากนั้นแล้ว ในประเทศฝรั่งเศส คำร้องทุกข์จะต้องเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

ในประเทศออสเตรเลีย แคนาดา และอังกฤษ คำร้องทุกข์จะต้องเขียนให้ถูกต้องครบถ้วนตามรูปแบบของคำร้องทุกข์ ในออสเตรเลีย แคนาดา อังกฤษ และอินเดีย การร้องทุกข์ซึ่งมิได้มีการระบุคำขอ (a prayer) ลงไว้ในคำร้องทุกข์ จะไม่ได้รับการพิจารณา โดยปกติผู้ร้องทุกข์จะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในเรื่องรูปแบบของคำร้องทุกข์ของตน เพื่อที่จะได้นำกลับไปแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป กรณีเช่นนี้ยังใช้กับประเทศอื่น ๆ ซึ่งไม่มีข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบของคำร้องทุกข์ ในทางปฏิบัติของทุกประเทศ คำร้องทุกข์จะต้องมีคำขอให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งระบุไว้ด้วยเสมอ ในกรณีที่คำร้องทุกข์มีถ้อยคำที่ไม่ชัดเจน บางครั้งผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ก็ต้องพยายามสรุปจากเนื้อหาของคำร้องทุกข์ว่า ผู้ร้องทุกข์ร้องขอให้ทำอะไร ทั้งนี้ โดยอาศัยการออกไปเยี่ยมเยียนผู้ร้องทุกข์เป็นการส่วนตัว หรือโดยการไต่ถามจากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบว่า ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เพื่อที่จะได้นำมาประกอบการพิจารณาคำร้องทุกข์เช่นนี้ ในออสเตรเลีย คำร้องทุกข์ที่สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เสนอจะถูกส่งกลับไปยังผู้ร้องทุกข์ พร้อมกับคำแจ้งให้ทราบว่า คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ในกรณีเช่นนี้ รัฐสภาจะไม่รับพิจารณา

ในเดนมาร์ก คำร้องทุกข์ที่ยื่นเสนอต่อออบมบัสแมนจะต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์กำกับไว้ด้วย และคำร้องทุกข์ที่จะยื่นนั้น จะต้องยื่นภายในเวลา 1 ปี นับแต่เรื่องที่ร้องทุกข์นั้นได้เกิดขึ้น

ในเบลเยียม แคนาดา อินเดีย และญี่ปุ่น ผู้ร้องทุกข์จะต้องลงลายมือชื่อในคำร้องทุกข์ด้วยตนเอง ในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้รวมทั้งในรัฐสภายุโรป (the Council of Europe) บุคคลอื่นจะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำการร้องทุกข์แทนผู้ร้องทุกข์โดยเด็ดขาด

ในออสเตรเลีย อังกฤษ และอิสราเอล โดยทั่วไปผู้ร้องทุกข์จะต้องลงลายมือชื่อในคำร้องทุกข์ด้วยตนเอง เว้นไว้แต่ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์เจ็บป่วยหรือมีเหตุผลอื่นใดที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อในคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ ผู้ร้องทุกข์ก็อาจมอบหมายให้ผู้อื่นทำการแทนผู้ร้องทุกข์ได้

ในอียิปต์ สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย โดยหลักแล้วผู้ร้องทุกข์จะต้องลงลายมือชื่อในคำร้องทุกข์ด้วยตนเองแต่บุคคลอื่นก็อาจจะได้รับอนุญาตให้ลงลายมือชื่อในเรื่องของผู้ร้องทุกข์แทนได้ ทั้งนี้ คำร้องทุกข์เช่นว่า จะต้องมียุติบัตรมอบอำนาจ (Letter of attorney) แนบติดไปด้วย

ในออสเตรเลีย แคนาดา อังกฤษ และอินเดีย จะไม่มีการอนุญาตให้แนบเอกสารอื่นใดมากับคำร้องทุกข์ด้วย ส่วนในประเทศอื่น ๆ อาจมีการอนุญาตให้แนบเอกสารอื่นมากับคำร้องทุกข์ได้ ถ้าหากเอกสารนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เข้าใจเรื่องราวร้องทุกข์ได้ทั้งหมด

ในออสเตรเลีย ออสเตรเลีย อียิปต์ อังกฤษ อินเดีย ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี คำร้องทุกข์ที่ใช้ภาษาไม่สุภาพจะไม่ได้รับการพิจารณา คำร้องทุกข์ที่มีได้รับการพิจารณาที่ประธานคณะกรรมการการร้องทุกข์ของสภา สามารถที่จะขอให้กรมอัยการ (public prosecutor) ทำการพิจารณาได้ส่วนให้

ในฝรั่งเศสและเบลเยียม คำร้องทุกข์ที่มีการใช้ถ้อยคำที่ก้าวร้าวรุนแรง โดยทั่วไปจะไม่ได้รับการพิจารณา

ในประเทศอื่น ๆ อาทิ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์และยูโกสลาเวีย การใช้ภาษาที่รุนแรงจะทำให้คำร้องทุกข์ไม่ได้รับการพิจารณาเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ก็อาจเป็นไปได้ว่า ถ้อยคำที่ใช้ในคำร้องทุกข์นั้นเกินเลยขอบเขตแห่งเหตุผลไปมากจนกระทั่งทำให้คำร้องทุกข์นั้นต้องถูกเก็บไว้

โดยทั่วไป ถึงแม้ว่าการลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ในคำร้องทุกข์จะถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ก็ตาม แต่การลงลายมือชื่อปลอมในคำร้องทุกข์ก็เป็นเรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย อย่างไรก็ตาม หากมีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้น ผู้กระทำก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาของประเทศนั้น ๆ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะมีการพิจารณาว่าเนื้อหาของคำร้องทุกข์ ทำให้เกิดการสอบสวนขึ้นหรือไม่ อาทิ ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของทหารหรือละเมิดหลักการบริหารภายใน ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ตรวจการรัฐสภามีสิทธิที่จะพิจารณาได้โดยอิสระ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีและหน่วยงานที่จะตัดสินว่า จะรับคำร้องทุกข์เรื่องใดไว้ทำการสอบสวนตามคำร้องต่อไปหรือไม่นั้น ในประเทศฝรั่งเศสและเนเธอร์แลนด์ ประธานสภาจะส่งคำร้องทุกข์ไปให้คณะกรรมการ การร้องทุกข์ของสภาพิจารณาว่า สภาสมควรจะรับคำร้องทุกข์นั้นไว้ทำการสอบสวนหรือไม่

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและสภายุโรป สำนักงานกลาง (Central office) จะเป็นหน่วยงานแรกที่ทำหน้าที่พิจารณาว่า คำร้องทุกข์เรื่องใดควรรับหรือไม่ควรรับไว้พิจารณาก่อนที่จะส่งไปให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบพิจารณาต่อไป

ในออสเตรีย เบลเยียม อินเดีย ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย คณะกรรมการจะเป็นผู้ตัดสินว่า จะรับคำร้องทุกข์เรื่องใดไว้ทำการสอบสวนหรือไม่

ในเดนมาร์ก โดยหลักแล้ว ออมบุดสแมนจะเป็นผู้พิจารณาว่า ตนเองสามารถที่จะดำเนินการกับสภาพที่เป็นจริงของคำร้องทุกข์นั้น ๆ ได้หรือไม่

ในอียิปต์ คณะกรรมการพิเศษ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการช่วยอยู่ด้วย จะเป็นผู้กำหนดขอบเขตและวิธีพิจารณาคำร้องทุกข์ในเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะหรือประเภทของคำร้องทุกข์ ปัญหาที่หยิบยกมาร้องทุกข์และระดับความสำคัญของปัญหา คณะกรรมการจะให้ความสำคัญกับคำร้องทุกข์ซึ่งเป็นปัญหาทั่วไปของประชาชนส่วนใหญ่

ในอิสราเอลหากเป็นคำร้องทุกข์ในเรื่องธรรมาเจ้าหน้าที่ของสำนักผู้ตรวจการรัฐสภา (Commissioner's office) สามารถที่จะตัดสินได้ว่า จะไม่รับคำร้องทุกข์เรื่องใดไว้พิจารณา แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้ตรวจการจะเป็นผู้ทำการพิจารณาเอง

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการตอบคำร้องทุกข์นั้น ในสภาสามัญของอังกฤษ รัฐมนตรีมีอิสระที่จะตอบหรือไม่ตอบคำร้องทุกข์ต่าง ๆ ที่ตนได้รับได้ ผู้ร้องทุกข์ไม่มีสิทธิที่จะต้องได้รับคำตอบเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ของตน ในแคนาดาซึ่งเป็นประเทศที่สมาชิกรัฐสภาเท่านั้นที่มีสิทธิเสนอคำร้องทุกข์ สมาชิกสภาจะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนว่า คำร้องทุกข์นั้น ๆ ถูกต้องตามข้อกำหนดต่าง ๆ ของการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการหรือไม่ หลังจากนั้นคำร้องทุกข์จะถูกส่งไปเก็บไว้ที่ the Journal's Office และมอบไว้กับนายทะเบียนรับเรื่องร้องทุกข์ (Registrar of Petitions) ซึ่งมีหน้าที่ให้คำรับรองว่า คำร้องทุกข์ที่ได้รับมานั้นถูกต้องตามกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการร้องทุกข์หรือไม่ หลังจากวันที่ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว เลขานุการรัฐสภาจะต้องนำเสนอรายงานของนายทะเบียนรับเรื่องร้องทุกข์ต่อสภา พร้อมกับจัดพิมพ์รายงานนี้ลงไว้ในบันทึกมติและ

รายงานการประชุม (the Votes and Proceedings) ของวันนั้น คำร้องทุกข์ทั้งหมดซึ่งได้เสนอไว้
ไว้ในรายงานและเป็นคำร้องทุกข์ซึ่งมิได้มีประเด็นที่จะก่อให้เกิดการล้วงล้ำหรือละเมิดต่อ
เอกสิทธิ์ของรัฐสภา จะได้รับการอนุญาตให้อ่านในที่ประชุมสภาและจะได้รับการยอมรับจากที่
ประชุมสภาในที่สุดโดยทั่วไปสภาจะไม่อนุญาตให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับรายงานของนายทะเบียน
อย่างไรก็ดี เลขานุการรัฐสภาจะสามารถที่จะอ่านคำร้องทุกข์ในรายงานนั้นได้หากต้องการในกรณี
หากคำร้องทุกข์ในรายงานเป็นเรื่องการร้องเรียนส่วนตัวซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขโดยริบด่วน
สภาจะสามารถที่จะนำเรื่องนั้นขึ้นมาอภิปรายได้ทันที การปฏิบัติดังกล่าวนี้มักจะทำให้เกิด
ข้ออ้างถึงคณะกรรมการอยู่เสมอในลักษณะที่ว่า หากคำร้องทุกข์ใดไม่ได้ยื่นเสนอต่อคณะ
กรรมการ คำร้องทุกข์นั้นก็จะมีได้รับการพิจารณาใด ๆ

ในประเทศส่วนใหญ่ การที่จะทำการอุทธรณ์ต่อคำตัดสินไม่รับคำร้องทุกข์หรือต่อ
คำตัดสินอื่น ๆ ซึ่งตัดสินโดยสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวกับการร้องทุกข์ ย่อมเป็นเรื่องที่เป็น
ไปไม่ได้เลย อย่างไรก็ตาม ในประเทศอียิปต์และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน การอุทธรณ์ในเรื่อง
ดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน การตัดสินที่ว่า คำร้องทุกข์
เรื่องใดจะไม่ได้รับการสอบสวนนั้น ผู้ร้องทุกข์สามารถที่จะยื่นอุทธรณ์ได้โดยการเสนอคำร้อง
ทุกข์ที่เหมือนหรือในทำนองเดียวกับคำร้องทุกข์เดิม (a corresponding petition) ต่อสภา
ผู้แทนราษฎร หรือทำการฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายได้

สำหรับเรื่องจำนวนเปอร์เซ็นต์ของคำร้องทุกข์ที่ได้รับการยอมรับนั้น จะแตกต่างกัน
กันไปในแต่ละประเทศ ซึ่งเรื่องนี้เป็นผลกระทบมาจากองค์การทางการเมืองทั่วไปของประเทศที่
เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้จากการที่คำร้องทุกข์บางเรื่องได้รับการยอมรับในประเทศหนึ่งแต่กลับไม่
ได้รับการยอมรับในประเทศอื่น

ในประเทศซึ่งกำหนดให้สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เสนอคำร้องทุกข์ต่อรัฐสภาอาทิอินเดียนั้น
คำร้องทุกข์ส่วนมากที่เสนอต่อรัฐสภาและไม่ได้รับยอมรับจากรัฐสภาก็เพราะสมาชิกรัฐสภาไม่ได้
เป็นผู้เสนอคำร้องทุกข์เหล่านั้นต่อรัฐสภา ส่วนในประเทศอื่น ๆ นั้น คำร้องทุกข์เช่นว่าจะไม่รับ
การพิจารณาอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ไม่ต้องหาข้ออ้างเกี่ยวกับคำร้องทุกข์เพิ่มเติม

ในอียิปต์ คำร้องทุกข์ซึ่งถูกรัฐสภาประกาศไม่รับพิจารณาจะมีจำนวนประมาณ
3.5% ในเนเธอร์แลนด์และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จำนวนคำร้องทุกข์ซึ่งสภาไม่ได้เข้ามีส่วน
เกี่ยวข้องในการพิจารณา ทั้งนี้ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่น ๆ ทำหน้าที่

ผู้เรื่องราวร้องทุกข์แทน จะมีจำนวนประมาณ 40 - 50% อย่างไรก็ดี ก็มีได้หมายความว่า คำร้องทุกข์เหล่านั้นจะไม่ได้รับการสืบสวนเรื่องราว มีอยู่บ่อยครั้งที่คณะกรรมการสิทธิการได้ทำการศึกษาเรื่องราวร้องทุกข์ที่ได้รับ และในที่สุดก็ต้องสรุปออกมาว่า ไม่สามารถรับคำร้องทุกข์เรื่องนั้น ๆ ไว้พิจารณาสืบสวนต่อไปได้ และข้อสรุปเช่นว่าของคณะกรรมการ ส่วนใหญ่สภามักจะเห็นชอบด้วย

ในยูโกสลาเวีย คำร้องทุกข์ที่ได้รับประมาณ 30% เป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่มีมูล ส่วนใน สวิตเซอร์แลนด์หลังจากที่คณะกรรมการได้แจ้งคำตอบให้ผู้ร้องทุกข์ทราบถึงผลการพิจารณา คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ ย่อมถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นการพิจารณาคำร้องทุกข์นั้นแล้ว

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และสวิตเซอร์แลนด์ คำร้องทุกข์จะได้รับการพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใน "Laender" หรือในรัฐ (cantons) ตามลำดับ ในอิสราเอลการปฏิบัติทำนองเช่นนี้จะใช้ในกรณีซึ่งไม่ต้องมีการส่งคำร้องทุกข์ไปให้ผู้ตรวจสอบการเงินของรัฐ (State Comptroller) ทำการตรวจสอบในเนเธอร์แลนด์ จะใช้ในกรณีที่ไม่สามารถเรียกรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบมาชี้แจงหรือแถลงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามคำร้องทุกข์ต่อที่ประชุมสภาได้ ส่วนในเบลเยียมและแคนาดา จะใช้ในกรณีที่มีการอ้างก่อนหน้าว่าคำร้องทุกข์ที่เสนอต่อสภานั้น กระทำไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขของการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ

ในอียิปต์ คำร้องทุกข์ที่ใช้ภาษาไม่สุภาพ ไม่มีลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ หรือมีคำขอร้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะไม่ได้รับการพิจารณาตรวจสอบ

ในออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อินเดีย อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ และ สวิตเซอร์แลนด์นั้น หากคำร้องทุกข์ไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐสภาหรือหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ ๆ มีหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์จะต้องมีการแจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ ในอังกฤษ เนื่องจากคำร้องทุกข์ได้รับการเสนอผ่านทางสมาชิกรัฐสภาดังนั้น จึงต้องแจ้งให้สมาชิกรัฐสภาทราบ สำหรับในประเทศอื่น ๆ นั้น ถ้าหากคำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ไม่ได้รับการยอมรับ ผู้รับคำร้องทุกข์ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแต่ประการใด

ในเนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย ถ้าหากคำร้องทุกข์เรื่องใดได้รับการยอมรับแต่เพียงบางส่วน คำร้องทุกข์นั้นก็ได้รับการปฏิบัติเหมือนกับคำร้องทุกข์ที่ได้รับการยอมรับแล้ว ในออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส อังกฤษ และอิสราเอล การให้การยอมรับคำร้องทุกข์แต่เพียงบางส่วน ถือเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย ทั้งนี้ การพิจารณาจะกระทำในลักษณะ

ที่ว่า จะรับหรือไม่รับคำร้องทุกขันั้น ๆ เท่านั้น ส่วนในเบลเยียม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และสาธารณรัฐเกาหลีนั้น คำร้องทุกขัซึ่งมีบางส่วนได้รับการยอมรับส่วนซึ่งได้รับการยอมรับจะได้รับการพิจารณาสอบสวนให้

ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา รัฐสภาสามารถที่จะเรียกรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมาแถลงต่อรัฐสภาได้ ความรับผิดชอบในเรื่องนี้รวมไปถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจหรือการบังคับบัญชาของรัฐมนตรีผู้นั้นด้วย อนึ่ง ในบรรดาประเทศเช่นว่านี้ทั้งหมด รัฐสภายังสามารถที่จะเรียกรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมาแถลงถึงผลของคำร้องทุกขันั้น ๆ ได้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศ รัฐสภาจะไม่เรียกให้เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ มาชี้แจงต่อรัฐสภา ทั้งนี้ เพราะจะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อการพิจารณาหรือตัดสินใจในขั้นสุดท้าย โดยทั่วไป การที่จะเรียกบรรดาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาสอบสวนนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก และการพิจารณาหรือการสอบสวนเช่นว่า จะกระทำได้อีกแต่เฉพาะในเรื่องที่เป็นการให้ข้อมูลทางด้านเทคนิคเท่านั้น

ในบางกรณีรัฐสภาสามารถที่จะตรวจเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับคำร้องทุกขัได้ถ้าหากรัฐมนตรียินยอมที่จัดหาเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าวให้ โดยปกติ รัฐมนตรีมักจะจัดหาเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ให้กับรัฐสภาตามคำขอเสมอ ถ้าหากว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของชาติ

ในประเทศซึ่งคณะกรรมการไต่สวนของรัฐสภา (Parliamentary Committee of Inquiry) มีสิทธิที่จะทำการสอบสวนเรื่องการร้องทุกขัได้นั้น คณะกรรมการฯ ก็มีสิทธิที่จะเรียกดูเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวร้องทุกขันั้น ๆ ได้อย่างไรก็ดีในบางประเทศ ถ้าเป็นในกรณีที่รัฐมนตรีได้ประทับตราเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่ส่งมาให้รัฐสภาทำการตรวจสอบว่าเป็นเรื่องลับแล้ว คณะกรรมการฯ จะนำมาอ้างอิงใด ๆ ไม่ได้

ในประเทศที่มีการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา โดยปกติ ผู้ตรวจการรัฐสภาจะมีสิทธิที่จะสั่งให้บุคคลหรือองค์กรใด ๆ มาให้ข้อมูลหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ ซึ่งสามารถที่จะช่วยให้คณะกรรมการฯ ทำการสอบสวนเรื่องราวร้องทุกขันั้น ๆ ได้ ผู้ตรวจการรัฐสภาสามารถที่จะเรียกเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับที่มีการร้องทุกขัมาชี้แจงได้ สำหรับรัฐมนตรีนั้น ก็ยังคงเป็นที่สงสัยกันอยู่ว่า ผู้ตรวจการรัฐสภาจะสามารถเรียกรัฐมนตรีมาชี้แจงได้หรือไม่ โดยเฉพาะในประเทศที่รัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา

ในประเทศอื่น ๆ คณะกรรมการการร้องทุกข์ของรัฐสภาสามารถที่จะเรียกบุคคลใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นรัฐมนตรีมาสอบสวนได้ อย่างไรก็ดี บุคคลผู้ถูกคณะกรรมการการร้องทุกข์ทางราชการเรียกมาสอบสวน ไม่จำเป็นที่จะต้องมาให้ถ้อยคำใด ๆ ต่อคณะกรรมการฯ เว้นแต่สภาจะให้สิทธิในการสอบสวนแก่คณะกรรมการฯ และบุคคลผู้ถูกสอบสวนจะต้องทำการสาบานตนก่อน

ตามกฎหมายข้อบังคับของสภา ผู้ตรวจการรัฐสภามีสิทธิที่จะเรียกพยานมาให้ถ้อยคำหรือตอบข้อซักถามใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องทุกข์ได้ และบุคคลผู้เป็นพยานก็จำเป็นที่จะต้องมาให้ถ้อยคำหรือตอบข้อซักถามใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องเช่นว่าต่อผู้ตรวจการรัฐสภา เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดให้เรื่องที่จะมีการให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงนั้นเป็นเรื่องลับ (อาทิ การให้ถ้อยคำหรือแถลงข้อเท็จจริงของแพทย์ นักกฎหมาย ฯลฯ) ในอังกฤษ ถึงแม้ว่าผู้ตรวจการรัฐสภาจะไม่สิทธิที่จะกระทำการเช่นว่านี้ได้ แต่คณะกรรมการวิสามัญ (Select Committee) ที่สภาดังขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อการสอบสวนหรือพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ก็สามารถที่จะดำเนินการและเสนอแนะความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวไว้ในรายงานของผู้ตรวจการรัฐสภาได้

ในประเทศทั้งหลายที่รัฐสภาหรือคณะกรรมการของรัฐสภามีหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้น การพิจารณาจะต้องคำนึงถึงเรื่องทางด้านกฎหมายและพื้นฐานแห่งความยุติธรรมด้วย

ในประเทศต่าง ๆ ที่มีผู้ตรวจการรัฐสภา การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่าง ๆ ของผู้ตรวจการรัฐสภาก็จะต้องเป็นไปในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน ในอังกฤษ หน้าที่สำคัญของผู้ตรวจการรัฐสภาก็คือการพิจารณาว่า คำร้องทุกข์ที่ได้รับมีการกระทำใดที่ขัดต่อหลักการบริหารที่ถูกต้องหรือไม่ ถึงแม้ว่าในบางครั้งผู้ตรวจการรัฐสภาอาจจะต้องเปิดเผยการกระทำนั้น ๆ ว่า เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายก็ตาม

โดยปกติ คณะกรรมการของรัฐสภาไม่มีสิทธิที่จะเรียกผู้ร้องทุกข์มาไต่สวน แต่ก็มีสิทธิที่จะพิจารณาดัดสันใจว่า ควรจะเชิญผู้ร้องทุกข์มาไต่สวนหรือไม่ ถ้าหากคณะกรรมการตกลงใจที่จะเรียกผู้ร้องทุกข์มาไต่สวน ผู้ร้องทุกข์อาจจะนำที่ปรึกษา来帮助ในการตอบข้อไต่สวนต่าง ๆ ได้ ในอังกฤษ โดยปกติคณะกรรมการของสภาจะไม่เรียกผู้ร้องทุกข์มาไต่สวน ทั้งนี้เพราะคำร้องทุกข์ส่วนใหญ่จะไม่พาดพิงถึงผู้ร้องทุกข์ แต่ทั้งในอังกฤษและอิสราเอล ผู้ตรวจการรัฐสภาจะไต่สวนคำร้องทุกข์ในลักษณะที่เป็นการลับ

อำนาจซึ่งคณะกรรมการมาธิการของรัฐสภาจะต้องทำให้ผู้ร้องทุกข์พอใจ ถ้าหากคำร้องทุกข์โดยทั้งหมด หรือโดยบางส่วนมีหลักฐานและเหตุผลสมบูรณ์เป็นอำนาจของรัฐสภา คณะกรรมการมาธิการสามารถที่จะยื่นข้อเสนอต่อรัฐสภา และถ้าหากรัฐสภายอมรับข้อเสนอของคณะกรรมการมาธิการ รัฐสภาก็สามารถที่จะเรียกรัฐมนตรีมาแถลงหรือชี้แจงข้อเท็จจริงต่อรัฐสภา และนำกฎข้อบังคับในเรื่องที่ว่ารัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภามาใช้กับรัฐมนตรีได้

โดยปกติ ในประเทศต่าง ๆ นั้น ผู้ตรวจการรัฐสภาจะไม่มีอำนาจทางด้านการบริหาร (executive authority) หรือสั่งการใด ๆ ผู้ตรวจการรัฐสภาทำได้แต่เพียงให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะว่าพฤติกรรมที่ที่ไม่เป็นธรรมตามคำร้องทุกข์ควรที่จะได้รับการแก้ไข ซึ่งถ้าหากว่าหน่วยราชการหรือข้าราชการที่ได้รับการร้องทุกข์ไม่ยินยอมปฏิบัติตามคำแนะนำ ผู้ตรวจการรัฐสภาก็ไม่มีอำนาจบังคับหรือนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม แต่บางประเทศก็ให้สิทธิผู้ตรวจการรัฐสภานำคดีสู่ศาลยุติธรรมได้

ในอังกฤษ คณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับผู้ตรวจการรัฐสภา (the select Committee of the House of Commons on the Parliamentary Commissioner) อาจทำให้สภาเกิดความสนใจในคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการรัฐสภา และสนับสนุนความคิดเห็นของผู้ตรวจการรัฐสภาที่ว่า สภาควรที่จะมีการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เกิดการแก้ไขเรื่องร้องทุกข์นั้น ๆ ได้

ในฟินแลนด์ ออมบุดสแมนมีสิทธิอย่างกว้างขวางมากในการที่จะฟ้องร้องหรือดำเนินการไปตามกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง นอกจากนั้น ยังอาจมอบอำนาจให้อัยการของรัฐดำเนินการฟ้องร้องแทนตนได้อีกด้วย

สำหรับเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องทุกข์นั้น จะมีแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน คณะกรรมการการร้องทุกข์ของสภาผู้แทนราษฎร จะใช้เวลาในการพิจารณาคำร้องทุกข์แต่ละเรื่องประมาณ 7 เดือน ส่วนผู้ตรวจการรัฐสภาอาจใช้เวลาเกินกว่า 3 เดือน ในอังกฤษ ผู้ตรวจการรัฐสภาจำเป็นต้องใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ในอิสราเอล ผู้ตรวจการรัฐสภาจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน และรัฐสภา (Knesset) จะใช้เวลา 2 เดือน ส่วนในประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีเพียงคณะกรรมการของรัฐสภา จะไม่สามารถกำหนดระยะเวลาเฉลี่ยในการพิจารณาคำร้องทุกข์แต่ละเรื่องที่ได้รับได้ ในเนเธอร์แลนด์และสวีเดนจะใช้เวลา

เวลาในการพิจารณาคำร้องทุกข์โดยเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้มีการเสนอคำร้องทุกข์ต่อสภาจนกระทั่งถึงวันที่สภาได้มีการพิจารณาคัดสินคำร้องทุกข์ในขั้นสุดท้าย โดยเฉลี่ยประมาณ 9 เดือน

สำนักผู้ตรวจการรัฐสภา ในอียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อังกฤษ และ อิสราเอล จะมีคณะเจ้าหน้าที่ (Staff) สำหรับรับเรื่องราวร้องทุกข์ โดยในอังกฤษ คณะเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะประกอบด้วยข้าราชการซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะด้าน จำนวนประมาณ 50 คน คณะเจ้าหน้าที่ที่สามารถที่จะขอร้องผู้เชี่ยวชาญให้ช่วยในการพิจารณาคำร้องทุกข์ได้อันหนึ่ง ในกรณีจำเป็น คำร้องทุกข์อาจได้รับการพิจารณาเป็นการลับได้

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สำนักผู้ตรวจการรัฐสภาจะมีคณะเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการร้องทุกข์จำนวน 64 คน เจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองและของฝ่ายบริหารรับผิดชอบที่เกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ จำนวน 16 คน และ 12 คน ตามลำดับ

ในฟินแลนด์ คณะเจ้าหน้าที่ของออมบุดสแมน จะประกอบด้วยนักกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ โดยมีจำนวนทั้งหมด 15 คน สำหรับในสวีเดน สำนักงานของออมบุดสแมน จะประกอบด้วยอมบุดสแมน 4 คน และนักกฎหมายอีก 24 คน

ในอิสราเอล คณะเจ้าหน้าที่ประจำ (professional staff) ของผู้ตรวจการรัฐสภา จะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักกฎหมาย จำนวน 45 คน และเจ้าหน้าที่ ๗ สำเร็จการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์อีก 5 คน

ในประเทศที่คณะกรรมการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของสภา จะมีข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในเรื่องนี้แตกต่างออกไป ในเบลเยียม จะไม่มีเจ้าหน้าที่เฉพาะประจำอยู่ในคณะกรรมการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ ในอินเดีย คณะกรรมการของโลกสภา (Lok Sabha) และราชยสภา (Rajya Sabha) จะมีคณะเจ้าหน้าที่จำนวน 4-5 คน/ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในคณะเจ้าหน้าที่จำนวนของสำนักงานกลางเกี่ยวกับการร้องทุกข์ (the Central office of Petitions) จะมีเจ้าหน้าที่ 10 คน เป็นข้าราชการพลเรือนจากภาคปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักกฎหมายที่จบจากมหาวิทยาลัย และอีก 14 คน จะมาจากภาคบริหาร ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์มาเป็นพิเศษ

ในเนเธอร์แลนด์ คณะกรรมการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ 2 คณะ (สภาละ 1 คณะ) จะมีคณะเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการร้องทุกข์ร่วมกัน โดยจะประกอบด้วย เลขานุการ 1 คน นักสังคมสงเคราะห์ 1 คน และเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ อีก 5 คน เงินทุนของคณะกรรมการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของสภาส่วนใหญ่ จะอยู่ในงบประมาณของสภา

ในประเทศที่มีคณะกรรมการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของสภา คณะกรรมการ
 นี้สามารถที่จะขอความช่วยเหลือในเรื่องการสอบสวนต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับคำร้อง
 ทุกข์จากองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐได้ แต่สำหรับในประเทศที่รัฐมนตรีจะต้องรับ
 ใตขอต่อการกระทำต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ของตน การขอความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว
 จากองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ จะต้องขอผ่านทางรัฐมนตรีเจ้ากระทรวง ซึ่งจะต้องเป็นผู้รับ
 ผลิตชอบในทางการเมืองต่อรัฐสภา สำหรับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งรัฐมนตรีไม่ต้องเป็นผู้
 รับผิดชอบในการสั่งการ อาทิ เทศบาล และจังหวัดต่าง ๆ โดยกฎหมายแล้วองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้
 จำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาแก่รัฐมนตรี และรัฐสภาก็สามารถที่จะเรียกถามข้อ
 มูลต่าง ๆ เหล่านี้จากรัฐมนตรีได้ด้วย

ในประเทศที่มีผู้ตรวจการรัฐสภา (Parliamentary Commissioner) หรือออมบุดสแมน
 (Ombudsman) องค์กรของรัฐจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตรวจการรัฐสภาหรือ
 ออมบุดสแมนตามต้องการ

ในการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการร้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกนั้น
 ในแคนาดา คณะกรรมการสามารถที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ได้ แต่การ
 กระทำดังกล่าวนี้จะต้องมีการทำข้อตกลงกันและคณะกรรมการนี้จำเป็นต้องได้รับอนุมัติ
 จากสภาก่อน ในเนเธอร์แลนด์ คณะกรรมการสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ
 ภายนอกได้ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากประธานสภาซึ่งเป็นผู้ที่สามารถจัดสรรเงินทุนให้
 กับผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกได้เสียก่อน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การเชิญผู้เชี่ยวชาญจาก
 ภายนอกมาช่วยในการพิจารณาของคณะกรรมการเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยาก ในสหพันธ์
 สาธารณรัฐเยอรมัน อิสราเอล และสวีเดน คณะกรรมการและผู้ตรวจ
 การรัฐสภา สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกได้ ในอิสราเอล การขอความ
 ช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกส่วนใหญ่กระทำได้อีกก็ต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับด้านเทคนิค
 ต่าง ๆ เท่านั้น

ในเนเธอร์แลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิสราเอล และสวีเดน
 คำร้องทุกข์ที่เป็นเรื่องส่วนตัวจะได้รับการพิจารณาเป็นการส่วนตัว (personal attention) ใน
 เนเธอร์แลนด์ นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการเกี่ยวกับ
 การร้องทุกข์ จะออกไปเยี่ยมเยียนผู้ร้องทุกข์ด้วยตนเอง ในอิสราเอล การพิจารณาคำร้องทุกข์

LIART

ในลักษณะเป็นการส่วนตัวนี้ จะใช้กับผู้ตรวจการรัฐสภาด้วย โดยเฉพาะผ่านทางสมาชิกของ คณะเจ้าหน้าที่ของผู้ตรวจการรัฐสภา ในแคนาดา คำร้องทุกข์จะได้รับการพิจารณาก็ต่อเมื่อสภา ได้จัดส่งคำร้องทุกข์นั้นไปให้คณะกรรมการธิการของสภาพิจารณาแล้ว ในฝรั่งเศส คำร้องทุกข์จะ ได้รับการพิจารณาเป็นการส่วนตัวน้อย

ในประเทศซึ่งคำร้องทุกข์จะต้องยื่นต่อคณะกรรมการการร้องทุกข์คณะกรรมการ ธิ์จะเสนอรายงานเกี่ยวกับการร้องทุกข์ต่อสภา โดยทั่วไป รายงานเหล่านี้จะถูกจัดพิมพ์ไว้เป็น เอกสารของสภา

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและในอิสราเอล ผู้ตรวจการรัฐสภาจะต้องเสนอราย ทุนการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐสภาทุกปี ในอิสราเอล รายงานนี้จะถูกนำมาอภิปรายใน ทยละเอียดต่าง ๆ โดยคณะกรรมการตรวจสอบ (Control Committee) และข้อสรุปรวมทั้ง ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายงานนี้ จะถูกนำไปอภิปรายในที่ประชุมใหญ่ของรัฐสภาต่อ ไป

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน รายงานประจำปีของสภาผู้แทนราษฎร (Bundestag) จะได้รับการจัดพิมพ์เป็น 2 รูปแบบ โดยรูปแบบแรกจะจัดพิมพ์ในลักษณะเป็นเอกสารของสภา และรูปแบบหลังจะจัดพิมพ์ในลักษณะเป็นแผ่นพับ (brochure) ในปี 1975 ได้มีการจัดพิมพ์ราย ทุนประจำปีของสภาขึ้นเป็นครั้งแรกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะที่เป็นหนึ่งใน เอกสารสิ่งพิมพ์ทั้งหมดที่ทางกระทรวงจัดพิมพ์ขึ้นเอง และในรายงานประจำปีดังกล่าว ก็จะมี ข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายงานฯ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิมพ์ลงไว้ด้วย

อนึ่ง หน้าที่ตามกฎหมายของผู้ตรวจการรัฐสภาเกี่ยวกับการส่งรายงานประจำปีต่อ สภานั้น ผู้ตรวจการรัฐสภาได้รับการยกเว้นโดยกฎหมายให้จัดทำรายงานพิเศษเฉพาะเรื่องต่าง ๆ (individual reports) ที่เกี่ยวข้องกับกรณีสำคัญ ๆ เสนอต่อรัฐสภาและต่อคณะกรรมการ การปกครองได้เมื่อเปรียบเทียบกับรายงานประจำปีซึ่งไม่มีการเปิดเผยชื่อผู้ร้องทุกข์ รายงาน พิเศษ เฉพาะเรื่องนี้เกือบจะไม่มีจัดพิมพ์ไว้เลย ทั้งนี้เพราะรายงานดังกล่าวมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ กรณีที่มีบุคคลสำคัญเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ดังนั้นจึงต้องมีการพิจารณากัน อย่างรอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษ

ในเดนมาร์ก ฟินแลนด์ และสวีเดน แต่ละปีออมบุดสแมนจะต้องเสนอรายงาน ของตนต่อรัฐสภาและรัฐสภาก็จะจัดพิมพ์รายงานนั้นไว้เป็นเอกสารของสภา

ในอียิปต์ มีหลักประกันโดยทั่วไปว่า คำร้องทุกข์ต่าง ๆ จะได้รับการศึกษาและสอบสวนอย่างเต็มที่และในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือการตัดสินใจในเรื่องที่ร้องทุกข์ไม่ได้รับการแก้ไข ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องก็จะถูกลงโทษ คณะกรรมาธิการพิเศษ (specialised committee) ของสภาจะได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อคอยติดตามให้มีการปฏิบัติตามคำชี้แนะหรือคำแนะนำของสภาในเรื่องคำร้องทุกข์ที่เสนอต่อสภาเพื่อพิจารณา

การพิจารณาคำร้องทุกข์ต่าง ๆ โดยคณะกรรมการของสภา ถ้าหาก คำร้องทุกข์เหล่านั้นเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ

ในเบลเยียม แคนาดา อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส อินเดีย อิสราเอล ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และยูโกสลาเวีย คำร้องทุกข์จะถูกส่งไปยังคณะกรรมการของสภาเพื่อพิจารณา คณะกรรมการตามข้อบังคับจะทำการซักถาม ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ร้องทุกข์จากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบก่อนที่จะสรุปผลการพิจารณาของคณะกรรมการออกมา ในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ยกเว้นฝรั่งเศส และเบลเยียม มักจะมีบ่อยครั้งที่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมักจะเข้ามาขอไกล่เกลี่ย และรับคำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ไปพิจารณาแก้ไขก่อนที่จะคณะกรรมการจะสรุปผลการพิจารณาคำร้องทุกข์นั้น

ในเนเธอร์แลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี และสวิตเซอร์แลนด์ คณะกรรมการจะพิมพ์รายงานการร้องทุกข์ทุกเรื่องที่ไม่ได้รับการพิจารณาให้ถูกถอนออกไปไว้ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน คณะกรรมการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของสภาผู้แทนราษฎร จะจัดทำบัญชีรายงานเรื่องร้องทุกข์เสนอต่อสภาฯ ทุกเดือน ในอินเดียจะมีการเสนอรายงานอยู่เสมอ ในยูโกสลาเวีย คณะกรรมการจะต้องเสนอรายงานทุก 6 เดือน ในญี่ปุ่นคณะกรรมการไม่ต้องเสนอรายงานเรื่องร้องทุกข์ที่ทางคณะกรรมการได้รับไว้ต่อสภาเป็นประจำ แต่ทุกสิ้นสมัยประชุม คณะกรรมการจะต้องเสนอรายงานต่อสภาครั้งหนึ่งหรือสองครั้ง

ในสภายุโรป หลังจากที่คณะกรรมการได้ทำการสอบสวนคำร้องทุกข์เสร็จสิ้นแล้ว คณะกรรมการก็จะแจ้งให้ประธานสภายุโรปทราบถึงข้อสรุปและมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม อาทิ การจัดพิมพ์คำร้องทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไว้ ประธานสภายุโรปจะส่งข้อมูลนี้ไปยัง สภา

นักงานของสภายุโรป เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับมาตรการต่าง ๆ ที่จะกระทำในเรื่อง คำตอบคำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ ก่อนที่จะส่งกลับไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ ในทางปฏิบัติ คณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือมูลของคำร้องทุกข์ และการกระทำใด ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการร้องทุกข์นั้น ๆ รวมทั้งส่งข้อคิดเห็นของตนไปยัง ประธานและสำนักงานของสภายุโรปได้ ข้อคิดเห็นเช่นนี้อาจจะถูกส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่ ๆ มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการร้องทุกข์ในระดับชาติหรือระดับระหว่างประเทศได้

อนึ่ง คณะกรรมาธิการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ ยังสามารถที่จะรวมคำร้องทุกข์ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนไว้ในรายงานของคณะกรรมาธิการบางฉบับ หรือรวมจัดเข้าไปในระเบียบวาระ การประชุมเป็นเรื่องที่เสนอใหม่ หรือจัดเข้าเป็นกระทู้ถาม (question) เสนอต่อคณะกรรมาธิการ รัฐมนตรี (Committee of Ministers) ของสภายุโรป

ในประเทศต่าง ๆ ในรายงานเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของคณะกรรมาธิการ คณะกรรมาธิการสามารถที่จะมีประเภทหรือชนิดของข้อสรุปที่แตกต่างกันออกไปได้ ในสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมัน รายงานด้วยปากเปล่า (oral reports) และรายงานด้วยลายลักษณ์อักษร (written reports) ของคณะกรรมาธิการจะต้องมีข้อสรุปเกี่ยวกับแนวกิจกรรมที่สำคัญของคณะ กรรมาธิการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ การพัฒนาโดยทั่วไปเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องทุกข์ อุปสรรค และข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการพิจารณาคำร้องทุกข์ซึ่งคณะกรรมาธิการได้พบในการใช้กฎหมาย รวมทั้งความไม่สมบูรณ์ของกฎหมาย และช่องว่างต่าง ๆ ของกฎหมายไว้ด้วย

ในฝรั่งเศส รายงานซึ่งจะต้องมีต้นฉบับคำร้องทุกข์ที่สมบูรณ์ของผู้ร้องทุกข์บันทึกไว้ด้วยนั้น อาจเสนอพื้นฐานหรือมูลทั้งหมดของข้อมูลซึ่งสภาสามารถที่จะนำไปอภิปรายได้

ในเนเธอร์แลนด์ คณะกรรมาธิการจะเสนอรายงานการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการ ร้องทุกข์ที่พิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้วต่อสภา ถ้าในระหว่างนั้นคำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ได้รับการ พิจารณาแก้ไขจนเป็นที่พอใจหรือคำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์นั้นไม่มีเหตุผลหรือไม่มีมูลความจริง กรณีร้องทุกข์เรื่องนั้น ๆ ก็จะถูกปิดไป ถ้าหากคณะกรรมาธิการไม่อาจบรรลุถึงข้อตกลงที่ไม่เป็น ทางการกับรัฐมนตรีในเรื่องการร้องทุกข์นั้น ๆ ได้ คณะกรรมาธิการจะเสนอต่อสภาว่า รัฐมนตรี จะถูกเชิญมาแถลงเกี่ยวกับปัญหาในคำร้องทุกข์ซึ่งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีนั้นได้ ตามที่คณะกรรมาธิการต้องการ

ในเบลเยียม รายงานอาจมีคำร้องขอตรงไปยังรัฐมนตรี เพื่อให้มาอธิบายหรือชี้แจง เรื่องร้องทุกข์ที่เกิดขึ้น

ในออสเตรเลีย ในข้อสรุปของคณะกรรมการธิการ คณะกรรมการธิการสามารถที่จะเสนอว่า the National Council ควรได้รับการขอให้ให้การรับรองรายงานของคณะกรรมการ ธิการ หรือเสนอว่า ข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำต่าง ๆ ของคณะกรรมการ ธิการ ควรที่จะถูกส่งไปให้รัฐสภาในรูปแบบของข้อมติ

ในญี่ปุ่น คณะกรรมการธิการจะจัดแบ่งคำร้องทุกข์ตามผลของการสอบสวนออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าว คือ คำร้องทุกข์ที่สมควรได้รับการพิจารณาโดยที่ประชุมสภา และคำร้องทุกข์ที่ไม่สมควรได้รับการพิจารณาโดยที่ประชุมสภา สำหรับคำร้องทุกข์ที่จะได้รับการพิจารณาจากที่ประชุมสภานั้นก็จะมีแบ่งประเภทออกไปอีก

ในอินเดีย รายงานเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของคณะกรรมการธิการจะมีคำวินิจฉัยและข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำของคณะกรรมการ ธิการเกี่ยวกับเรื่องที่พิจารณา

ในแคนาดา หากปรากฏว่าภายหลังที่การสอบสวนได้เสร็จสิ้นลงแล้ว คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์มีมูลหรือเหตุผลสมควรที่จะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไข คณะกรรมการ ธิการสามารถที่จะเสนอแนะว่า รัฐบาลควรที่จะแก้ไขปัญหาความทุกข์เดือดร้อนให้กับผู้ร้องทุกข์ได้

ในฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และแคนาดา ในรายงานของคณะกรรมการ ธิการจะไม่กล่าวถึงข้อสรุปของกรรมการ ธิการฝ่ายข้างน้อย (minority conclusion) ไว้รายงานด้วย ในอินเดียคณะกรรมการ ธิการจะใช้หลักข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เป็นเอกฉันท์ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องมีการกล่าวถึงคำวินิจฉัยของกรรมการ ธิการฝ่ายข้างน้อยไว้ในรายงาน ในออสเตรเลีย เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และสวีเดนเซอร์แลนด์ ถ้อยแถลงหรือรายงานของฝ่ายข้างน้อย จะถูกแนบไว้กับรายงานอื่น ๆ อย่างไรก็ดี ในเนเธอร์แลนด์ ข้อสรุปของฝ่ายข้างน้อยเกือบจะไม่มีเลย ในสหพันธ์สาธารณรัฐเกาหลี รายงานของคณะกรรมการ ธิการ จะมีข้อสรุปของฝ่ายข้างน้อยอยู่ด้วย

ในอียิปต์ ข้อสรุปของกรรมการ ธิการฝ่ายข้างมาก และฝ่ายข้างน้อย จะได้รับการจัดพิมพ์ลงในรายงาน และแต่ละฝ่ายจะต้องมีผู้เสนอรายงานเฉพาะของฝ่ายตนด้วย

ในออสเตรเลีย อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี เนเธอร์แลนด์ และสวีเดนเซอร์แลนด์ ข้อสรุปของคณะกรรมการ ธิการยังไม่ถือว่ายุติ ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการ ธิการจะต้องนำข้อสรุปของตนมาเสนอต่อรัฐสภา เพื่อพิจารณาอีกครั้ง ในฝรั่งเศส การพิจารณาจะถือว่าสิ้นสุด ถ้าภายใน 15 วัน หลังจากที่ได้มีการจัดพิมพ์บัญชีหรือรายการผลการพิจารณา (คำวินิจฉัย) ของคณะกรรมการ ธิการที่มีอำนาจในเรื่องการร้องทุกข์แล้ว ไม่มีสมาชิกรัฐสภาคนใดร้องขอรายงานเกี่ยวกับการร้องทุกข์ในเรื่องนั้น ๆ ต่อที่ประชุมสภา

ในแคนาดาข้อสรุปของคณะกรรมการจะถือว่าสิ้นสุดทันทีที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานนั้นต่อสภาแล้ว รายงานที่เสนอต่อสภาซึ่งคณะกรรมการได้บันทึกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมติบางประการเอาไว้แล้ว สามารถที่นำมาตั้งเป็นญัตติได้ ในกรณีที่รายงานของคณะกรรมการไม่มีข้อมติหรือข้อเสนออื่น ๆ เสนอขึ้นมาด้วยแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการใด ๆ ต่อไป ถ้ามีการเสนอญัตติเกี่ยวกับรายงานของคณะกรรมการ สภาก็มีสิทธิที่จะรับ หรือไม่รับ หรือส่งรายงานนั้นกลับไปยังคณะกรรมการอีกก็ได้ รายงานของคณะกรรมการประจำ (Permanent Committee) จะถือว่าสิ้นสุด ถ้าได้รับการยอมรับจากสภาแล้ว ทั้งนี้ เพราะสภาสามารถที่จะส่งรายงานนั้นกลับไปยังคณะกรรมการพร้อมกับคำแนะนำของสภาที่จะขอให้คณะกรรมการแก้ไขรายงานในบางส่วนของสภาเห็นควรแก้ไขได้ อันที่จริงแล้วสภาไม่สามารถที่จะแก้ไขรายงานของคณะกรรมการได้เอง ในกรณีที่มีบางส่วนของเห็นควรต้องแก้ไข สภาจะต้องส่งกลับไปให้คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาแก้ไข

ในเนเธอร์แลนด์ สภาสามารถแก้ไขข้อสรุปในรายงานของคณะกรรมการได้ถ้าจำเป็น ทั้งนี้เพราะข้อสรุปของคณะกรรมการจะกลายเป็นข้อสรุปของสภาไปโดยอัตโนมัติหลังจากที่สภาได้พิจารณาเห็นชอบแล้ว ดังนั้น สภาก็มีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายงานของคณะกรรมการได้

ในญี่ปุ่น การแก้ไขรายงานของคณะกรรมการเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ในฝรั่งเศส เนื่องจากสภาไม่สามารถที่จะลงมติเกี่ยวกับข้อสรุปของคณะกรรมการได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถเสนอข้อแก้ไขใด ๆ เกี่ยวกับข้อสรุปของคณะกรรมการ

ในประเทศส่วนใหญ่ รัฐมนตรีสามารถที่จะเข้าร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องการร้องทุกข์หรือแถลงข้อสรุปเกี่ยวกับการร้องทุกข์ใด ๆ ก็ได้ แต่ในเนเธอร์แลนด์และเบลเยียมกรณีเช่นนี้มักจะไม่ค่อยเกิดขึ้น

ในอียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐเกาหลี ไม่ว่าจะเสนอของคณะกรรมการหรือไม่ก็ตาม สภาสามารถที่จะมีมติให้เลื่อนการพิจารณาคำร้องทุกข์ออกไปจนกว่าจะหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ในฝรั่งเศส คณะกรรมการสามารถที่จะเลื่อนการพิจารณาคำร้องทุกข์ต่าง ๆ ได้ แต่สภาจะไม่สามารถเลื่อนการอภิปรายออกไปได้ ถ้าหากเรื่องนั้นบรรจุอยู่ในระเบียบวาระการประชุม ในออสเตรเลียคณะกรรมการสามารถที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้หลายวิธี แต่วิธีหลักที่สภาใช้อยู่ขณะนี้ก็คือ การตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาในที่ประชุมสภา

เมื่อข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้รับเป็นผลของข้อสรุปเกี่ยวกับการร้องทุกข์ซึ่งได้รับการร้องขอ
ข้อมูลเพิ่มเติมนี้จึงต้องได้รับการจัดพิมพ์ไว้เป็นเอกสารของรัฐสภา คณะกรรมาธิการเกี่ยวกับ
การร้องทุกข์ สามารถที่จะขอให้สภาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญ (ad hoc Committee) ขึ้น
เพื่อได้สวนเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการร้องทุกข์เพิ่มเติมได้ ในประเทศอื่น ๆ ถ้ามีการส่งข้อมูลใหม่ ๆ
เกี่ยวกับการร้องทุกข์ไปให้สภา สภาจะส่งกลับไปยังคณะกรรมาธิการเพื่อรวบรวมประกอบการ
พิจารณาต่อไป

ปฏิกิริยาของรัฐมนตรีหรือของรัฐบาลต่อข้อสรุปของคณะกรรมาธิการอาจจะมีแตก
ต่างกันออกไป ในบางกรณี ถ้าหากรัฐมนตรีปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามข้อสรุปของคณะกรรมาธิการ
คณะกรรมาธิการก็สามารถที่จะเรียกรัฐมนตรีให้มาชี้แจงต่อรัฐสภาได้ โดยแท้ที่จริงแล้ว ถึงแม้ว่ารัฐสภาจะไม่สามารถบังคับให้รัฐมนตรีตัดสินใจอะไรได้ แต่โดยหลักแล้วรัฐสภาก็สามารถที่จะ
เรียกรัฐมนตรีให้มาชี้แจงข้อเท็จจริงซึ่งรัฐมนตรีผู้นั้นไม่สามารถที่จะตัดสินใจหรือพิจารณา
เรื่องการร้องทุกข์นั้น ๆ ได้ บางทีข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลของเพื่อนสมาชิกรัฐสภาในที่ประชุมสภา
อาจจะทำให้รัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องการร้องทุกข์เชื่อหรือยอมรับฟัง และตัดสินใจดำเนินการ
อย่างหนึ่งอย่างใดตามข้อเสนอของสภาก็ได้ ในกรณีที่รัฐมนตรีปฏิเสธที่จะดำเนินการตามข้อ
สรุปของสภาหรือของคณะกรรมาธิการ สภาก็สามารถที่จะยอมรับการกระทำดังกล่าวของรัฐ
มนตรีหรือสามารถที่จะบังคับให้รัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ดี กรณีเช่นนี้ยังไม่
เคยมีการเกิดขึ้นเลย

โดยทั่วไป ประเทศต่าง ๆ จะไม่มีการจัดหรือสรรหาเวลาเฉพาะเอาไว้สำหรับการ
อภิปรายเกี่ยวกับการร้องทุกข์ ถ้ารายงานเกี่ยวกับการร้องทุกข์ได้รับการนำขึ้นเพื่อมา
อภิปรายในสภา เจ้าหน้าที่ก็เพียงแต่จัดลงไว้ในตารางเวลาให้เหมาะสมเท่านั้น

ในประเทศที่คำร้องทุกข์ได้รับการสอบสวนโดยรัฐสภา รัฐสภาจะเป็นผู้แจ้งให้ผู้รับ
ทุกข์ทราบข้อสรุปของคณะกรรมาธิการและของสภา ยกเว้นในประเทศญี่ปุ่นที่สมาชิกรัฐสภาผู้
เป็นผู้เสนอคำร้องทุกข์ต่อรัฐสภาจะต้องเป็นผู้แจ้งให้แก่ผู้ร้องทุกข์ทราบเอง

โดยทั่วไปกรณีที่รายงานของคณะกรรมาธิการจะถูกนำมาอภิปรายในสภานั้นมีจำนวน
เปอร์เซ็นต์ที่น้อยมาก ในสวิตเซอร์แลนด์มีประมาณ 10-20% ในแคนาดา มีประมาณไม่ถึง 5%
ในเนเธอร์แลนด์ประมาณ 2% และในประเทศอื่น ๆ นั้น ไม่เคยมีเกิดขึ้นเลย อนึ่ง ยังไม่เคย
กรณีการร้องทุกข์เรื่องใดที่การอภิปรายในสภาจะนำไปสู่การตัดสินใจที่แตกต่างออกไปจาก
คณะกรรมาธิการเสนอมาเลย

LIART

บทบาทของสิทธิในการร้องทุกข์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในทางการเมือง

ในออสเตรเลีย อียิปต์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อินเดีย เนเธอร์แลนด์ และ ปูโกสลาเวียสิทธิในการร้องทุกข์จะมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลในทางการเมือง ในออสเตรเลีย ฟินแลนด์ อิสราเอล สวิตเซอร์แลนด์ และสภายุโรป บทบาทของสิทธิร้องทุกข์ในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นที่สนใจของประชาชน ในฝรั่งเศส สิทธิในการร้องทุกข์มีบทบาทที่สำคัญเกี่ยวกับการกระทำทางการเมือง โดยทำให้สมาชิกสามารถที่จะใช้สิทธิริเริ่มออกกฎหมาย (Right of initiative in the legislative field) และทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารได้ ในปัจจุบัน บทบาทของสิทธิร้องทุกข์ในลักษณะดังกล่าวได้ถูกจำกัดลงไป ทั้งนี้ เพราะสภาจะไม่บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม

ในแคนาดา มีกฎข้อบังคับให้สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น มีอำนาจพิจารณากระทู้ถาม (questions) ซึ่งสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้เสนอ แต่เท่าที่สภาได้มีการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์มานั้น ยังไม่มีข้อจำกัดในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม รัฐสภาแคนาดาก็มิได้สนับสนุนให้มีการให้ใช้การร้องทุกข์เป็นเครื่องมือทางการเมือง คำร้องทุกข์ที่ใช้ถ้อยคำภาษาที่สุภาพและมีลักษณะของการขอร้องที่เหมาะสม จะได้รับการยอมรับจากสภา แต่การยอมรับนี้จะไม่ใช้กับคำร้องทุกข์ที่มีลักษณะเป็นเครื่องมือทางการเมือง ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า ในแคนาดานั้นสิทธิในการร้องทุกข์ในลักษณะที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองนี้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอยู่น้อยมาก

เนื่องจากการยากที่จะไปประเมินประสิทธิผลของการใช้สิทธิในการร้องทุกข์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในทางการเมือง (โอกาสของผู้ร้องทุกข์ที่จะได้รับความพอใจและอิทธิพลของการร้องทุกข์เกี่ยวกับการเตรียมการตัดสินใจหรือการผ่อนปรนทางด้านการเมือง) ดังนั้น จึงเป็นไปได้เลยที่จะไปให้ตัวเลขที่แน่นอนลงไปได้ นอกจากนั้น พฤติกรรมในการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภา บ่อยครั้งเกิดจากแรงจูงใจในต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาที่อภิปรายไว้ในที่ประชุมสภา และการร้องทุกข์นั้นก็มิได้มีการกล่าวอ้างถึง อิทธิพลของการร้องทุกข์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในทางการเมืองนี้ โดยปกติแล้ว จะขึ้นอยู่กับน้ำหนักที่ว่าผู้ร้องทุกข์นั้น ร้องทุกข์เพราะว่าเขาเป็นตัวแทนของกลุ่มอิทธิพล หรือเพราะว่าเขามีหน้าที่รวบรวมลายมือชื่อของบุคคลต่าง ๆ มาเสนอเท่านั้น

กลุ่มของประชาชนและประเภทของสถาบันที่เสนอคำร้องทุกข์ในลักษณะเป็นเครื่องมือทางการเมืองนี้โดยส่วนรวมแล้วได้แก่ กลุ่มอิทธิพลของประชาชน สหพันธ์ และกลุ่มที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันอื่น ๆ บางครั้งตัวประชาชนเองก็มีการเสนอคำร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับกฎหมายด้วย

การใช้สิทธิร้องทุกข์ในลักษณะที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยประชาชน หรือ โดยกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ นี้ เกิดขึ้นด้วยเหตุผลหรือความรู้สึกที่ว่า ถ้าสภาไม่ผ่านร่างพระราชบัญญัติ ฉบับใดฉบับหนึ่ง หรือมีนโยบายใดนโยบายหนึ่งตามที่คิดไว้ ก็จะเป็นผลดีแก่ตน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการใช้สิทธิในการร้องทุกข์ก็คือ การพยายามที่จะบีบให้ สมาชิกรัฐสภาเสนอแก้ไข คัดค้าน หรือให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งจะมีผลเสียต่อผู้ร้องทุกข์นั้น ๆ หรือการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงมาตรการหรือการยึดมั่นใน นโยบายพิเศษเฉพาะนโยบายใดนโยบายหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเน้นว่าการใช้สิทธิในการร้องทุกข์ เป็นการใช้เพื่อการออกกฎหมาย

ในหลายประเทศ การยื่นคำร้องทุกข์มักจะมีการชุมนุมแสดงความคิดเห็น (การเดิน ขบวน) ติดตามมาด้วย ในประเทศที่คำร้องทุกข์ต้องเสนอผ่านสมาชิกรัฐสภา อาทิ ออสเตรเลีย แคนาดา และอังกฤษนั้นประชาชนที่เห็นด้วยกับคำร้องทุกข์สามารถ ที่จะร่วมชุมนุมแสดงความคิดเห็นได้ แต่ผู้ร่วมการชุมนุม จะไม่สามารถเป็นผู้ที่ยื่นคำร้องทุกข์ได้ ในฝรั่งเศสและเบลเยียม ผู้ร้องทุกข์ไม่สามารถยื่นคำร้องทุกข์ด้วยตัวเอง ดังนั้น ในประเทศเหล่านี้การชุมนุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการยื่นคำร้องทุกข์จึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน คำร้องทุกข์จะต้องถูกเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร และจะไม่มีการชุมนุมประท้วงของผู้ที่ยื่นคำร้องทุกข์ ด้วยตัวเองเกิดขึ้น

โดยทั่วไปแล้ว ประเทศส่วนมากจะไม่มีข้อบังคับพิเศษใด ๆ เกี่ยวกับการยื่นคำร้องทุกข์โดยต้องมีการชุมนุมแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เห็นด้วยกับคำร้องทุกข์มาประกอบ ในอิสราเอลประเทศเดียวเท่านั้น ที่มักจะมีการชุมนุมแสดงความคิดเห็นหน้าตึกรัฐสภาเมื่อได้รับ อนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐสภาล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย 48 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่นี้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อประธานรัฐสภาในเรื่องการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยภายในตึกและอาณาบริเวณโดยรอบของรัฐสภา ในคำขอจะต้องระบุเกี่ยวกับเรื่องที่มาชุมนุม รวมทั้งเวลา จำนวนของผู้ร่วมชุมนุม มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัย ชื่อของประธานหรือผู้นำในการมาชุมนุม และชนิดของยานพาหนะที่ผู้ร่วมชุมนุมใช้ โดยปกติที่ประธานสภาจะอนุญาตให้ตัวแทนของกลุ่มผู้ชุมนุมเข้าพบเพื่อรับทราบความต้องการของผู้ที่มาชุมนุม

รัฐสภาไทย : เมษายน 2534

วันจันทร์ที่ 1 เมษายน 2534

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2534

ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งแรกนั้นที่ประชุมได้นำข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2521 มาอนุโลมใช้บังคับในการดำเนินการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปพลางก่อน

จากนั้นที่ประชุมได้เลือกประธานและรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปรากฏผลดังนี้

นายอุกฤษ มงคลนาวิน	เป็นประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
นายอาษา เมฆสวรรค์	เป็นรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง
พลเอก วิชิต บุญยะวัฒน์	เป็นรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่สอง

วันพุธที่ 3 เมษายน 2534

แต่งตั้งข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง

คำสั่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ 1/2534 และ 2/2534 แต่งตั้งให้

- นายอภิชัย จันทรเสน เป็นข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตำแหน่งเลขานุการประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- นายเกษม อุณหสุวรรณ เป็นข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตำแหน่งเลขานุการรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง (นายอาษา เมฆสวรรค์)
- เรืออากาศเอก วิวิธ กัญจนโยธิน เป็นข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตำแหน่งเลขานุการรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่สอง (พลเอก วิชิต บุญยะวัฒน์)

LIART

วันพฤหัสบดีที่ 4 เมษายน 2534

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2534

นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสภานิติบัญญัติฯ เป็นประธานที่ประชุม ซึ่งการประชุมครั้งนี้ คณะรัฐมนตรีและสภา รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้พิจารณาร่วมกันแล้ว เห็นสมควรให้มีการถ่ายทอดการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ในการประชุมแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 มาตรา 19 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาหารือกับสภา รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ดังมีรายละเอียด คือ

นโยบายการเมือง

1. รัฐบาลจะเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้เป็นที่เคารพสักการะอันสูงยิ่ง และจะรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและจะดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้บังเกิดความสุขความเจริญแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า
2. สนับสนุนสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับนโยบายข้างต้น และปรับปรุงกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการเมืองและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐธรรมนูญดังกล่าว
3. ส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. จัดให้มีและควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม

นโยบายการบริหารราชการและปรับปรุงกฎหมาย

จะปรับปรุงระบบบริหารราชการและกฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพและความคล่องตัวให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ และให้เกิดผลในทางป้องกันและขจัดการทุจริตและ

LI RT

ประพจน์มิชอบในวงราชการ โดยมีนโยบายดังนี้

1. ดำเนินการปรับปรุงการบริหารราชการ ดังต่อไปนี้

1.1 วางระบบที่จะจำกัดจำนวนข้าราชการและลูกจ้าง พร้อมกับการเพิ่มรายได้ และปรับปรุงสวัสดิการ และวางมาตรการให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจ

1.2 ปรับปรุงกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและวิธีปฏิบัติราชการให้เกิดความรวดเร็วสามารถกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่ระดับล่างได้และจัดการซ้ำซ้อน ปรับระบบการอนุญาต การอนุมัติหรือการดำเนินการอื่นของข้าราชการและส่วนราชการให้มีหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน พร้อมทั้งเปิดเผยหลักเกณฑ์และระยะเวลาดังกล่าว ให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดช่องทางในการทุจริตและประพจน์มิชอบในวงราชการ

1.3 ส่งเสริมให้มีมาตรการที่ได้ผลในการป้องกันการทุจริตและประพจน์มิชอบในวงราชการ จะดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดโดยเด็ดขาด และลงโทษผู้ทุจริตอย่างเข้มงวด กวดขัน

1.4 ปรับปรุงโครงสร้างและขั้นตอนการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคล การงบประมาณ และการวางแผนให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.5 ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้มีการกระจายอำนาจการบริหารราชการสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการบริการประชาชนโดยดำเนินการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่จังหวัดโดยตรง

1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และในการให้บริการประชาชน

2. ปรับปรุงระบบกฎหมายให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และวางรากฐานสำหรับการพัฒนาในอนาคต โดยมีแนวทางดังนี้

2.1 เปลี่ยนระบบการควบคุมเป็นระบบการกำกับ ติดตามหรือส่งเสริมเว้นแต่กรณีจำเป็นที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

LIART

2.2 ปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัยหรือไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันหรือที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศหรือการแข่งขันกันอย่างเสรีหรือที่สร้างขึ้นโดยไม่จำเป็น

2.3 จัดให้มีกลไกการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและรวดเร็ว

3. ปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคมโดยจะดำเนินการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพเด็กและสตรี และกฎหมายคุ้มครองคนพิการ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและสุขภาพของผู้สูงอายุ

นโยบายการป้องกันประเทศ

เพื่อให้การรักษาความมั่นคง เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และผลประโยชน์ของชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดนโยบายการป้องกันประเทศ ดังนี้

1. เสริมสร้างและพัฒนากองทัพให้มีความเข้มแข็ง ทันสมัย พร้อมรบและเพียงพอที่จะปฏิบัติภารกิจตามความรับผิดชอบ โดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์และฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

2. ส่งเสริมการเตรียมการตามระบบการผนึกกำลังป้องกันประเทศ โดยใช้กำลังทหาร กำลังกึ่งทหาร กำลังข้าราชการ และกำลังประชาชน ร่วมกันต่อสู้ป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก รักษาความสงบภายในประเทศ รวมทั้งการคุ้มครองทรัพยากรของชาติ

3. พัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง และสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยพัฒนา และการผลิตยุทโธปกรณ์ภายในประเทศโดยร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ภาคเอกชน และมิตรประเทศ

4. ปรับปรุงและส่งเสริมการสวัสดิการของทหารและครอบครัวให้ดีขึ้น และส่งเสริมการพัฒนากำลังพลในด้านอาชีพเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพเมื่อออกจากประจำการรวมทั้งสงเคราะห์ทหารผ่านศึกและครอบครัวให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างเหมาะสมและมีเกียรติ

5. สนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติดังตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาสาธารณภัย

นโยบายต่างประเทศ

เพื่อบรรลุผลประโยชน์สูงสุดของชาติโดยยึดถือและเคารพพันธกรณีที่มีอยู่กับต่างประเทศตามสนธิสัญญา และความตกลงต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีที่มีต่ออาเซียน ประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ รวมทั้งประเทศมหาอำนาจ จึงกำหนดนโยบายต่างประเทศ ดังนี้

1. เร่งสร้างภาพพจน์ที่ถูกต้องของประเทศไทย พร้อมกับสร้างความเชื่อมั่นแก่นานาชาติในความต่อเนื่องของนโยบาย
2. เสริมสร้างสันติภาพในภูมิภาคและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดเสถียรภาพ ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของภูมิภาค
3. เพิ่มพูนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม และวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน
4. พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิชาการและวัฒนธรรมกับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้าน
5. ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและแรงงานกับมิตรประเทศหรือกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย
6. เพิ่มบทบาทของประเทศไทยในวงการเศรษฐกิจของโลก เพื่อสนับสนุนระบบการค้าเสรี และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
7. คุ้มครองดูแลสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

นโยบายเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันเศรษฐกิจไทยมีฐานะที่มั่นคงและมีโอกาสจะขยายตัวสูงต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามก็ตีจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวของเศรษฐกิจดังกล่าวด้วยความรวดเร็วและรอบคอบโดยเฉพาะปัญหาการกระจายรายได้ ความยากจน และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงกำหนดนโยบายไว้ดังต่อไปนี้

LI RT

1. แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นความเดือดร้อนหรือมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่และปากท้องของราษฎรอย่างเร่งด่วน

1.1 เร่งบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรอันเนื่องมาจากฝนแล้งและราคาพืชผลตกต่ำโดยการให้ความช่วยเหลือให้ทันต่อเวลา ด้วยการจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพซึ่งรวมถึงการจัดน้ำกิน น้ำใช้และน้ำเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนเร่งรัดการป้องกันการระบาดของศัตรูพืช และจัดหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็นให้เกษตรกร

1.2 เร่งแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองในด้านที่อยู่อาศัยโดยจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อช่วยผู้มีรายได้น้อยให้สามารถมีที่อยู่อาศัยในระดับที่ดีพอสมควร และใช้มาตรการทางด้านผังเมืองและภาษีอากรเพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินในเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 เร่งผลักดันโครงการพื้นฐานที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์แต่ประสบปัญหาความล่าช้าให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างรวดเร็ว และเร่งทบทวนโครงการที่อยู่ระหว่างการพิจารณาให้รอบคอบ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก

1.4 สร้างความมั่นใจให้กลุ่มธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับโอกาสในการประกอบธุรกิจการค้าและการลงทุน เพื่อเร่งรัดการสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชน

1.5 พัฒนาท่าเรือที่ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์ตะวันออกกลางให้คืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว โดยเร่งส่งเสริมภาพพจน์ที่ดีของประเทศในตลาดท่องเที่ยวต่างประเทศ

2. ปรับปรุงระบบเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

2.1 ปรับบทบาทของภาครัฐจากการควบคุมมาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนให้มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรีที่มีการแข่งขันโดยยุติธรรม

2.2 ปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้มีการระดมทุนจากตลาดหลักทรัพย์ และให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการของรัฐวิสาหกิจมากยิ่งขึ้น

2.3 ปรับปรุงอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมทางราชการต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับสากลเพื่อลดภาระในการประกอบธุรกิจ อันจะช่วยให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

LIART

2.4 ดำเนินการให้ระบบการเงินของประเทศเป็นระบบเสรีมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงิน

2.5 ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนและการประกอบธุรกิจและการลดขั้นตอนการติดต่อกับหน่วยราชการในการให้บริการประชาชนและภาคเอกชน

2.6 เสริมสร้างกลไกและขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการจัดระบบวิเคราะห์ติดตามควบคุมและตรวจสอบโครงการขนาดใหญ่เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

2.7 ปรับปรุงกลไกและมาตรการในการส่งเสริมการส่งออก รวมทั้งกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก ตลอดจนดำเนินมาตรการที่จะลดต้นทุนการส่งออก โดยแก้ไขโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกและปรับปรุงระบบภาษีอากรให้เอื้อต่อการส่งออกมากยิ่งขึ้น

2.8 จัดระบบการดำเนินการด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมทางเศรษฐกิจ

2.9 ยกเลิกการห้ามตั้งและขยายธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมที่มีประกาศควบคุมอยู่ ยกเว้นธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

3. แก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจและปัญหาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาการจราจรรแออัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดย

3.1 จัดระบบการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ทั้งจากปัญหาภัยธรรมชาติ ราคาผลผลิตตกต่ำและปัญหาเรื่องหนี้สิน โดยการจัดระบบงบประมาณเพื่อการนี้ให้เพียงพอ ให้มีองค์กรรับผิดชอบอย่างแน่ชัด มีแผนงานและมาตรการที่รัดกุมเพื่อให้มีผลถึงมือเกษตรกรอย่างแท้จริง

3.2 ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นโดยส่งเสริมบทบาทของเกษตรกรในการวางแผนการผลิต รวมทั้งให้มีการจัดตั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติเพื่อให้เกษตรกรได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการผลิตให้เชื่อมโยงกับการตลาด

3.3 เร่งรัดการปฏิรูปที่ดินให้มีประสิทธิภาพ เพื่อกระจายการถือครองและจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่เกษตรกร

3.4 สนับสนุนให้มีการจัดหาปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะปุ๋ย พันธุ์พืช และเคมีเกษตรที่มีคุณภาพให้เพียงพอในราคาที่ยุติธรรมแก่เกษตรกร และส่งเสริมให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค การส่งเสริมการเกษตร การอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว และปรับปรุงการบริหารการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.6 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐและประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาอุตสาหกรรมในชนบท เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ให้กว้างขวางออกไป

3.7 ปรับปรุงระบบโครงสร้างภาษีอากร เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ปราศจากความซ้ำซ้อนและป้องกันการหลบเลี่ยงภาษี

3.8 ให้มีการส่งเสริมการลงทุนเป็นการทั่วไปและมีการส่งเสริมเป็นพิเศษสำหรับกิจการที่มีความสำคัญต่อการค้าและการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค และการลงทุนที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนหรือแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกิจการที่มีส่วนในการเพิ่มสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ

3.9 จัดให้มีมาตรการและกลไกในการแก้ไขปัญหาการจราจรในเมืองใหญ่อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยจะใช้อำนาจรัฐทุกวิถีทางให้เกิดผลอย่างจริงจัง

4. เพื่อวางรากฐานให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวในระดับสูงอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพจะดำเนินการดังนี้

4.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมมากขึ้น โดยพัฒนาเครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสมและส่งเสริมให้สถาบันการเงินให้บริการได้มากประเภทขึ้น ตลอดจนเร่งรัดพัฒนาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้เป็นสถาบันที่ส่งเสริมการลงทุนและการระดมทุนของเอกชนและรัฐวิสาหกิจ

4.2 รักษาวินัยทางการเงินและการคลังอย่างต่อเนื่อง โดยควบคุมงบประมาณแผ่นดินการก่อหนี้ต่างประเทศ และปริมาณเงินในตลาดให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

4.3 ปรับปรุงระบบการจัดสรรและเบิกจ่ายเงินของภาครัฐให้มีความคล่องตัว
และมีความรัดกุมในการใช้จ่ายเพื่อให้ลดต้นทุนและเกิดประโยชน์สูงสุด

นโยบายสังคม

เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยยึดหลักของคุณธรรมและ
จริยธรรมและเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความผาสุก ความสงบเรียบร้อย
ในสังคม จึงกำหนดนโยบายดังนี้

1. เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ลดลง โดยเฉพาะการ
ปราบปรามผู้มีอิทธิพลผู้ค้าและใช้อาวุธสงคราม นายทุนตัดไม้ทำลายป่า และกลุ่มอิทธิพลที่
แสวงประโยชน์จากเด็ก สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริต รวมทั้ง
ปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอย่างจริงจัง

2. เร่งรัดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลโดยเร็วที่สุด โดยใช้อำนาจ
ที่มีอยู่ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในการปราบปรามการผลิต การค้าและการบริโภคยาเสพติด
ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง รวมทั้งการร่วมมือ
กับสหประชาชาติและมิตรประเทศอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้จะดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้น
ประสาทอย่างเข้มงวดและเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ดินผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด

3. เสริมสร้างระบบการคุ้มครองผู้บริโภคให้เกิดเอกภาพและเกิดมีความร่วมมือใน
ระหว่างส่วนราชการด้วยกัน เพื่อเป็นหลักประกันที่จะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนได้
อย่างแท้จริง

4. สนับสนุนให้ประชาชนและกลุ่มอาสาสมัครได้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือ
เจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครองในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และจัดให้มี
การนำวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ใช้ในการรวบรวมข่าวสารข้อมูลด้านอาชญากรรมระหว่าง
ส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค

5. สนับสนุนองค์กรสาธารณประโยชน์ให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยปรับปรุงกฎระเบียบและภาชีอากรที่เกี่ยวข้อง

6. จัดให้มีระบบป้องกันอุบัติเหตุและบรรเทาสาธารณภัย ให้มีความพร้อมที่จะแก้
ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

LI RT

7. เร่งรัดควบคุมป้องกันโรคติดต่อโดยเฉพาะโรคเอดส์ให้ได้ผล และร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักในภัยของโรคและเกิดจิตสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหานี้

8. ปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการสาธารณสุขให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยดำเนินการดังนี้

8.1 ยกกระดับขีดความสามารถของสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะในระดับตำบลและอำเภอ เพื่อลดความแออัดของโรงพยาบาลใหญ่ในเมือง โดยดำเนินการแก้ไขการขาดแคลนแพทย์ และพัฒนาประสิทธิภาพการส่งออกต่อผู้ป่วย

8.2 เร่งสร้างหลักประกันสำหรับบริการสุขภาพแก่ประชาชน ให้การสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย ผู้ที่สังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูล และผู้สูงอายุ

9. ปรับปรุงระบบการศึกษาให้สามารถพัฒนาศักยภาพมนุษย์ รวมทั้งด้านจริยธรรม และคุณธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ โดยมีแนวทางดังนี้

9.1 เร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาในและนอกระบบให้กว้างขวางและทั่วถึงเพื่อยกระดับการศึกษาพื้นฐานให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ รวมทั้งขยายการศึกษาปฐมวัยในชนบทเพิ่มขึ้น

9.2 พัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ตลอดจนให้มีการร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนทั้งภายในภายนอกประเทศ และระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจ เอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

9.3 วางมาตรการแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่มีความต้องการสูง

9.4 เร่งรัดจัดการศึกษาและการฝึกอบรมด้านอาชีพทั้งในและนอกระบบ โรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนแรงงานฝีมือที่จะสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

9.5 พัฒนาหน่วยงานทางการศึกษาในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ให้มีความคล่องตัวในการบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

10. เร่งปรับปรุงกฎหมายประกันสังคมให้มีความชัดเจน เกิดความเป็นธรรม มีความคล่องตัวในทางปฏิบัติ และมีผลเป็นการสนับสนุนด้านสวัสดิการแก่พนักงานและลูกจ้างอย่างแท้จริง รวมทั้งกวาดขันให้นายจ้างและลูกจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานโดยเคร่งครัด

11. เร่งรัดให้มีการประกาศใช้กฎหมายเพื่อเด็กและส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยเน้นการเตรียมความพร้อมของคู่สมรสก่อนมีบุตร และความรับผิดชอบในครอบครัวของบิดามารดา

นโยบายการยุติธรรม

1. เร่งรัดการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุงขบวนการยุติธรรมให้เหมาะสมกับภาวะสังคมในปัจจุบัน

2. ดำรงอำนาจอิสระของศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี โดยแยกการบริหารงานฝ่ายตุลาการออกจากฝ่ายบริหาร และแยกศาลเป็นสถาบันอิสระ เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชน และเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นโยบายทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม

เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม อนุรักษ์และพัฒนาการใช้พลังงานและป้องกันแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อม จึงกำหนดนโยบาย ดังนี้

1. อนุรักษ์และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทั้งในด้านป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ และทรัพยากรอื่น ๆ โดยเสริมสร้างขีดความสามารถของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทโดยตรงในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. เร่งรัดการสำรวจ ผลผลิต จัดหาพลังงานให้พอเพียงและวางมาตรการจูงใจให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัดคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3. ปรับปรุงกฎหมายให้หน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่อย่างแท้จริง ที่จะกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนตื่นตัว มีความรับผิดชอบและมีบทบาทสำคัญในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ตลอดจนเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อมร่วมกับรัฐ

4. พัฒนาระบบบริหารการจัดการสร้างด้านสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างครบวงจร ทั้งในด้านการวิจัยและการกำหนดมาตรฐานสิ่ง

แวดล้อม และด้านการกำกับให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างจริงจัง ดำเนินการจัดตั้งกองทุน เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิต โดยกำหนดให้ผู้มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมต้องร่วมรับ ภาระในการจัดตั้งกองทุนดังกล่าว

5. เร่งรัดแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะปัญหามลภาวะในตึ้นน้ำ อากาศ เสียง การจำกัดสิ่งปฏิกูลและกากของเสียจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในกรณีสำคัญและจำเป็นรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลภาวะของโรงงานอุตสาหกรรม โดยให้โรงงานที่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม ต้องรับผิดชอบทางการเงินในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

6. ป้องกันอันตรายจากสารพิษและวัตถุอันตรายโดยปรับปรุงระบบควบคุมตั้งแต่ การขนส่งการเก็บรักษา การใช้และการกำจัด รวมทั้งเร่งรัดให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่าง เคร่งครัดและรณรงค์ให้ชุมชนและองค์กรเอกชนมีบทบาทร่วมในการควบคุม

นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่าง ประเทศในอนาคต จึงกำหนดนโยบายดังนี้

1. เร่งรัดการพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในแง่ปริมาณและ คุณภาพโดยจัดให้มีทุนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านการวิจัยเพิ่มขึ้น

2. จัดให้มีกลไกสนับสนุนความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น การจัดตั้งอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และองค์ ปรเมินเทคโนโลยี

3. จัดให้มีระบบสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาและการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยปรับโครงสร้างภาษีให้เอื้อต่อการนำเข้าและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนใช้มาตรการสิ่งจูงใจทางการเงินและการคลัง เพื่อสนับสนุนการวิจัยของภาคเอกชน

4. ปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนากลไกเพื่อประสานงานระหว่างองค์กร รับผิดชอบ การวิจัยและพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ

LI RT

ท่านประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ

นโยบายที่ได้แถลงมานี้ อาจยังไม่ได้ครอบคลุมทุกประเด็น แต่โดยที่รัฐบาลนี้มีเวลาในการบริหารราชการแผ่นดินอย่างจำกัดรัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเฉพาะในส่วนที่เห็นว่าเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการ เพื่อให้เกิดรากฐานที่ดีในอนาคตและขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและการบริการประชาชนให้หมดสิ้นไป สำหรับในเรื่องใดที่ผู้ได้ระบุไว้ในนโยบายนี้รัฐบาลจะดำเนินการไปตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยจะเร่งรัดให้หน่วยราชการต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามแผนงานปกติที่มีอยู่แล้ว

ด้วยเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นดังกล่าว กระผมหวังว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะให้การสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลด้วยดี เพื่อรัฐบาลจะสามารถบริหารประเทศไปด้วยความภักดีเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติและอำนวยความความสุขให้แก่ประชาชนอันเป็นปณิธานร่วมกันทั้งของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและของรัฐบาลสืบไป

จากนั้นได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอสภาพิจารณานุมัติให้ใช้เป็นกฎหมายได้

พิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 10 ของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 จำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน 6 คน และบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน 14 คน ดังมีรายนาม

1. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	กรรมการ
2. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	กรรมการ
3. นายชาติ เมืองนาโพธิ์	กรรมการ
4. นายทินพันธุ์ นาคะตะ	กรรมการ
5. นายทักษพล เจียมวิจิตร	กรรมการ
6. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์	กรรมการ
7. นายประเสริฐ นาสกุล	กรรมการ
8. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	กรรมการ

LIERT

9. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	กรรมการ
10. นายยุวัฒน์ กมลเวชช	กรรมการ
11. นายลิขิต ธีรเวคิน	กรรมการ
12. นายวิษณุ เครืองาม	กรรมการ
13. นายสมภพ โหดระกิตย์	กรรมการ
14. นายสมศักดิ์ ชูโต	กรรมการ
15. พลโท สมิง ไตลังคะ	กรรมการ
16. นายสวัสดิ์ คำประกอบ	กรรมการ
17. นายสุจิต บุญบงการ	กรรมการ
18. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ	กรรมการ
19. นายอดุล วิเชียรเจริญ	กรรมการ
20. นายอรุณ ภาณุพงศ์	กรรมการ

อนึ่งในการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรกนั้นได้มีการเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการฯ มีดังนี้

นายมีชัย ฤชุพันธุ์	เป็นประธานคณะกรรมการ
นายอรุณ ภาณุพงศ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ
นายทักษพล เจียมวิจิตร	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
นายวิษณุ เครืองาม	เป็นผู้ช่วยเลขานุการและรองโฆษกคณะกรรมการ
นายอดุล วิเชียรเจริญ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
นายลิขิต ธีรเวคิน	เป็นรองโฆษกคณะกรรมการ

สำหรับการกำหนดวันและเวลาประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้มีการประชุมสัปดาห์ละ 1 วัน คือ ทุกวันศุกร์ เริ่มตั้งแต่เวลา 09.30 นาฬิกา

ส่วนการพิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการร่างข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมาตรา 16 ของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 มีจำนวน 11 คน ประกอบด้วย

1. พลเอก งามพล นุตสถิตย์
2. นายชูศักดิ์ ศิรินิล

กรรมการ
กรรมการ

LI RT

3. นายนิสสัย เวชชาชีวะ	กรรมการ
4. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	กรรมการ
5. พลเรือโท ปรีดา การสุทธิ	กรรมการ
6. นายไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล	กรรมการ
7. นายพงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร	กรรมการ
8. นายพิชัย วาศนาสง	กรรมการ
9. พลอากาศเอก หม่อมราชวงศ์ศิริพงษ์ ทองใหญ่	กรรมการ
10. คุณหญิงศศิมา ศรีวิกรม์	กรรมการ
11. นายสรรเสริญ อุทัยเฉลิม	กรรมการ

อนึ่งในการประชุมคณะกรรมการร่างข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งแรกนั้นได้มีการเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการฯ มีดังนี้

นายสรรเสริญ อุทัยเฉลิม	เป็นประธานคณะกรรมการ
นายพิชัย วาศนาสง	เป็นรองประธานคณะกรรมการ
นายไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ

วันพุธที่ 10 เมษายน 2534

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยินดีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า คณะกรรมการชุดนี้พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ถ้ามีอะไรที่เห็นว่าควรเสนอแนะก็ส่งความคิดเห็นในเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญส่งมาให้ได้ทั้งที่คณะกรรมการ หรือที่รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งขณะนี้ก็มีผู้เสนอความคิดเห็นในเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญมามาก ซึ่งจะได้นำไปประกอบการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

LI RT

วันจันทร์ที่ 15 เมษายน 2534

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 3/2534 (เป็นพิเศษ)

ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. และ
ร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. รวม 2 ฉบับ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ
ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยกรรมาธิการเต็มสภา ในการลงมติในวาระ
ที่ 1 ที่ประชุมได้รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ.
ด้วยคะแนนเสียง 223 ต่อ 4

สำหรับเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับตามลำดับ มีดังนี้
โดยที่รัฐวิสาหกิจเป็นกิจการของรัฐซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการสาธารณูปการ
แก่ประชาชนมีความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับรัฐตลอดจนการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ แยกต่าง
จากความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในกิจการของเอกชน สมควรมีกฎหมายกำหนด
ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานรัฐวิสาหกิจกับรัฐ การจัดตั้งสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ
ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นข้อเสนอและข้อร้องทุกข์ขององค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาและ
ชี้ขาดข้อเสนอเป็นการเฉพาะ แยกต่างไปจากกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ที่บังคับใช้ระหว่าง
นายจ้างและลูกจ้างในองค์กรของเอกชน ร่างพระราชบัญญัติพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ.
นั้นประกอบด้วย 56 มาตรา ซึ่งได้กล่าวถึงคำจำกัดความของรัฐวิสาหกิจ คือ องค์กรของรัฐบาล
ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล หรือกิจการของรัฐตามกฎหมายที่จัดตั้งกิจการ
นั้นและหมายความรวมถึงหน่วยงานธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ ยังรวมถึงบริษัทจำกัด
หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า และหรือ
องค์กรของรัฐบาล มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละสิบห้า โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนและพนักงาน เจ้าหน้าที่ เพื่อ
ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ พร้อมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการสภาพแรงงาน และคณะกรรมการ
การลูกจ้างในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ ให้เป็นอันสิ้นสุดลง
ส่วนร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเหตุผลในการ
ตราพระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ได้จัดวางระบบ
ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหารรัฐวิสาหกิจเป็นการเฉพาะแตกต่างไปจากที่กำหนด

LI RT

ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 สมควรแยกรัฐวิสาหกิจ ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาอยู่ในบังคับกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

-สำหรับร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีด้วยกัน 4 มาตรา โดยมีสาระสำคัญ คือ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งราชการของกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา กิจการรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ หรือกิจการอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา พร้อมทั้งกำหนดให้ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานได้ จะต้องเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกันกับผู้ขอจดทะเบียนสหภาพแรงงานหรือเป็นลูกจ้างซึ่งทำงานในกิจการประเภทเดียวกันกับผู้ขอจดทะเบียนสหภาพแรงงาน และมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป นอกจากนี้ ยังห้ามมิให้พนักงานและฝ่ายบริหารตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 เมษายน 2534 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

วันศุกร์ที่ 19 เมษายน 2534

การประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 4/2534

นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสมานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นประธานการประชุมที่ประชุมได้พิจารณาร่างข้อบังคับการประชุมของสมานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการการร่างข้อบังคับการประชุมของสมานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเสร็จแล้ว ซึ่งได้พิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาและให้ความเห็นชอบกับข้อบังคับการประชุมของสมานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ 2 ได้กำหนดให้ข้อบังคับดังกล่าว มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่สมานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้ประกาศใช้เป็นต้นไป ดังนั้นเมื่อที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นข้อบังคับการประชุมของสมานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าร่างข้อบังคับการประชุมของสมานิติบัญญัติแห่งชาติฉบับนี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

LI RT

ต่อจากนั้นที่ประชุมได้เลือกตั้งกรรมาธิการสามัญประจำสภา จำนวน 15 คณะ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2534 ข้อ 68 ซึ่งคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาจำนวน 15 คณะนั้นประกอบด้วยกรรมาธิการ ดังนี้

1. คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์

1. นายยุกติ สาริกะภูติ	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. เรืออากาศตรี บุญยง วัฒนพงศ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ
3. นายนิพนธ์ วงษ์ตระหง่าน	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
4. นายสุธรรม อารีกุล	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
5. นายธวัช วิชัยดิษฐ์	
6. นายขุนทอง เทียงตรง	
7. พลตรี ทศพร ทรงสุวรรณ	
8. นายธนิษฐ์ เจียรนวนนท์	
9. พลอากาศโท ปราโมทย์ วีรุตมเสน	
10. นายปิยะ ภิรมย์ภักดี	
11. พลเอก วัฒนชัย วุฒิสิริ	
12. พลตรี วัฒนา บุญญะสิทธิ์	
13. พลโท วิฑูร สุนทรจันทร์	
14. นายศิริชัย บุลกุล	
15. พลเรือเอก สมพงษ์ กมลงาม	
16. นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์	
17. นายสุขุม เลาว์ฉัยศิริ	
18. นายอนุวัตร ลิ่มสุวรรณ	

2. คณะกรรมาธิการการคมนาคม

1. พลอากาศเอก ประชุม ฉายศิริ
2. นายมหิตล จันทรางกูร

3. พลโท ยุทธนา คำดี
4. พลอากาศเอก เกริกชัย หาญสงคราม
5. พันเอก ณรงค์ กิตติขจร
6. พลอากาศโท ถาวร เกิดสินธุ์
7. นายถิรชัย วุฒิชรรม
8. นายพรเทพ พรประภา
9. นายไพบูลย์ ลิมปพยอม
10. พลเรือตรี ยรรยง กุลกำมัธ
11. พลโท วชิรา สุริยกุล ณ อยุธยา
12. พลอากาศเอก วีระ กิจจาทร
13. พลอากาศเอก สมบุญ ระหงษ์
14. พลโท สมพร เต็มทองไชย
15. พลอากาศโท สมศักดิ์ กุศลาศัย
16. นายสุชาติ หอวัฒนกุล
17. พลเรือเอก หัน สกุลพานิช
18. พลโท อำพน ศุภสมุทร

3. คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน

1. นายทวี หนูหนักดี	ประธานคณะกรรมการ
2. นายพนัส สิมะเสถียร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 1
3. นายอำนาจ วีรวรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 2
4. นายวิจิตร สุพินิจ	เลขานุการคณะกรรมการ
5. นายกฤตย์ รัตนรักษ์	
6. นายทง ลำไย	
7. นายธารินทร์ นิมานเหมินท์	
8. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	
9. พลเรือโท ประวิทย์ ปาลศรี	

10. นายปิยะบุตร ชลวิจารณ์
11. คุณหญิงพัชรี ว่องไวฑูรย์
12. นายยุกต์ ณ ถลาง
13. พลเอก วิชัย เพิ่มทรัพย์
14. นายวิโรจน์ นวลแข
15. นายศุภชัย พานิชภักดิ์
16. พลโท สกัณฑ์ สถิตยยุทธการ
17. พลโท สุพิทย์ วรอุทัย
18. พลเรือโท สุวิทย์ วัฒนกุล

4. คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

1. นายบุญชนะ อัดถากร
2. ร้อยตรี ประพาส ลิ้มปะพันธ์ุ์
3. พลเอก จรัล กุลละวณิชย์
4. นายวีระ ปิตรชาติ
5. พลเรือโท โกสุม กมลนาวิน
6. พลเอก งามพล นุตสถิตย์
7. พลโท ถาวร รัตนาวะดี
8. พลเรือโท ปรีดา การสุทธิ
9. นายพิชัย วาศนาส่ง
10. พลอากาศเอก พิสิทธิ์ ศรีกาฬสินธุ์
11. พลเอก วิจิตร สุขมาก
12. นายวิทยา เวชชาชีวะ
13. พลอากาศโท วีระพงษ์ สิงหนเสนี
14. หม่อมราชวงศ์สฤษดิ์ดิคุณ กิตติยากร
15. พลอากาศโท สามารถ โสตสถิตย์
16. พลเรือโท สำราญ สมรูป

ประธานคณะกรรมาธิการ

รองประธานคณะกรรมาธิการ

เลขานุการคณะกรรมาธิการ

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

17. พลอากาศเอก สุวิช จันทประติษฐ์
18. พลโท เอื้อม มโนรัตน์

5. คณะกรรมาธิการการทหาร

1. พลเอก บรรจบ บุณนาค	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. พลอากาศเอก ประพันธ์ ฐปะเตมีย์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ 1
3. พลเรือเอก ไพรัช ชูธงชัย	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ 2
4. พลโท มงคล อัมพรพิสิฏฐ์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
5. พลอากาศโท สมมต สุนทรเวช	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่ 1
6. พลเรือโท สมนึก รักช้อน	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่ 2
7. พลอากาศเอก เฉลย วรินทราคม	
8. พลเรือเอก ทรงสิทธิ์ กิตติพิรัชล	
9. พลเรือตรี ธัชพงษ์ วิวัฒน์กุล	
10. พลโท ระวี มุกดาประกร	
11. พลโท วันชัย อัมพุนันท์	
12. พลอากาศโท วิจิตร สำนองสุข	
13. พลเอก สม ชัดพันธุ์	
14. พลอากาศโท สอาด กังวล	
15. พลอากาศโท สุรพัฒน์ จบกมลศึก	
16. พลเรือเอก สุรินทร์ ทองเจริญ	
17. พลตรี สุวิทย์ ชัยประภา	
18. พลอากาศโท เสริมยุทธ บุญศิริยะ	

6. คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา

1. พลอากาศเอก จรุงญ วุฒิกาญจน์	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. นายนิสสัย เวชชาชีวะ	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ 1

3. พลตำรวจโท อองอาจ ผุดผาด
4. นายธรรมบุญ ประจบเหมาะ
5. พลเรือโท เซลง อองอาจ
6. นางพงษ์ศักดิ์ พยัฒวิเชียร
7. นายอำนาจ สอนอินสาตร์
8. พลโท จรุง พูนสนอง
9. นายปิยะ จักกะพาก
10. นางเยาวลักษณ์ แผงสภา
11. นายวิรุฬ เตชะไพบูลย์
12. คุณหญิงศศิมา ศรีวิกรม์
13. พลโท สมเจตน์ ทรัพย์สมบูรณ์
14. พลโท สมโภชน์ สุนทรมณี
15. พลตรี สมหมาย วิชาวรรณ
16. นาวาอากาศเอก โสภณ สุวรรณระจิก
17. พันเอก อุดม ทวีวัฒน์

รองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่ 2
 เลขาธิการคณะกรรมการธิการ
 ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการธิการ
 โฆษกคณะกรรมการธิการ
 ผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการธิการ

7. คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม

1. นายสมภพ ไทระกิตย์
2. นายสรรเสริญ ไกรจิตติ
3. นายสำราญ ถาวรายุศม์
4. พลอากาศเอก กัณฑ์ พิमानทิพย์
5. พลโท ขจร ราษฎร์วงศ์
6. นายเคียง บุญเพิ่ม
7. นายจัตวา กลิ่นสุนทร
8. พลเรือตรี ไชคชัย พลชัย
9. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์
10. นายประมาณ ชันชื้อ

ประธานคณะกรรมการธิการ
 รองประธานคณะกรรมการธิการ
 เลขาธิการคณะกรรมการธิการ

11. นายประเสริฐ บุญศรี
12. นายประยัด ภิระวัฒน์
13. พลอากาศเอก หม่อมราชวงศ์ศิริพงษ์ ทองใหญ่
14. พลตรี สมพันธ์ บุญกั้งवाल
15. พลเรือเอก สมโภช ชมะสุนทร
16. พลอากาศตรี สมศักดิ์ เวสุวรรณ์
17. นายสวัสดิ์ โชติพานิช
18. พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์

8. คณะกรรมการการปกครอง

1. นายไอศก โกศิน
2. นายพิศาล มุลาสาตร์สาทร
3. พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์
4. พลเรือเอกชาติ ดิษฐบรรจง
5. พลเอก ศิริ ทิวะพันธ์ุ์
6. นายโกเมน ภัทรภิรมย์
7. นายเคร่ง สุวรรณวงศ์
8. นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา
9. พลเรือโท ประวิทย์ ศิวรักษ์
10. นายประเสริฐ นาสกุล
11. พลตรี ปานเทพ ภูวนารถนุรักษ์
12. นายไพบูลย์ ช่างเรียน
13. พลโท ภูซงค์ นิลขำ
14. ร้อยตำรวจตรี วรรณ ชันชื้อ
15. พลโท วศิน อิศรางกูร ณ อยุธยา
16. นายวิฑูรย์ ตั้งตรงจิตต์
17. พลเรือโท สุรวุฒิ มหารมณ
18. พลเอก อภัย แผ้วพาลชน

ประธานคณะกรรมการ

รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 1

รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 2

เลขานุการคณะกรรมการ

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

LI RT

9. คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

1. พลเอก เขียว ชนไมตรี	ประธานคณะกรรมการ
2. นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	รองประธานคณะกรรมการ
3. นางทักษิณา สนวนานนท์	เลขานุการคณะกรรมการ
4. นายกรพจน์ อัครวินิจิตร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
5. พลโท ชาญ หาญยุทธ	โฆษกคณะกรรมการ
6. พลอากาศโท เกษม ทวีวัฒน์	
7. พลโท จรินทร์ สว่างวรรณ	
8. พลโท เจอ โพธิ์ศรีนาค	
9. หม่อมหลวงตรีทศยุทธ เทวกุล	
10. นายประชัย เลี้ยวไพรัตน์	
11. พลอากาศโท พนม ถิรส์วาทิ	
12. พลเรือโท ไพบูลย์ นาคสกุล	
13. พลโท ไพบูลย์ เอ็มพันธ์ุ	
14. นายวิเชียร จันทาภากุล	
15. นายสุขวิช รังสิตพล	
16. นายสุขวิช พูตระกูล	
17. นายอนันต์ อติลักษณะ	
18. พลโท อารียะ อุโฆษกิจ	

10. คณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรม

1. นายวิจิตร ศรีสอาน	ประธานคณะกรรมการ
2. พลอากาศโท เฉลิม ประเสริฐศรี	รองประธานคณะกรรมการ
3. นายดุสิต ศิริวรรณ	เลขานุการคณะกรรมการ
4. พลเรือโท เกาะหลัก เจริญรุกษ์	
5. พลเรือเอก ณรงค์ โอสถานนท์	
6. นายนพดล ทองโสภิต	

LIART

7. พลโท บุญแทน เหนียนเฉลย
8. นายปัจจุชัย บุณนาค
9. พลตรี ฤทัย นิโลบล
10. พลอากาศเอก วรรณาท อภิจารี
11. พลเรือโท วิเชียร เรืองศรี
12. นายวินัย สมะออน
13. นายสรรเสริญ อุทัยเฉลิม
14. นายสรารัฐ วัชรพล
15. นายสำเร็จ นิลประดิษฐ์
16. นายสุวรรณ จันทรสม
17. นายสุวิทย์ สุทธานุกูล
18. นายอภิลาศ โอสถานนท์

11. คณะกรรมการการเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

1. นายเกษม จาติกวณิช	ประธานคณะกรรมการ
2. พลเรือเอก อำนาจ จันทน์มัญญา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 1
3. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 2
4. นายพิสิฏฐ ภัคเกษม	เลขานุการคณะกรรมการ
5. นายศิววงศ์ จังคศิริ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
6. นายโชคชัย อักษรนันท์	โฆษกคณะกรรมการ
7. นายพินิจ จันทรสุรินทร์	รองโฆษกคณะกรรมการ
8. นายเกษม ณรงค์เดช	
9. พลอากาศตรี เกียรติศักดิ์ เทพบุญชู	
10. นายธีระ ภาณุพงศ์	
11. พลโท ทวีสิทธิ์ สร้างสมวงศ์	
12. นายประพัทธ์ เปรมมณี	
13. นายเผ่าพัชร ชวนะลิขิกร	

14. นายพชร อิศรเสนา ณ อยุธยา
15. นายไพโรจน์ ลำซ่า
16. นายมานิช กาญจนฉายา
17. พลอากาศตรี รังสรรค์ ทีชะระ
18. พลโท อานุกาพ ทรงสุนทร

12. คณะกรรมาธิการการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

1. นายประสพ รัตนากร	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. พลโท เชิดชาย ธีรรัตนนท์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
3. นายเกษม วัฒนชัย	
4. นายจรัส สุวรรณเวลา	
5. พลเรือโท ฉันท กกลกิจโกวินท์	
6. พลอากาศโท ดนัย โมรินทร์	
7. พลโท นพ พิณสายแก้ว	
8. พลเรือโท ประชุม เครือวัลย์	
9. นายเพรา นิเวตวงศ์	
10. พลโท ภิญโญ ศิริยะพันธ์ุ	
11. นายวิกิจ วีรานูวัตต์	
12. นางวิณา เชิดบุญชาติ	
13. พลอากาศตรี เสน่ห์ งามละเมียด	
14. พลโท อรพันธ์ วัฒนวิบูลย์	
15. นายอัฑฒ์ ศรีอาจ	
16. นายอาซิส เบ็ญหาวัน	
17. นายอุทัย สุดสุข	
18. นายเอกชัย เอกหาญกมล	

13. คณะกรรมาธิการสวัสดิการสังคมและการแรงงาน

1. พลเอก เกษม ธรรมกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. พลอากาศโท ชัยศาสตร์ ชาตรีรัตน์	รองประธานคณะกรรมาธิการ

LI RT

3. นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์
4. นายวิชัย โสสุวรรณจินดา
5. นายชาติเชื้อ กวรรณสุด
6. นางสาวทัศนาศุ บุญทอง
7. พลเรือโท ปรีดา กาญจนรัตน์
8. นายพานิชย์ เจริญเผ่า
9. นางเมธวดี นวพันธ์
10. พลอากาศเอก เรืองชัย สนิทพันธุ์
11. นาวาเอก วิชญ์ สุขใส
12. พลอากาศตรี วิรัช วิวัฒน์กุล
13. พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์
14. พลอากาศตรี วีระ สีนะหาร
15. นายสรวิง อักษรานุกรณะ
16. นายสุทธิเกียรติ จิราธิวัฒน์
17. พลโท สุเทพ สีวะรา
18. นายอัปเดตวาทย์ อัปเดตวาทย์

เลขานุการคณะกรรมการ
โฆษกคณะกรรมการ

14. คณะกรรมาธิการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

1. พลเอก อรุณ ปรีวัชรธรรม
2. พลเอก วิศิษฐ์ อาจคุ้มวงศ์
3. นายสิงห์โต จ่างตระกูล
4. นางลักขณา แสงสนิท
5. พลตรี เขษม ไกรสรธรรม
6. พลเอก คำรณ กาญจนาคม
7. นายชูศักดิ์ ศิรินิล
8. พลเรือเอก ธวัชชัย โกลสนาวิน
9. พลอากาศโท ประวิช พจนประพันธ์

ประธานคณะกรรมการ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 1
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ 2
เลขานุการคณะกรรมการ

LIART

10. นายปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ
11. นายรุ่งธรรม ลัดพลี
12. นายวารินทร์ พูนศิริวงศ์
13. นายวิโรจน์ ภู่อระกุล
14. พลอากาศโท ศุภางค์ แก้วพันธุ์พงศ์
15. พลเรือตรี สุทรรคนันท์ วงษ์ไทย
16. นางสุนน สมसार
17. พลเรือตรี สุรัตน์ รัตนพฤษ์
18. นายอุดมศักดิ์ อุชชิน

16. คณะกรรมาธิการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงาน

การประชุมลับ

1. พลอากาศเอก กมล เดชะตุงคะ
2. พลเอก วันชัย เรืองตระกูล
3. นายไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
4. พลโท ชัยวุฒิ ศรีมาศ
5. นายธรรมบุญ ลัดพลี
6. พลเอก นฤตล เดชประดิษฐ์
7. นายนิตินัย นาครทรรพ
8. นายปกิต พัฒน์กุล
9. ร้อยตรี ประจักษ์ สืบบุญเรือง
10. พลเอก ประเสริฐ สารฤทธิ์
11. นายปริญญา เจตภาวิวัฒน์
12. พลโท ปรีชา โรจนเสน
13. พลเรือตรี พินิจ ทองอร่าม
14. พลเรือตรี มนตรี วิจิตรยุทธศาสตร์
15. คุณหญิงมาลี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
16. นายเสริมศักดิ์ การุญ
17. พลอากาศตรี อำพล จารุสมบัติ

ประธานคณะกรรมาธิการ
รองประธานคณะกรรมาธิการ
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

LI RT

วันพฤหัสบดีที่ 25 เมษายน 2534

คณะผู้แทนหน่วยประจำชาติไทยไปประชุมสหภาพรัฐสภา

นายอาษา เมฆสวรรค์ รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง ได้นำคณะผู้แทนหน่วยประจำชาติไทยในสหภาพรัฐสภา จำนวน 9 คน เดินทางไปร่วมประชุมสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ 85 ณ กรุงเปียงยาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ระหว่างวันที่ 29 เมษายน ถึง 4 กรกฎาคม 2534 โดยมีหัวข้อการประชุมที่สำคัญ ๆ เช่น สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโลก รวมทั้งการห้ามการขยายการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ หรืออาวุธที่มีอำนาจในการทำลายสูง เป็นต้น

วันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2534

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 5/2534

นายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นประธานการประชุม มีเรื่องที่พิจารณา ดังนี้

ที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติพิทักษ์อัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ จำนวน 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงอุตสาหกรรม ไปเป็นของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. โดยมีมติให้ส่งคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมพิจารณาทั้งสองฉบับ มีกำหนดการแปรญัตติภายใน 7 วัน

จากนั้นที่ประชุมได้ลงมติเลือก นายบุญชนะ อัดถาวร ประธานคณะกรรมการต่างประเทศ และพลเอก บรรจบ บุณนาค ประธานคณะกรรมการทหาร เป็นคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา และเลือก นางสาวบังอร อิมโอชา และนายประวิณ ณ นคร เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา แทนตำแหน่งที่ว่างลง 2 ตำแหน่ง

LI RT

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ เอ็น ที
๕๑-๕๑/๑ ถนน ๒๒ กรกฎาคม ๔ เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐
โทร. ๒๒๔-๖๔๐๗, ๒๒๖-๑๒๔๓-๔

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่ปรึกษา

นายไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล นายพินิต อารยะศิริ นายมนตรี ตันชาวิรัตน์

บรรณาธิการ

นางพรพิมล อิศกุลโกวิท

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรินญา กิรติพงศ์ไพบูลย์

ผู้จัดการ

นางเพียงฤทัย โชติศักดิ์

เหรียญฉีก

นางกอบแก้ว แสงทอง

กองบรรณาธิการ

นายสรรเสริญ สืบสหากร
นางสาววรรณิ เกตุนุติ
นางอุมาสิริ สอาดเอี่ยม
นายไพโรจน์ โพธิ์ไสย
นายสันติย์ โลหะชาละ

นางสาวรัชณี อังตระกูล
นางศุภารัตน์ วสะภาศย์
นายบุญเรือง บุรภัคดี
นายวีระพันธ์ มุขสมบัติ
นายอัครเมศวร์ ทองนวล

นายพิเชษฐ์ กิตติสิน
นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์
นายจเร พันธุ์เปรื่อง
นายสมบัติ ทวีศิลป์
นางภาณุมาศ วราหะไพฑูรย์

ฝ่ายศิลปกรรม

นายวัลลภ หมุ่มพยัคฆ์ นางจุรีพร ไชยจรัส

ฝ่ายธุรการ

นางกัญญา จินพุ่ม นางอำไพ กันเกษแก้ว นางสาวสายฝน จันทไชเล็ก

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand